



Vlaanderen
is economie, wetenschap
& innovatie

SPEURGIDS 2015 Ondernemen & Innoveren

Het Vlaamse overheidsbudget voor Economie, Wetenschap & Innovatie

DEPARTEMENT
ECONOMIE,
WETENSCHAP &
INNOVATIE

www.ewi-vlaanderen.be

Woord vooraf

Om Vlaanderen tegen 2020 naar de top vijf van de Europese regio's te leiden, is een geïntegreerde aanpak nodig over de grenzen van de beleidsdomeinen heen. Het beleid inzake Economie, Wetenschap en Innovatie focust op de ontwikkeling van een kennisintensieve economie in Vlaanderen. Innovatie is immers de stuwende kracht achter economische groei. Het doel van de Speurgids Ondernemen & Innoveren is om een geïntegreerd overzicht te geven van alle instrumenten en beleidskredieten die enerzijds het economisch beleid, en anderzijds het wetenschaps- en innovatiebeleid gestalte geven.

Om de duurzame transformatie van de Vlaamse economie tot stand te brengen, worden verschillende maatregelen genomen. In het eerste deel worden ze besproken volgens vijf categorieën: competitiviteit versterken, ondernemerschap bevorderen, omgevingsfactoren faciliteren, internationalisering bevorderen en duurzaamheid stimuleren. Deel 1 geeft een overzicht van de instrumenten aangereikt door de Vlaamse Overheid. Hierbij worden in de eerste plaats instrumenten uit het beleidsdomein Economie, Wetenschap, en Innovatie besproken. Echter ook instrumenten uit andere beleidsdomeinen die een brede doelgroep aanspreken, worden in dit overzicht opgenomen.

Behalve het streven naar meer coherentie en vereenvoudiging van de ondersteuning van Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) blijven meer middelen voor O&O een belangrijke doelstelling voor de nieuwe regering. Wetenschap en innovatie vormen samen immers de brandstof voor ondernemers om de maatschappelijke en economische vernieuwing te creëren die nodig is om van Vlaanderen een topregio te maken op economisch, ecologisch en sociaal vlak. Deel 2 van de Speurgids Ondernemen & Innoveren bespreekt het wetenschaps- en innovatiebeleid en deel 3 plaatst het Vlaamse wetenschapsbeleid in een internationale context. In deel 4 wordt de ruimere context van de begroting geschetst. Deel 5 is een ad hoc analyse die de uitgaven vanuit de departementen Onderwijs en Vorming (OV) en Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) aan de instellingen van het Hoger Onderwijs belicht.

De Speurgids Ondernemen & Innoveren geeft een gestructureerd overzicht van de overheidskredieten voorzien voor economisch en wetenschapsbeleid en biedt hiermee een belangrijke aanzet voor verdere analyse en monitoring van beleidsindicatoren.

Philippe Muyters

Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport

Inhoudsopgave

Woord vooraf	1
Inhoudsopgave	3
DEEL 1 Duurzame transformatie van het Vlaamse economische weefsel	7
Inleiding	8
Hoofdstuk 1.1 Competitiviteit van ondernemingen ondersteunen	9
Hoofdstuk 1.2 Het ondernemerschap bevorderen	15
Hoofdstuk 1.3 De omgevingsfactoren faciliteren	21
Hoofdstuk 1.4 Internationalisering van de Vlaamse economie bevorderen	22
Hoofdstuk 1.5 Duurzaamheid van de Vlaamse economie bevorderen	26
DEEL 2 Wetenschaps- en innovatiebeleid	29
Hoofdstuk 2.1 'Eigenlijk Wetenschapsbeleid'	32
Hoofdstuk 2.2 Wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen	40
Hoofdstuk 2.3 Analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB)	43
DEEL 3 O&O-overheidsuitgaven van Vlaanderen in de internationale context	61
Inleiding	62
Hoofdstuk 3.1 Internationale vergelijking van de overheidsinspanningen voor O&O (GBAORD)	63
Hoofdstuk 3.2 De O&O-intensiteit in Vlaanderen	66
DEEL 4 EWI-begroting	69
Hoofdstuk 4.1 Algemene tendensen bij begrotingsopmaak 2015	70
Hoofdstuk 4.2 Tendensen in de begroting met betrekking tot economie, wetenschap en innovatie	72
Hoofdstuk 4.3 De verwachtingen en de noden	73
DEEL 5 Inkomsten van de Hogeronderwijs-instellingen (2010 – 2014)	75
Hoofdstuk 5.1 De inkomsten in 2014	76
Glossarium	82
Medewerkers	85
Colofon	86

Ten geleide

De Speurgids Ondernemen & Innoveren is een jaarlijkse publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid. Hierin worden de overheidsbudgetten voor enerzijds het economisch, en anderzijds het wetenschaps- en innovatiebeleid besproken.

Deel 1 behandelt de instrumenten van de Vlaamse overheid die het economisch beleid gestalte geven. Ze worden besproken volgens vijf categorieën: competitiviteit versterken, ondernemerschap bevorderen, omgevingsfactoren faciliteren, internationalisering bevorderen en duurzaamheid stimuleren.

Deel 2 behandelt het horizontale wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse overheid. Achtereenvolgens komt het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' aan bod (uit de beleidsdomeinen EWI en Onderwijs en Vorming), met vervolgens het wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen. Daarna volgt een analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB).

Deel 3 licht de middelen voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) nader toe. Om de internationale positie van Vlaanderen te duiden, worden de O&O-overheidsinspanningen van Vlaanderen vergeleken met die van andere landen.

Deel 4 bespreekt de EWI begroting in vergelijking met de andere beleidsdomeinen. In het kader van de moeilijke economische situatie moest de Vlaamse overheid keuzes maken en besparen. Economie, wetenschap en innovatie blijft een prioriteit voor de beleidsmakers.

Deel 5 analyseert de uitgaven aan het hoger onderwijs vanuit de departementen Onderwijs en Vorming (OV) en Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI).

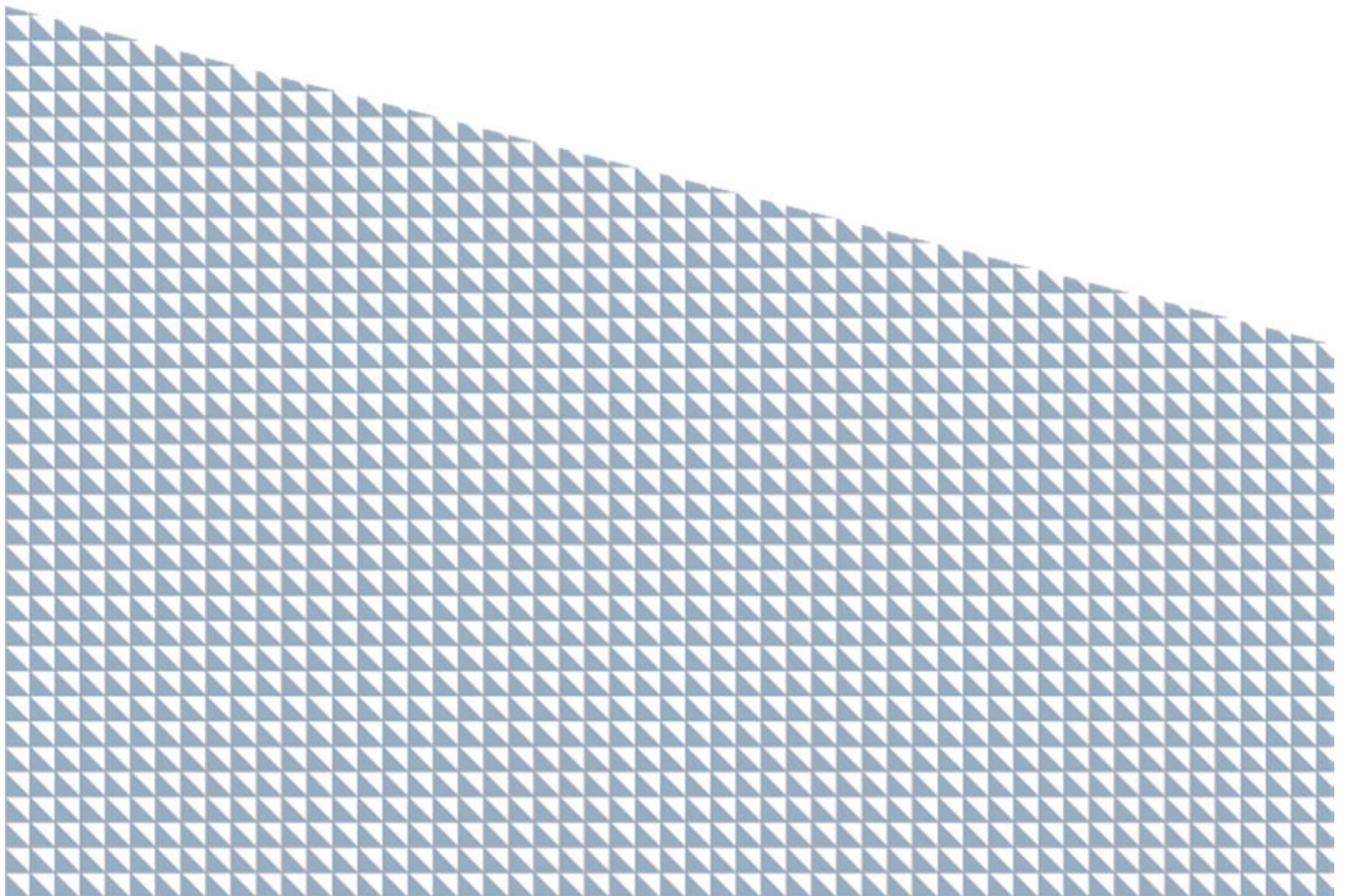
De in deze publicatie vermelde budgetten zijn de initiële kredieten op basis van het decreet houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2015, goedgekeurd op datum van 17 december 2014 (in tijdreeksen aangeduid met '2015i'). Voor de voorbije jaren bevatten de tijdreeksen steeds de definitieve kredieten - na de begrotingscontroles en eventuele kredietherschikkingen, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

De Speurgids Ondernemen & Innoveren wordt verder uitgediept op de website www.speurgids.be, waar men per kredietlijn specifiek het geïnvesteerde budget kan zoeken.

Speciale dank ten slotte aan alle medewerkers aan de Speurgids Ondernemen & Innoveren 2015. Door hun inbreng is het gelukt om alle informatie te bundelen en ter beschikking te stellen van het beleid en van alle actoren in het economische en wetenschaps- en innovatiebeleid. Achteraan deze publicatie staan hun namen vermeld.

Duurzame transformatie van het Vlaamse economische weefsel

Deel 1



Inleiding

In dit eerste deel worden vijf korte hoofdstukken besproken. De beleidsinstrumenten werden ingedeeld in volgende categorieën: competitiviteit ondersteunen, ondernemerschap bevorderen, omgevingsfactoren faciliteren, internationalisering bevorderen en duurzaamheid stimuleren. Hierbij wordt in de eerst plaats gefocust op de instrumenten uit het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI). Ook initiatieven uit andere beleidsdomeinen die bijdragen aan één van de vijf categorieën en die een breed doelpubliek aanspreken, worden kort toegelicht.

De agentschappen uit het beleidsdomein EWI die de belangrijkste instrumenten beheren, zijn: het Agentschap Ondernemen (AO), de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV), de Limburgse Reconversie­maatschappij (LRM) en de Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM). Vanuit de andere beleidsdomeinen dragen de volgende agentschappen bij tot het economisch beleid: Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) vanuit het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen (iV); ESF-agentschap en de activiteitencoöperaties vanuit het beleidsdomein Werk en Sociale Economie (WSE); Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) vanuit het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie.

Competitiviteit van ondernemingen ondersteunen

Strategische Transformatiesteun

De Strategische Transformatiesteun (STS) werd gelanceerd 1 oktober 2013. De maatregel is een hervorming van de strategische investerings- en opleidingssteun (SIOS) om beter in te spelen op het nieuw industrieel beleid. Met deze maatregel worden investerings- en opleidingsprojecten ondersteund die in belangrijke mate bijdragen aan de versterking van het economische weefsel in Vlaanderen. Meer specifiek gaat het om: investeringen in strategische clusters en leadplants in Vlaanderen; investeringen in de internationale doorgroei van innovatiegerichte kmo's in Vlaanderen; transformerende investeringen, die de duurzame verankering realiseren van belangrijke tewerkstelling in Vlaanderen.

Belangrijk is dat de Vlaamse regering risicovolle projecten die een onderneming in het kader van een geplande transformatie opzet, blijvend ondersteunt. Het steunsysteem is toegankelijker voor kleine en middelgrote ondernemingen door een forse verlaging van de instapdrempels. Nieuw is ook dat samenwerkende ondernemingen gezamenlijk een project kunnen indienen. In dat geval moet het gaan om minstens drie ondernemingen die niet tot dezelfde bedrijvengroep behoren.

Ondanks deze vernieuwingen bleef de instroom van dossiers stabiel (2012: 37 vs. 2013: 39). In 2014 werden geen dossiers ingediend. Er werd over 14 steundossiers beslist en werd ruim 9,5 miljoen euro toegekend. In 2015 wordt 33 miljoen euro vastgelegd.

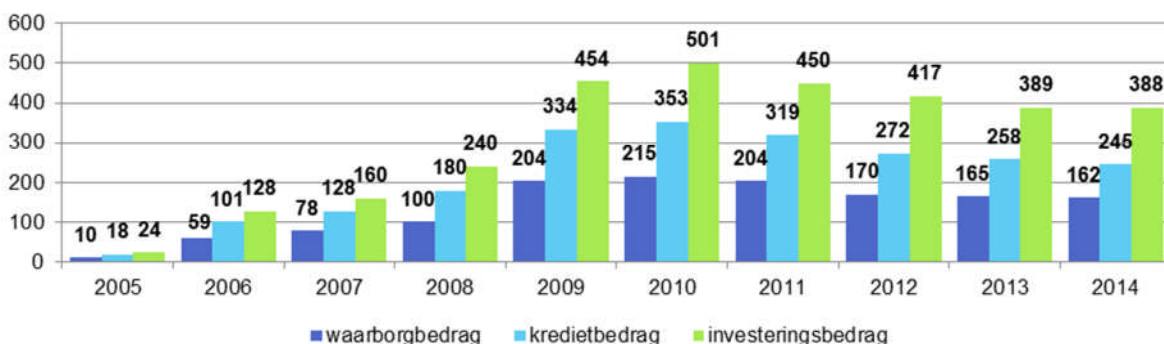
Waarborgregeling

De Waarborgregeling wil tegemoet komen aan het tekort aan zekerheden waarmee ondernemingen vaak geconfronteerd worden als zij een krediet willen verkrijgen van een bank. Mede dankzij de doorgevoerde versoepeling en verruiming van het toepassingsgebied naar aanleiding van de financiële crisis, is de faciliterende kracht van het instrument volop tot uiting gekomen.

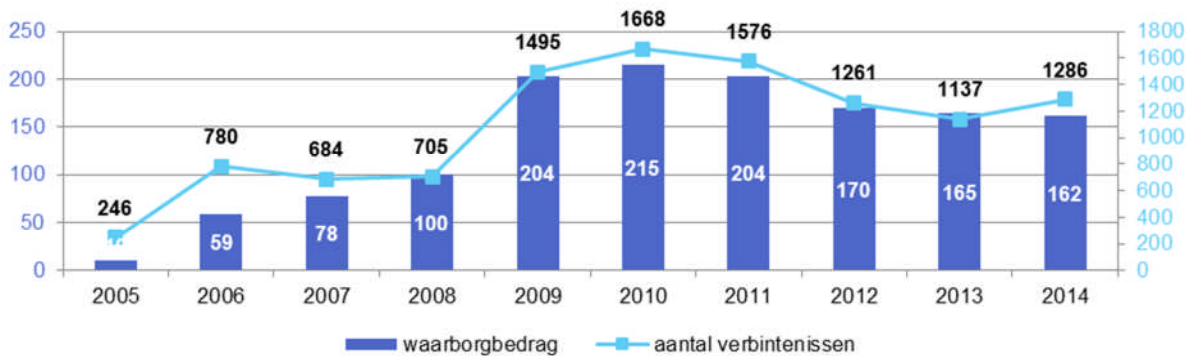
Van 2007 tot 2010 steeg het waarborgbedrag continu, vanaf 2010 zien we een dalende trend (zie figuur 1.1). De hefboomwerking blijft echter groot, in 2013 werd namelijk voor elke euro waarborg 2,36 euro investeringen gerealiseerd. In 2014 werd een waarborgbedrag van bijna 162 miljoen euro geïnvesteerd in 1.286 verbintenissen (zie figuur 1.2).

In 2015 wordt 2,176 miljoen euro vastgelegd voor de beheersvergoeding aan de NV Waarborgbeheer en 17,888 miljoen euro voor de verliesfinanciering als gevolg van de gedane uitwinningen.

Figuur 1.1. Waarborgregeling: toegestaan waarborgbedrag, kredietbedrag en investeringsbedrag (miljoen euro)



Figuur 1.2. Waarborgregeling: waarborgbedragen (miljoen euro) versus aantal verbintenissen



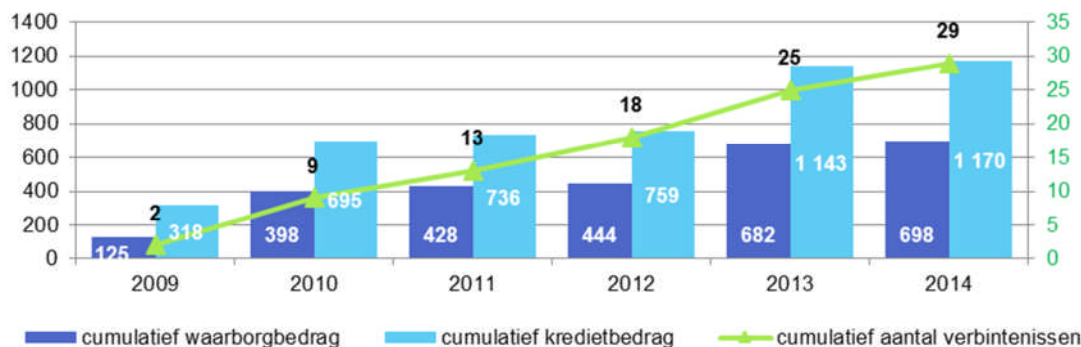
Waarborgregeling openbare werken

Gezien de financiële toestand door de openbare werken, krijgen kmo's vaak moeilijk toegang tot bankkredieten. Via de Waarborgregeling "openbare werken" bij PMV kunnen kmo's die hinder ondervinden van openbare werken, verbintenissen onder de waarborg brengen voor bedrijfskapitaal. In 2014 werd de regeling niet toegepast. Sinds de invoering werd reeds een totaal waarborgbedrag van 692.750 euro voorzien.

Gigant

Gigant is er voor ondernemingen die behoefte hebben aan kredietwaarborgen boven 1,5 miljoen euro. De waarborg kan oplopen tot 80% van het onderliggende krediet. De maximale looptijd bedraagt acht jaar. Het fonds beschikt over een totaal garantiebudget van anderhalf miljard euro. Eind 2014 waren er in totaal 29 toegekende waarborgen, goed voor een totaal waarborgbedrag van bijna 697 miljoen euro en een financieringsbedrag van afgerond 1,170 miljoen euro.

Figuur 1.3. Gigant: waarborgbedragen (miljoen euro) versus aantal verbintenissen (cumulatief)



Startlening

De startlening is bedoeld voor werklozen die zich als zelfstandige willen vestigen of een onderneming willen oprichten. Er kan maximaal 30.000 euro geleend worden voor een looptijd van 5, 7 of 10 jaar. De begunstigde krijgt een jaar vrijstelling van terugbetaling van kapitaal. Het AO geeft professionele ondersteuning gedurende 18 maanden na de start van de activiteiten.

BA+ lening

De Business Angel+ lening is een achtergestelde lening voor een looptijd van 5, 7 of 10 jaar voor oprichtende ondernemingen of ondernemingen in strategische ontwikkelingsfase die geen toegang hebben tot het klassieke bankkrediet omwille van de vernieuwende of technologische aard van hun project. Het Participatiefonds Vlaanderen werkt samen met BAN Vlaanderen, dat de projecten voorselecteerd.

Starteo

Starteo is een achtergestelde lening met als doel een onderneming te helpen op te starten. Starteo wordt verstrekt via de kredietinstellingen waardoor de lening zeer toegankelijk is. Bovendien wordt de lening door de bank quasi als eigen vermogen beschouwd.

Optimeo

Optimeo is een achtergestelde lening voor zelfstandigen, kleine ondernemingen of vrije beroepen die hun activiteiten wensen uit te breiden. Optimeo wordt verstrekt via de kredietinstellingen waardoor de lening zeer toegankelijk is. Bovendien wordt de lening door de bank quasi als eigen vermogen beschouwd.

Rentetoelage

Openbare werken veroorzaken omzetverlies waardoor korte termijn verplichtingen mogelijk niet meer kunnen worden nagekomen. Om een tijdelijk cash-flow probleem op te vangen, kan de onderneming een krediet afsluiten bij de bank. Een overbruggingskrediet is echter meestal duur. Met een tussenkomst in de rentelast voor ondernemingen gedurende de periode van de openbare werken maakt AO het aflossen van beroepsleningen een stuk draaglijker. Vooral voor pas gestarte ondernemingen en voor ondernemingen die net grote investeringen hebben gedaan, wordt de aflossingslast aanzienlijk verlicht. In 2014 werden 399 aanvragen voor een rentetoelage bij hinder door openbare werken ingediend, over bijna 91% werd gunstig beslist. In 2014 bedroeg het toegekende steunbudget 5.199.391,07 euro. In 2015 werd 4,320 miljoen euro vastgelegd voor de rentetoelage.

Winwinlening

De Winwinlening is een mechanisme van PMV dat het voor kmo's gemakkelijker maakt om financiering te vinden in hun directe omgeving. In juli 2013 werd het maximumbedrag opgetrokken tot 200.000 euro per kredietnemer. Voor deze gedeeltelijk gewaarborgde lening met fiscaal voordeel waren er eind 2014 al 7.248 leningen geregistreerd bij PMV, voor een totaal financieringsbedrag van bijna 198 miljoen euro.

Investeringen via fondsen: ARKImedesfondsen

Via fondsparticipaties investeert PMV indirect in Vlaamse bedrijven. PMV waakt mee over de strategie en de risicospreiding van de fondsen. De fondsen nemen echter zelf hun investeringsbeslissingen. De meeste fondsinvesteringen gebeuren via de ARKImedesregeling. ARK staat voor Activering van RisicoKapitaal. Het ARKImedes-fonds biedt één euro extra voor elke euro die erkende ARKIV's investeren in Vlaamse starters en kmo's.

In 2005 werd de ARKImedes-Fonds nv opgericht met een fondsgrootte van 111,1 miljoen euro. De middelen werden toekend aan twaalf risicokapitaalfondsen (ARKIV's) die actief zijn in Vlaanderen. Eind 2014 was het totaal kapitaal van de twaalf ARKIV's 232,2 miljoen euro en bedroeg de participatie van ARKImedes-Fonds I daarin 99,3 miljoen euro.

In 2010 werd het ARKImedes-Fonds II opgericht, met een fondsgrootte van 100 miljoen euro. Eind 2014 was het totaal kapitaal van de elf nieuwe ARKIV's 257,2 miljoen euro en de participatie van het ARKImedes-Fonds II bedroeg hierin 105,2 miljoen euro.

Sociaal Investeringsfonds

Het Sociaal Investeringsfonds (SIFO) verleent voordelige leningen aan bedrijven uit de sociale economie. Bij de organisaties uit die sector krijgen werkgelegenheid en democratische besluitvorming voorrang op de vergoeding van de aandeelhouders. Het Sociaal Investeringsfonds doet dat door trekingsrechten te verlenen aan erkende financiers (Netwerk Rentevrij en Trividend). Trekingsrechten geven de erkende financiers het recht om aan aantrekkelijke voorwaarden solidaire cofinanciering te krijgen van PMV. Zij kunnen die gebruiken om, samen met eigen middelen, organisaties te steunen die actief zijn in de sociale economie. Het SIFO draagt maximum 100.000 euro bij in een dossier en komt tussen bij volgende financieringen: investeringskredieten, bedrijfskapitaalkredieten, achtergestelde leningen en overbruggingskredieten.

Eind 2014 had PMV via SIFO in totaal voor iets meer dan 9,630 miljoen euro geïnvesteerd, waarvan wel al meer dan 5,287 miljoen euro was terugbetaald. Vanuit het beleidsdomein WSE wordt er in 2015, net als in 2014, een bedrag van 2 miljoen euro voorzien voor het SIFO.

Netwerk Rentevrij

Netwerk Rentevrij cvba geeft renteloze leningen aan organisaties met maatschappelijke meerwaarde. Binnen PMV wordt Netwerk Rentevrij erkend door twee ondersteuningsfondsen:

- Waarborgbeheer NV: erkenning als waarborghouder
- Sociaal Investeringsfonds: erkenning als co-financier.

Trividend

Trividend cvba is het Vlaams Participatiefonds voor de sociale economie. De missie van Trividend is sociaal ondernemerschap ondersteunen door risicokapitaal ter beschikking te stellen (vooral via achtergestelde leningen op 6j). De opbrengsten uit rendabele dossiers herinvesteert Trividend in uitgesproken maatschappelijk bewogen dossiers met een bescheiden tot laag rendement.

Biotech Fonds Vlaanderen

Gimv beheert sinds 1994 in opdracht van de Vlaamse overheid het Biotech Fonds Vlaanderen (BFV), een risicokapitaalfonds voor co-investeringen in de biotechsector in Vlaanderen dat wordt gefinancierd met middelen van de Vlaamse overheid. BFV stelt zaai- en groeikapitaal ter beschikking aan startende en bestaande biotech bedrijven in Vlaanderen en timmert op die manier mee aan de weg om Vlaanderen uit te bouwen tot een gerenommeerd wereldspeler in wetenschappelijk onderzoek en industriële ontwikkeling. BFV investeerde al meer dan 90 miljoen EUR in een 20-tal biotechbedrijven, waarvan een aantal beursgenoteerd zijn en een 16-tal inmiddels werden gedesinvesteerd. De huidige portefeuille bevat volgende 4 bedrijven: AgroSavfe, Multiplicom, Pronota en de meest recente investering Complix.

Gimv-XL Fonds

In december 2008 richtte Gimv samen met de Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM) het Gimv-XL fonds op. Met Gimv-XL kan Gimv inspelen op de kapitaalbehoefte bij grotere groeiende bedrijven in Vlaanderen. Deze bedrijven hebben een ondernemingswaarde van 75 tot 750 miljoen euro, een gezond bedrijfsmodel en het potentieel om vanuit de Vlaamse markt internationaal door te groeien. Vanuit een langetermijnpartnership kunnen zij met Gimv-XL hun groei-strategie voortzetten en versnellen.

In een eerste closing haalde Gimv-XL 500 miljoen euro op. Hiervan bracht Gimv als sponsor en kerninvesteerder 250 miljoen euro in, VPM droeg als co-sponsor 185 miljoen euro bij. Bij de finale closing in maart 2010 bedragen de toegezegde fondsen 609 miljoen euro. Sinds de start van Gimv-XL in 2008 investeerde het fonds bijna 300 miljoen euro in een aantal prominente Vlaamse groei-bedrijven: Greenyard Foods, Hansea, Lampiris, Punch Powertrain, Vandemoortele, Xeikon en XL-Video.

LRM Venture capital

LRM financiert ondernemingen in een vroeg ontwikkelingsstadium met kapitaal. In 2014 werden 20 ondernemingen met venture capital gefinancierd voor een totaalbedrag van 26,471 miljoen euro.

LRM Private equity

LRM financiert ondernemingen in hun groeifase of in een situatie van reorganisatie met risicodragend vermogen. In 2014 werden 10 ondernemingen gefinancierd voor een totaalbedrag van 28,641 miljoen euro.

LRM Mezzanine

LRM geeft ook achtergestelde leningen die tussen het eigen vermogen en de bank instaan. In 2014 kregen 3 ondernemingen dergelijke lening voor een totaal bedrag van 206.000 euro.

LRM Plus-lening

LRM heeft een gestandaardiseerde achtergestelde lening zonder waarborgen voor kmo's, die aanvullend wordt verstrekt op een KlimOp2-lening van LRM, bancaire kredieten en financiering met eigen middelen van de kmo zelf. Bankiers beschouwen de plus-lening quasi als eigen vermogen. Hierdoor is deze lening een hefboom voor meer bankfinanciering. Zeven kmo's gingen in 2014 deze lening aan voor een totaal bedrag van 2,345 miljoen euro.

LRM KlimOp2-lening

Voor kleine ondernemingen heeft LRM een laagdrempelige achtergestelde lening met een maximum van 250.000 euro. De rentevoet is vast (4%) en verlaagt tot 3% vanaf het moment dat de onderneming 5 nieuwe werkplaatsen creëert. De KlimOp2-lening is zo een hefboom voor extra bankfinanciering. In 2014 gingen 35 ondernemingen dergelijke lening aan voor een totaal bedrag van 5,326 miljoen euro.

LRM Infrastructure

LRM bouwt mee aan een netwerk van sectorspecifieke incubatoren die jonge technologiebedrijven voorzien in hun specifieke infrastructuurnoden. Er werden in 2014 11 ondernemingen gesteund voor een totaal bedrag van 18,711 miljoen euro.

FINMIX

In 2011 lanceerde AO FINMIX. Dit instrument begeleidt ondernemers in hun zoektocht naar de optimale financieringsmix. In het bijzonder voor projecten waar het klassieke bankkrediet niet volstaat omwille van hun risicovol en complex karakter. Er wordt extra aandacht besteed aan high potentials en toekomstige gazellen. In 2014 waren er 49 aanmeldingen.

Groeimezzanine

Groeimezzanine wordt toegekend onder de vorm van een achtergestelde lening, voor een budget van 0,5 tot 5 miljoen en met een maximum looptijd van 8 jaar. Groeimezzanine wordt steeds toegekend met het oog op het ondersteunen van de verdere groei en professionalisering van de Vlaamse onderneming. Het basisscenario bestaat erin dat dankzij de verstrekking van Groeimezzanine nieuwe middelen in de onderneming terechtkomen en dat daardoor een hefboom gecreëerd wordt voor het aantrekken van bijkomende schuldfinanciering en/of aandelenkapitaal

Via Groeimezzanine verstrekt PMV risicokapitaal aan Vlaamse ondernemingen in het kader van: de versterking van de financiële slagkracht (werkkapitaalfinanciering, versterking solvabiliteit, ...); de expansie door middel van externe groei-opportunities (overnames, nieuwe projecten, ...); en de cofinanciering van overnames in het kader van opvolging, professionalisering en ondernemerschap (management buy-outs, buy-ins, ...).

Eind 2014 was er een investeringsbedrag toegezegd van 58,6 miljoen euro aan 29 ondernemingen.

TINA-fonds

Het TINA-fonds werd opgericht in 2010 en het beheer is in handen van PMV. TINA verwijst naar "Transformatie, Innovatie en Acceleratie" van het industriële weefsel in Vlaanderen. In de instrumentmix voor het geïntegreerd industriebeleid speelt het TINA-Fonds een bijzondere rol. Het is een instrument voor de verstrekking van publiek risicokapitaal voor transformatietrajecten die gedragen worden door consortia uit open innovatieplatformen, om doorbraakprojecten met hoog economisch risico en groot maatschappelijk potentieel versneld op de markt te introduceren. Het Fonds werd initieel gefinancierd met 200 miljoen euro investeringsmiddelen van de Vlaamse overheid. Eind 2014 was het totaal toegezegd investeringsbedrag 58,6 miljoen euro voor acht ondernemingen.

Innovatiemezzanine

Sinds 2009 vervangt innovatiemezzanine van PMV de Vinnof-IWT lening. Innovatiemezzanine investeert in projecten van startende bedrijven die een subsidie hebben gekregen van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), via een kmo-innovatieproject of een O&O-bedrijfsproject. Innovatiemezzanine bestaat uit een achtergestelde lening tot maximaal 500.000 euro. De lening kan eventueel worden geconverteerd in aandelen als men tijdens de looptijd een kapitaalsverhoging doorvoert. Eind 2014 werd voor 4,1 miljoen euro aan investeringen toegezegd aan 44 ondernemingen.

Vlaams Innovatiefonds

PMV verschafte via het Vlaams Innovatiefonds (Vinnof) risicokapitaal aan innovatieve starters en jonge ondernemingen in hun initiële groeifase. Door het laag aanbod van risicokapitaal in de opstart- en eerste ontwikkelingsfase, speelt PMV daar een belangrijke katalyserende rol. PMV kijkt daarbij hoofdzakelijk naar die ondernemingen die een groot potentieel tot meerwaardecreatie kunnen aantonen voor hun stakeholders in Vlaanderen. In die zin wil PMV meebouwen aan de toekomstige motoren van de Vlaamse welvaart. Hoewel PMV openstaat voor initiatieven uit alle sectoren, bouwt het diepgaande competenties uit in de toekomstgerichte domeinen Cleantech, ICT en levenswetenschappen. Sinds de start van het fonds werd een investeringsbedrag van 28,9 miljoen euro toegezegd aan 48 ondernemingen.

Spin-Off FinancieringsInstrument

Het Spin-Off FinancieringsInstrument, of SOFI, werd in de loop van 2011 opgericht om de vier Strategische Onderzoekscentra (IMEC, iMinds, VIB en VITO) te ondersteunen bij de financiering van hun spin-offs, en wordt beheerd door PMV. De Vlaamse regering trok hiervoor 10 miljoen euro uit, in de initiële begroting 2014 werd hiervoor opnieuw 10 miljoen euro vastgelegd. SOFI kan investeren in spin-offs onder de vorm van aandelen of converteerbare leningen. De rechtstreekse investeringen vanuit SOFI bedragen ten hoogste 1 miljoen euro per spin-off over een periode van twaalf maanden. Begin 2013 werd SOFI2 in het leven geroepen. Dit fonds beschikt over 10 miljoen euro en staat open voor spin-offs van de Vlaamse universiteiten en hogescholen.

SOFI I en SOFI II hebben sinds hun ontstaan tot eind 2014 geleid tot steun aan 25 spin-offs voor een totaal investeringsbedrag van 6,743 miljoen euro.

Flanders' Care Invest

Met het investeringsfonds Flanders' Care Invest komt PMV tegemoet aan de kapitaalbehoefte bij innovatieve ondernemingen in de zorgsector. Per onderneming kan het fonds een maximumbedrag van twee miljoen euro leveren. Bij een eerste kapitaalronde investeert Flanders' Care Invest typisch tussen 250.000 euro en 1 miljoen euro. Het fonds investeert met het oog op een rendement conform het risico. De opbrengsten van Flanders' Care Invest vloeien terug naar het fonds en worden opnieuw geïnvesteerd. Op die manier wordt Flanders' Care Invest een rollend fonds. Sinds de oprichting werd er via Flanders' Care Invest reeds een investeringsbedrag van bijna 2,5 miljoen euro toegezegd aan vier ondernemingen.

Binnen Flanders' Care worden demonstratieprojecten beschouwd als een belangrijk instrument om de brug te maken van ontwikkeling naar implementatie met een economische valorisatie in Vlaanderen en mogelijks internationaal. In september 2013 werd de vierde oproep demonstratieprojecten afgesloten. Binnen de projecten dienen een zorgactor en een onderneming samen te werken. Het project dient zowel een meerwaarde te bieden met betrekking tot zorg als met betrekking tot economie.

Health & Care Fonds

Het Gimv Health & Care Co-Investment Program focust op groeiende bedrijven in de sectoren Health & Care Services en Medtech en investeert in de uitbouw van innovatieve zorgconcepten en de internationalisatie van succesvolle businessmodellen. Deze aanpak speelt in op een aantal grote trends die een belangrijke uitdaging vormen voor onze maatschappij. In maart 2014 kende het fonds een formele eerste closing op 150 miljoen EUR. Hierbij investeert Gimv als sponsor en kerninvesteerder 72 miljoen EUR. Omwille van de relevantie van dit fonds voor de lokale gezondheids- en zorgsector kan het fonds eveneens rekenen op de steun van de Vlaamse Overheid en diverse institutionele investeerders. Het Gimv Health & Care Co-Investment Program richt zich tot innovatieve bedrijven in de markten waar ook Gimv actief is (Benelux, Duitsland en Frankrijk). Het voorbije boekjaar investeerde het reeds in 2 beloftevolle groeiverhalen: Almaviva Santé, een Franse groep van gespecialiseerde klinieken en Eurocept, een Nederlands zorgbedrijf met een unieke combinatie van gespecialiseerde geneesmiddelen en medische thuiszorgdiensten.

Carbon Leakage

Sinds het najaar van 2013 ging een nieuwe steunregeling van kracht voor ondernemingen ter compensatie van indirecte emissiekosten. Deze maatregel moet bedrijven beschermen tegen de risico's van het Europese emissiehandelssysteem. Hierbij wordt de CO²-kost door de elektriciteitssector volledig doorgerekend aan de eindverbruiker. Er wordt een budgetpost voorzien voor de steunmaatregel Carbon Leakage ter spijziging van het daartoe opgericht variabel krediet bij AO. In 2014 werden 113 steundossiers ingediend waarvan 104 werden goedgekeurd voor een toegekend steunbudget van 49.300.667,60.

Het regeerakkoord 2014-2019 stelt dat hiervoor middelen worden toegekend voor zover er middelen beschikbaar zijn vanuit het klimaatfonds. Vermits er voor 2015 geen middelen beschikbaar zijn vanuit het klimaatfonds wordt er in de begroting 2015 geen budget voorzien.

Screen Flanders

Sinds 2012 geeft de Vlaamse overheid extra financiële steun aan de audiovisuele sector. Via Screen Flanders worden audiovisuele projecten (fictie-, documentaire- en animatiefilms en animatiereeksen) ondersteund waarbij een deel van de bestedingen specifiek in het Vlaamse Gewest gedaan worden. De dossierbehandeling gebeurt door het Agentschap Ondernemen, terwijl het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) de communicatie en de promotie van de maatregel voor haar rekening neemt. In een jury die samengesteld is door zowel mensen van Agentschap Ondernemen als VAF worden de ingediende projecten beoordeeld. Voor de drie oproepen in 2014 werden 42 steundossiers ingediend en werd een steunbudget van 5 miljoen euro toegekend. Voor 2015 staan nog zeker 2 oproepen op de agenda, de eerste voor 2 mio euro en de tweede voor 1,5 mio euro.

Cultuurinvest

Met Cultuurinvest richt PMV zich tot ondernemers in de culturele en creatieve industrie. Het fonds verschaft financiële zuurstof via achtergestelde leningen en kapitaalparticipaties. Bovendien lichten de investeringsmanagers van CultuurInvest het businessplan door en zorgen voor de nodige coaching. Tot eind 2014 werd geïnvesteerd in 62 nieuwe ondernemingen, voor een totaal toegezegd investeringsbedrag van ruim 10,2 miljoen euro.

KidsInvest

Het PMV-fonds KidsInvest verstrekt financiering voor zelfstandige onthaalouders en kinderdagverblijven aan de hand van leningen die moeten worden terugbetaald. De financiering kan men gebruiken voor de start, de uitbreiding, de groei of de overname van een onderneming, en overbrugging van tijdelijke financieringsnoden van opvanginitiatieven. Het achtergesteld karakter van de leningen van KidsInvest maakt het makkelijker om extra bankfinanciering te verkrijgen. Eind 2014 was het totaal toegezegd investeringsbedrag 4,639 miljoen euro voor 85 ondernemingen.

Het ondernemerschap bevorderen

Maatregelen voor prestarters

Om de kwaliteit van de startende ondernemer te verhogen en zijn overlevingskansen op te trekken werd in 2011 de maatregel 'steun voor advies aan prestarters' gelanceerd. Deze maatregel bestaat uit twee sporen. Enerzijds kunnen de prestarters advies inwinnen over de haalbaarheid van hun project, waarbij de advieskosten grotendeels kunnen worden gerecupereerd, ongeacht of er wordt opgestart of niet.

Naast deze generieke maatregel voor prestarters werden in 2011 eveneens 5 projecten gelanceerd voor prestarters of starters uit volgende doelgroepen: allochtonen, personen met een arbeidshandicap, ouderen (50+), vrouwen en starters met een hoog groeipotentieel. In 2014 liepen de vijf geselecteerde projecten ten einde.

Er werd een nieuw oproep gelanceerd voor een vernieuwde invulling. Begin juli werden 6 stakeholders en 7 projecten goedgekeurd. De projecten hebben betrekking tot de volgende doelgroepen: etnisch afkomst, personen met een arbeidshandicap, leeftijd (50+ en jongeren tussen 18 en 24 jaar oud) en daarnaast werden 2 organisaties gesteund die werken rond microfinanciering gericht op deze doelgroepen.

Bij begrotingsopmaak 2015 wordt hiervoor geen budget voorzien.

Oproep Startersinitiatieven

Waar de focus van de prestartersmaatregel ligt bij de mensen die nog niet gestart zijn met hun onderneming wil deze oproep een kader bieden aan projecten die gericht zijn op mensen die net gestart zijn met een onderneming of jonge ondernemingen om zo te voorzien in blijvende dienstverlening naar starters toe. De oproep 2013 kreeg een budget van 8 miljoen euro. Er werden 50 projecten ingediend waarvan er 17 werden gesteund voor 6,5 miljoen euro. Bovendien werden ad hoc 4 projecten gesteund voor bijna 1,7 miljoen euro. 2014 stond in het teken van de verdere opvolging van de gesteunde projecten.

Starterslabo

Een starterslabo (voorheen activiteitencoöperatie) coacht niet-werkende werkzoekenden naar zelfstandig ondernemerschap met behoud van hun werklozenstatuut en eventuele uitkering. Het starterslabo biedt begeleiding en coaching aan bij de uitwerking van het ondernemingsplan en laat de kandidaat-zelfstandigen toe hun ondernemingsidee binnen een beschermde onderneming te testen. Op basis van hun reële ervaringen kunnen de kandidaat-ondernemers dan beslissen of hun ondernemersproject in de praktijk haalbaar is en of ze de stap zetten naar het zelfstandige statuut. Hiermee beoogt men een verhoging van de reële slaagkans van de toekomstige onderneming. Daarnaast moet de coaching vanuit een starterslabo ondernemerszin (empowerment) bijbrengen die tevens kan uitmonden in een baan in loondienst op maat van de kandidaat-ondernemer.

In België zijn er twaalf activiteitencoöperaties die onder een federale wetgeving vallen. De vijf Vlaamse starterslabo's zijn erkend en worden gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid (beleidsdomein WSE).

Kmo-portefeuille

Via de kmo-portefeuille kunnen kmo's, met steun van de Vlaamse overheid, diensten inkopen die bevorderlijk zijn voor het ondernemerschap. Het gaat daarbij om opleiding, advies, technologieverkenning, advies voor internationaal ondernemen, strategisch advies en coaching. Vanaf 2013 werd het EFRO-project Strategisch Ondernemen en het project Gazellesprong geïntegreerd in de kmo-portefeuille. De vernieuwde kmo-portefeuille kreeg de naam kmo-portefeuille 2.0. Een onderneming kan per kalenderjaar tot 15.000 euro subsidie krijgen via de kmo-portefeuille. Daarbovenop kan een onderneming tot 25.000 euro subsidie krijgen voor strategisch advies en coaching. Voor de kmo-portefeuille is er in 2015 een bedrag van 35,27 miljoen euro voorzien.

Tabel 1.2. Kmo-portefeuille – Verdeling van subsidie en aantal steunaanvragen in 2014 (bedragen in miljoen euro)

Pijler	Aantal projecten	Subsidie in euro	% projecten	% subsidie
Opleiding	77.310	28.646.819,900	94,91%	71,73%
Advies	3.542	6.120.486,390	4,35%	15,32%
Technologie-verkenning	358	2.030.585,190	0,44%	5,08%
Advies internationalisering	89	320.824,360	0,11%	0,80%
Strategisch advies	149	2.781.850,740	0,18%	6,97%
Coaching	8	39.205,000	0,01%	0,10%
Totaal	81.456	39.939.771,580	100,00%	100,00%

Ondernemingsplanwedstrijden

In 2010 besliste de minister van Economie om de organisatie van drie ondernemingsplanwedstrijd voor drie jaargangen te subsidiëren. Flanders DC organiseert jaarlijks voor het secundair onderwijs de wedstrijd 'Plan(k)gas' en voor het hoger onderwijs de wedstrijd 'Battle of Talents'. Flanders DC krijgt voor de organisatie van deze twee ondernemingsplanwedstrijden een subsidiebedrag van 675.000 euro. VZW Ondernemingsplanwedstrijd Vlaanderen organiseert jaarlijks voor het algemene publiek de wedstrijd 'Bizidee' en krijgt hiervoor een subsidiebedrag van 825.000 euro. Hierbij wordt aandacht besteed aan de doelgroepen: alloctonen, vrouwen, en laaggeschoolden.

Bevorderen van ondernemerschap via media-oproep

Eind 2010 werd beslist om 8 projecten in de oproep media te cofinanciering via AO. Er werd een betalingsregime voorzien voor 3 jaar. Bij begrotingsopmaak 2015 worden geen middelen voorzien.

Peterschapsprojecten

Peterschapsprojecten zijn gebaseerd op kennis- en ervaringsuitwisseling tussen ondernemingen en hebben tot doel de bedrijfsvoering te professionaliseren. Er wordt op twee sporen gewerkt enerzijds met een contractuele aansturingsmethodiek (beheersovereenkomsten) en anderzijds met een wedstrijdformule. In 2015 wordt net zoals de voorbije jaren 2,3 miljoen euro voorzien voor de contractuele aansturing van de peterschapsprojecten en wordt een budget van 1,2 miljoen euro voorzien voor een oproep voor thematische peterschapsprojecten.

De organisatie van peterschapsprojecten via beheersovereenkomsten op langere termijn is voorzien voor organisatoren die in het verleden reeds het bewijs hebben geleverd van een kwalitatieve dienstverlening en een track record van vijf jaar kunnen bewijzen. Zo werd de organisatie van de generieke peterschapsprojecten gegund aan Unizo, Voka en Confederatie Bouw. AO kent subsidies toe aan deze organisatoren.

In 2013 werd een oproep gelanceerd voor thematische peterschapsprojecten. Er werden 20 voorstellen ingediend waarvan er 17 gesteund worden. Deze projecten liepen door in 2014 en zullen ook in 2015 doorlopen. Het toegekende steunbudget bedraagt ruim 2,6 miljoen euro.

Trajecten naar ondernemerschap

Als vervolg op het ESF-project 'Ondernemen Werkt' werd in 2013 een nieuwe opdrachtnemer aangeduid voor de advisering en doorverwijzing van personen die een zelfstandige zaak willen opstarten. De kandidaat-ondernemers zijn niet werkende werkzoekenden of deeltijds werkenden met inkomensgaranties. Werkzoekenden met het statuut van gefailleerde vormen één van de kwetsbare groepen onder de doelgroep werkzoekenden, waar specifieke aandacht aan besteed moet worden. Er wordt specifieke begeleiding geboden op maat voor elke werkzoekende/kandidaat-ondernemer naar zelfstandig werk. Dit betekent op maat werken in inzake oriëntering, advies en begeleiding aan de hand van een menukaart. Deze bestaat uit (kortlopende) activiteiten waarop de kandidaat-ondernemer een beroep kan doen om de haalbaarheid van zijn projectidee en vervolgens de opstart grondig voor te bereiden. Deze menukaart is een verzameling van reeds bestaande activiteiten, georganiseerd door diverse private en publieke organisaties, waaronder ook initiatieven van AO.

Brugprojecten Economie-Onderwijs

Via de Brugprojecten Economie-Onderwijs, gelanceerd door AO, worden er middelen voorzien voor projecten ter promotie van enerzijds een ondernemende attitude in het onderwijs, en anderzijds voor projecten ter bevordering van de kennisuitwisseling tussen het bedrijfsleven en het onderwijs. De laatste oproep dateert van 2013. In totaal worden 19 projecten ondersteund. Deze werden samen met de nog lopende projecten uit 2010, in 2014 verder opgevolgd. In 2014 werd ook een platformwerking ontwikkeld voor de brugprojecten zodat projectuitvoerders informatie kunnen uitwisselen met elkaar en met AO.

Ondernemerschapsonderwijs

UNIZO Stichting Onderwijs & Ondernemen en vzw Vlaamse Jonge Ondernemingen (Vlajo) zijn door AO erkend als basispartners voor ondernemerschapsonderwijs en worden voor hun werking structureel gefinancierd. In 2014 hebben de vzw Vlaamse Jonge Ondernemingen en de Stichting Onderwijs en Ondernemen een gezamenlijke subsidieaanvraag ingediend in navolging van de intentieverklaring uit 2013 om het productaanbod en de communicatie over ondernemend onderwijs beter op elkaar af te stemmen. Beide organisaties vertrekken vanuit de doelstellingen die voorop worden gesteld in het actieplan Ondernemend onderwijs: leerlingen ondernemingszin bijbrengen, voorbereiden op het zelfstandig ondernemerschap, mobiliseren voor het ondernemerschap en een positieve attitude kweken tegenover ondernemerschap. In de begroting 2015 werd 1.500.000 euro voorzien voor de structurele partners onderwijs en ondernemen.

Oproep faillissementspreventie

In het kader van de 'Oproep ondernemerschap' werd in 2013 een oproep rond faillissementspreventie gelanceerd. Zes projecten die het ondernemerschap stimuleren werden goedgekeurd voor een totaalbedrag van ruim 3 miljoen euro. Deze zijn sinds het najaar van 2013 operationeel en lopen tot eind september 2015:

- Een betere kijk op een zekere toekomst! Faillissementspreventie in Land- en Tuinbouw (Boerenbond Projecten vzw)
- Ondernemershorizon (Unizo vzw)
- Screening4you (NSZ vzw)
- Meat 2020 (Federatie van Belgisch Vlees vzw)
- Ondersteuning Rendementsherstel Boekhandels (Vereniging van Vlaamse Boekhandels vzw)
- BouwFin - Gezonde financiën in de Bouw (Vlaamse Confederatie Bouw vzw)

Voor bedrijven die dreigen in moeilijkheden te geraken, wordt via deze projectoproep faillissementspreventie een dienstenaanbod gecreëerd bij werkgeversorganisaties of organisaties die samenwerken met werkgeversorganisaties. Aan één project werd in 2014 een bijkomende subsidie van 144.000 euro toegekend.

Preventief bedrijfsbeleid (PBB)

PBB is een actieplan dat bestaat uit verschillende maatregelen om te voorkomen dat bedrijven in moeilijkheden komen. Het actieplan moet voorkomen dat bedrijven in Vlaanderen failliet gaan. Preventief Bedrijfsbeleid (PBB) houdt in dat een onderneming die dreigt in moeilijkheden te komen, een doorstartplan kan laten opstellen en uitvoeren. Dit gebeurt in 4 fasen:

- Fase 1: Sensibilisering
- Fase 2: Financiële diagnose en ondernemingsscan
- Fase 3: Optie strategisch advies
- Fase 4: Implementatie van het doorstartplan

In 2014 meldden zich 44 bedrijven vrijwillig aan. Na financiële screening bleek dat bij allen continuïteitsbedreigende elementen in hun onderneming aanwezig waren en zij dus binnen de huidige bandbreedte PBB vielen.

Dyzo

Vanaf 01/01/2015 treedt de vzw Dyzo in de plaats van Efram en Tussenstap. Dit is het gevolg van een fusieproces (2012-2014) van Tussenstap, divisie van de vzw Zenitor, en Efram vzw. Vanaf 2015 zal alleen Dyzo nog steun ontvangen. Gezien de fusie wat later dan verwacht werd afgerond, kregen de aparte organisaties nog elk een werkingssubsidie van respectievelijk 300.000 euro voor Tussenstap en 200.000 euro voor Efram. Om de fusie en de stappen erna af te ronden, werd aan de nieuwe vzw Dyzo eveneens een subsidie van 200.000 euro toegekend.

Dyzo – wat staat voor dynamiseren van de zelfstandige ondernemer - biedt advies en begeleiding aan zelfstandigen in moeilijkheden en gefailleerden. De aanpak van Dyzo is integraal en kosteloos voor de ondernemer die er beroep op doet. Dyzo is daartoe erkend door het Agentschap Ondernemen, de bevoegde dienst voor Economie in het Vlaams Gewest. Naast advies en begeleiding van de finale doelgroep biedt Dyzo als kenniscentrum ook adviezen en opleidingen aan intermediairen (boekhouders-accountants, OCMW's, CAW's,...).

Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg

Het Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg (VCK) heeft als doel het economische weefsel in Vlaanderen te versterken door ondernemers en kaderleden te sensibiliseren en te bekwamen in innovatieve kwaliteitsconcepten. Er gaat specifieke aandacht naar kwaliteit, menselijke betrokkenheid en het realiseren van transitie in bedrijven. Enkele realisaties van het VCK zijn het realiseren van een cyclus rond het Derde Oog, waarbij kwaliteitsmanagers samen een transformatieproject uitwerken. Het VCK organiseert jaarlijks het Vlaams

Kwaliteitscongres en de verkiezing van de Business Excellence manager. Verder wordt de Kwaliteitskrant uitgegeven, in een oplage van 16.000 exemplaren. Er worden tal van netwerk- en opleidingsactiviteiten georganiseerd.

vzw BAN Vlaanderen

BAN Vlaanderen is het Business Angels Network in Vlaanderen, een platform met toegevoegde waarde waarbinnen startende of groeiende ondernemers op zoek naar risicokapitaal, in contact worden gebracht met informele private investeerders, de zogenaamde Business Angels. Deze Business Angels brengen niet alleen geld in, maar ook hun eigen knowhow, ervaring en contacten. Zowel aan de ondernemers als aan de Business Angels worden aansluitende diensten aangeboden. BAN Vlaanderen is dus geen investeringsfonds, het neemt zelf geen participaties en neemt geen investeringsbeslissingen, noch voor eigen rekening, noch voor rekening van de aangesloten investeerders. Het is een marktplaats, waar vraag en aanbod worden samengebracht.

Eind 2010 verlengde AO de beheersovereenkomst met BAN Vlaanderen. Eind 2014 dient een nieuwe beheersovereenkomst opgesteld voor de periode 2015 tot 2018. Voor de werking van 2014 tot 2018 werd 1,232 miljoen euro vastgelegd door het beleidsdomein EWI.

Flanders DC

Flanders District of Creativity (Flanders DC) zet in op het stimuleren van ondernemingscreativiteit en het verhogen van de interactie tussen ondernemen, innoveren en internationaliseren, met het oog op maximale valorisatie in Vlaanderen. Hierbij moet zowel het beleidsniveau, het grote publiek, het onderwijs als de bedrijfswereld aangesproken worden. Er wordt daarnaast ook een bijkomende focus gelegd op het aanzetten van de creatieve sectoren tot een meer ondernemende attitude. Op deze wijze beoogt Flanders DC zowel ondernemend Vlaanderen creatiever te maken als creatief Vlaanderen ondernemender te maken. Flanders DC richt zich daarom op drie kerntaken:

- kennis vergaren rond ondernemingscreativiteit;
- sensibiliseren en inspireren rond ondernemingscreativiteit en het belang ervan;
- zorgen dat de verschillende doelgroepen aan de slag gaan met de vergaarde kennis (activeren).

De jaarlijkse subsidiëring door het departement EWI van de VZW Flanders DC werd verankerd in een meerjarige beheersovereenkomst (werkingsperiode 2009 – 2014). In 2015 zijn er geen bijkomende middelen vastgelegd.

Flanders Fashion Institute (FFI), ingebed in Flanders DC, heeft als missie de actoren binnen de creatieve sector te sensibiliseren en te inspireren met betrekking tot ondernemingscreativiteit en ondernemerschap. Voor haar werking ontvangt FFI een subsidie van 500.000 euro per werkingsjaar en dit voor de periode 2009-2014.

Vlaams Ondernemerschapbevorderend Netwerk (VON)

Het VON is een initiatief van AO. Het is een online verzamelplaats voor informatie rond gesubsidieerde projecten, gecombineerd met interactieve functionaliteiten. Het betreft een netwerk van projectpromotoren en -medewerkers van de gesteunde projecten rond ondernemerschapbevordering (brugprojecten, startersprojecten, ondernemingsplanwedstrijden, ...). Bij uitbreiding is het eveneens een forum voor overleg tussen AO, intermediaire organisaties en andere actoren.

Coöperatief ondernemen

In 2012 werden twee ESF-oproepen 'coöperatief ondernemen' gelanceerd als opvolgers van de succesvolle pilootoproep coöperatief ondernemen van het Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie en hadden als doel nieuwe blauwdrukken te creëren voor coöperatief ondernemen binnen 9 niches zoals sociale economie, energie, kinderopvang, huisvesting, enz. Doelstelling in deze oproepen was niet het oprichten van een coöperatieve onderneming, maar het voorzien van een blauwdruk of business case. De hieruit voortvloeiende blauwdrukken zullen in het voorjaar van 2014 in een publicatie gebundeld worden die als leidraad kan dienen voor starters die een coöperatieve willen starten alsook voor bedrijven die hun structuur hiertoe willen omvormen. Over beide oproepdondes heen zijn er 41 projectvoorstellen ingediend waarvan er 28 zijn goedgekeurd. De totale financiering van 2.351.382 euro bestaat uit 1.058.122 euro uit het Europees Sociaal Fonds (ESF) en uit 1.293.260 euro Vlaamse financiering.

In 2015 wordt er vanuit het beleidsdomein Werk en Sociale Economie (WSE) een bedrag van 20,021 miljoen euro voorzien voor cofinanciering. Ruwweg een kwart van dit bedrag kan gelabeld worden als bijdrage aan het economisch beleid.

Stakeholdersplatform overname en opvolging

De overdracht is na de start en de groei de derde cruciale fase in de levenscyclus van een onderneming. Het masterplan voor opvolging en overname is erop gericht om de bedrijfscontinuïteit van bestaande ondernemingen door generatiewisseling of overname te stimuleren en in goede banen te leiden. Het masterplan omvat voor de periode 2011-2014 een reeks acties op vlak van bewustmaking, informatieverstrekking en begeleiding, en ook nieuwe subsidies voor kandidaat-overdragers die zich nog in de oriëntatiefase bevinden

In 2012 werd een oproep gelanceerd waarin organisaties en uitvoerders van projecten uit het middenveld zich kandidaat konden stellen voor lidmaatschap van het stakeholdersplatform 'Opvolging & Overname'. Er werden 8 organisaties weerhouden. De subsidiëring werd verlengd tot midden 2015. Er werd reeds een totaal steunbudget van 294.850 euro toegekend.

Vzw Markant

De netwerken Markant en Artemis zijn een ontmoetingsplaats voor ondernemende vrouwen. Ze hebben als doel van vrouwen betere ondernemers maken. De vzw Markant ontvangt via AO 325.000 euro voor haar werking.

Vzw Innotek

Innotek ondersteunt en begeleidt startende ondernemingen en new business initiatieven. Bovendien beidt Innotek startende bedrijven flexibele kantoor- en laboruimtes aan. AO voorziet 325.000 euro voor de werking.

LED-Netwerken

In 2012 werd het LED-Netwerk Vlaanderen opgericht. De Laagdrempelige Expertise- en Dienstverleningscentra (LED's) hebben als doel kennisverspreiding naar kleine kmo's te vergemakkelijken. Deze kmo's hebben in tegenstelling tot grote ondernemingen vaak niet de middelen om kennis en expertise in huis te halen. De werking van de LED's wordt opgevolgd door een centrale stuurgroep bestaande uit coördinatoren, IWT, VLUHR, VLOOT en AO. Er werden reeds 5 dossiers ingediend en goedgekeurd voor een totaal steunbudget van ruim 5,7 miljoen euro. De projecten worden verlengd tot eind 2015.

Gazellesprong

Meer doorgroei van bestaande ondernemingen is één van de doelstellingen van het Pact 2020. De Vlaamse overheid wil beloftevolle ondernemingen helpen zo goed mogelijk te groeien, want zij dragen immers bij tot de economische groei en tewerkstelling. In uitvoering van een nieuw beleid voor groeiondernemers trok de Vlaamse regering in 2010 al 1,5 miljoen euro uit om ondernemers te begeleiden in hun groeistrategie. In het kader van de oproep ondernemerschap werden 9 coaching projecten geselecteerd van intermediaire organisaties, die met steun van AO proefprojecten uitzetten inzake groeibegeleiding. In totaal werden in dit kader 111 bedrijven geselecteerd en begeleid.

Op basis van de ervaringen uit deze proefprojecten werd een nieuw concept van gazellebeleid ontwikkeld dat in drie pijlers verdeeld kan worden:

1. Informatieverstrekking en opleidingen voor bedrijven die zelf hun weg zoeken om groeiknelpunten te overwinnen.
2. Een gesubsidieerde strategieoefening in geselecteerde (potentiële) groei-bedrijven – opportuniteitsanalyse genoemd – waarbij externe consultants aan een intern team in het bedrijf hulp biedt bij de detectie van knelpunten voor groei en hulp biedt bij het ontsluiten van groeipotentieel. Het bedrijf zelf zal zijn consultant kunnen kiezen en betalen via het systeem van de kmo-portefeuille, waar een extra domein zal worden gecreëerd in de pijler 'strategisch advies'.
3. Coaching door ervaren (ex-)ondernemers van groei-bedrijven. De selectie van deze coaches zal gebeuren via het systeem van de kmo-portefeuille, waar een afzonderlijke pijler 'coaching' zal worden gecreëerd, met o.a. een domein Gazellesprong. Deze coaching kost zal voor 50% betaald worden, met een maximum van 10.000 euro.

Stakeholdersplatform groei

In 2012 werd een oproep gelanceerd waarin organisaties en uitvoerders van projecten uit het middenveld zich kandidaat konden stellen voor lidmaatschap van het stakeholdersplatform groei. Er werden 8 organisaties weerhouden. In 2013 kregen de leden een subsidie voor een totaal steunbudget van 897.500 euro. In 2014 werden deze dossiers verder opgevolgd.

Nieuw Industrieel Beleid

Het Nieuw Industrieel Beleid (NIB) creëert de voorwaarden en stimuleert het nodige veranderingsproces om bestaande industriële activiteiten te vernieuwen en om bijkomende industriële activiteiten te ontwikkelen. Het NIB is een transversaal project ondersteunt door zowel de minister van economie als de minister van innovatie en de minister van werk.

De projectoproep roadmaps voor economische uitdagingen liep af 31 maart 2014. Deze oproep focuste op roadmaps voor economische uitdagingen, meer bepaald op het planmatig voorbereiden van vermarkting in clusterverband. De oproep richtte zich tot consortia van bedrijven ondersteund door een kennispartner en/of een bedrijfs- of sectororganisatie, die zich gezamenlijk engageren het ontwikkelings- en valorisatietraject en het internationale marktpotentieel van vernieuwende waardeketens te onderzoeken. Er werden 12 projectvoorstellen ingediend waarvan er 7 gunstig beoordeeld werden. De toegekende steun bedraagt 2.240.549 euro. De projecten gingen in 2014 van start.

In 2014 werd tevens een oproep gelanceerd voor clusterprojecten. Met deze oproep wil het AO de ontwikkeling van nieuwe industriële activiteiten, gebaseerd op slimme specialisaties die groeien vanuit 'entrepreneurial knowledge and discovery', faciliteren. In de oproep kunnen projecten worden ingediend die clusters opstarten rond een welomschreven opkomende industriële activiteit of die de werking van bestaande clusters differentiëren zodat zij in staat zullen zijn om doelgerichte ondersteuning te verlenen bij de ontwikkeling van specifieke waardeketens. De uiterste indieningsdatum voor projecten in deze clusteroproep was 30 september 2014 en hiervoor was een steunveloppe van 1,5 miljoen euro voorzien. Er werden 14 projecten ingediend. Het jureringsproces was eind 2014 nog niet formeel afgerond.

Culturele en Creatieve Sectoren

De creatieve sectoren worden ingedeeld in 12 sectoren: mode, muziek, design, architectuur, communicatie, pr & reclame, gedrukte media, beeldende kunst, games, nieuwe media, podiumkunsten, cultureel erfgoed & patrimonium, en de audiovisuele sector. Deze sectoren zijn belangrijk voor de Vlaamse economie. Vanuit AO wordt samen met de sector gewerkt aan een aantal initiatieven zoals het ontwikkelen van een instrument voor het maken van een ondernemingsplan, specifiek gericht naar de culturele en creatieve sectoren. In de begroting 2015 werd 2,250 miljoen euro vastgelegd voor CCS (Culturele en Creatieve Sectoren).

Design Vlaanderen

Design Vlaanderen, ingebed in AO, promoot, zowel via eigen kanalen en platformen als via samenwerkingen, eigentijds en kwaliteitsvol Vlaams design als een economische succesfactor, als een hefboom voor kwaliteitsverbetering, innovatie en winstgevendheid. Het richt zich zowel naar designers, bedrijven, organisaties als het grote publiek. Design Vlaanderen beantwoordt vragen omtrent designimplementatie, helpt bij het formuleren van een designopdracht en koppelt bedrijven aan designers.

Vanaf 2015 worden de subsidies ter bevordering van de vormgeving, uitgegeven door Design Vlaanderen, beëindigd. Design Vlaanderen helpt om andere subsidies gericht naar de designsector te ontsluiten. In het bijzonder beantwoordt Design Vlaanderen vragen omtrent designadvies en strategisch designmanagementadvies binnen het door AO aangeboden subsidie-instrument 'KMO-portefeuille'.

Design Platform Vlaanderen

In de loop van 2011 engageerden de vijf designorganisaties (Design Vlaanderen, Flanders InShape, Flanders Fashion Institute, Designregio Kortrijk en Design Hub Limburg) zich en bundelden hun krachten om Design te ontwikkelen en in te zetten als hefboom voor de ontwikkeling van Vlaanderen. Dit heeft geleid tot de oprichting van Design Platform Vlaanderen. Op 9 mei 2014 werden 3 nieuwe leden goedgekeurd: OVAM ecodesign, Designplatform Gent Oost-Vlaanderen-Ministry of Makers, en Antwerp. Powerd by creatives.

De doelstelling is om één strategisch beleid voor Vlaams ontwerp uit te stippelen en dit in binnen- en buitenland te promoten. De actiepunten zijn designactoren linken, synergieën ontwikkelen en kennis opbouwen, ook op internationaal niveau. Dit met als doel een creatieve economie te bekomen met behoud van een competitief industrieel weefsel, een hogere toegevoegde waarde voor onze bedrijven, meer export, een sterke beeldvorming van Vlaams design in het buitenland, meer duurzame en design-gedreven innovatieprojecten en meer werkgelegenheid in de designsector.

Voor 2015 is een lineaire besparing van 6% (t.o.v. 2014) doorgevoerd. De totale budgettaire weerslag voor 2015 bedraagt 1.222.000,00 euro. Daarnaast is er voor 2015 nog 300.000,00 euro voorzien voor een gezamenlijk 'on-top' project.

De omgevingsfactoren faciliteren

Bedrijventerreinen / Bedrijvencentra

De AO-steun voor de (her)aanleg van bedrijventerreinen is bedoeld voor alle ontwikkelaars, zowel openbare als private – en bovendien voor elke vorm van onderlinge samenwerking. Het gaat om investeringen die nodig zijn voor het bouwrijp maken van individuele kavels op bedrijfsterreinen. In 2014 werden 114 steundossiers goedgekeurd voor een totaal steunbudget van 12.386.363 euro. In 2014 werd er geen nieuwe oproep gelanceerd voor bedrijvencentra.

In mei 2013 werd een subsidiebesluit goedgekeurd. Er zullen subsidies toegekend worden voor voortrajecten, (her)inrichtingsprojecten en beheer. De nadruk ligt op het subsidiëren van onrendabele projecten (brownfields, verouderde bedrijventerreinen en onrendabele greenfield's). In vergelijking met het vorige besluit is het subsidiepercentage voor verouderde bedrijventerreinen opgetrokken van 60% naar 85%. In de initiële begroting van 2015 wordt hiervoor 28 miljoen euro vastgelegd.

Ondernemersvriendelijke gemeente

Het AO zet in op een actief beleid rond Ondernemersvriendelijke Gemeente waarbij lokale overheden ondernemerschap bevorderende maatregelen kunnen treffen. In april 2014 werd de vijfde projectoproep gelanceerd met een beschikbare enveloppe van 1 miljoen euro. De focus van deze oproep ligt op mobiliteit en bereikbaarheid met aandacht voor de mogelijkheden van open data. Tot 1 oktober konden voorstellen worden ingediend. Er werden 9 dossiers ingediend. In 2015 wordt 1,750 mio euro voorzien voor het project bedrijvsvriendelijke gemeente.

Ruimtelijk-economisch beleid

De AO-middelen voorzien voor het Vlaams ruimtelijk economisch beleid worden gebruikt voor twee zaken:

- een oproep betreffende detailhandel;
- projecten onder andere ter ondersteuning van incubatoren.

In 2015 wordt net als vorig jaar een budget van 2 miljoen euro vastgelegd voor projecten in het kader van gebiedsgerichte partnerschappen en/of het Vlaams ruimtelijke economisch beleid.

Handelskernversterking

In het kader van het programma "Handelskernversterking" wordt bij begrotingsopmaak 2015 geen middelen voorzien. Het programma "Handelskernversterking" werd aangekondigd in de nota "Winkelen in Vlaanderen 2.0" en omvat de volgende drie oproepen:

- Kernversterkende maatregelen: Deze oproep wil alle steden en gemeenten aanzetten tot het ondernemen van actie rond kernversterking en is daarom zeer breed opgevat. De oproep eindigde september 2013 met 81 ingediende projecten. Hiervan werden 75 projecten gesubsidieerd voor in totaal 2.818.628,3 euro.
- Renovatie handelspanden: Deze oproep heeft als doelstelling de steden en gemeenten te ondersteunen bij het opwaarderen van hun kernwinkelgebied. Binnen deze oproep wordt voorzien dat steden en gemeenten een subsidiereglement opstellen ter ondersteuning van handelaars die hun handelspand willen renoveren. Deze oproep eindigde september 2013 met 12 steden en gemeenten. Vlaanderen investeert in de handelspanden van de kernwinkelgebieden voor een totaal bedrag van 1.289.557 euro. De steden en gemeenten dragen in totaal 1.393.966 euro bij voor de uitrol van de subsidiereglementen.
- Aankoop handelspanden: Met deze oproep wil de Vlaamse Regering de steden en gemeenten stimuleren tot het voeren van een actief beleid op het gebied van commercieel vastgoed in functie van de doelstellingen van hun strategisch commerciële visie. Het kunnen sturen op beschikbaarheid, type, ligging, uitstraling, oppervlaktes en prijszetting geeft de lokale besturen een grote hefboom om een attractief winkelaanbod in de kern te bekomen. Deze oproep werkt niet met een wedstrijdformule en er kunnen nog projecten ingediend worden zolang er geld beschikbaar is. Voorlopig werden vijf projecten ingediend waarvan er drie werden goedgekeurd.

Internationalisering van de Vlaamse economie bevorderen

Flanders Investment & Trade (FIT), het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen beheert het merendeel van de middelen voor de begeleiding, de ondersteuning en de stimulering van Vlaamse ondernemers bij hun internationaliseringsprojecten, alsook om buitenlandse ondernemers te overtuigen om te investeren in Vlaanderen. De financiering van internationaliseringsprojecten kan via Fonds Vlaanderen Internationaal (PMV). Het Enterprise Europe Network (EEN) is een initiatief van de Europese Commissie om kmo's te informeren en adviseren.

Beleidskredieten FIT

Er zijn vier types van financiële steun aan kmo's die willen internationaliseren. Daarnaast ondersteunt FIT ook collectieve projecten van bedrijfspgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel. In 2014 bedraagt het totaal beschikbare budget 14.450.000 euro.

Ter bevordering van internationaal ondernemen

De financiële steun ter bevordering van internationaal ondernemen kan naar 8 types van projecten gaan:

- prospectie- en zakenreizen
- deelname aan buitenlandse beurzen of niche – evenementen
- oprichting van een prospectiekantoor
- reizen naar zetels van multilaterale instellingen
- aanmaak van productdocumentatie, commerciële vertalingen en publicaties in vakmedia
- registratie-, homologatie- en certificatiekosten
- uitnodiging naar Vlaanderen van buitenlandse aankopers en decision makers
- intrek in een door FIT erkend dienstencentrum.

In 2014 werden voor dit subsidie-instrument 2.399 dossiers goedgekeurd voor een totaalbedrag van 6.526.013,46 euro. Het budget tot de bevordering van het internationaal ondernemen voor 2015 bedraagt 6.300.000 euro.

Kmo-portefeuille voor advies

Sinds 1 januari 2009 kunnen bedrijven binnen de kmo-portefeuille nu ook subsidies aanvragen voor opleidingen en advies bij internationaal ondernemen. Voor de pijler "internationaal ondernemen" werden er bij FIT in 2014 88 adviesprojecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 315.891,86 euro. Voor 2015 is het budget voor de kmo-portefeuille met pijler internationaal ondernemen 450.000 euro.

Uitvoer van uitrustingsgoederen

Ook voor een subsidie bij de uitvoer van uitrustingsgoederen kunnen Vlaamse bedrijven bij FIT aankloppen. De eindklant in een ontwikkelingsland (volgens de OESO consensus) geniet zo een rechtstreekse korting op de aankoop van uitrustingsgoederen en Vlaamse leveranciers blijven concurrentieel. In 2014 werden er voor dit instrument 22 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 4.326.593,44 euro. Voor 2015 bedraagt het budget voor de export van Vlaamse uitrustingsgoederen 5.400.000 euro.

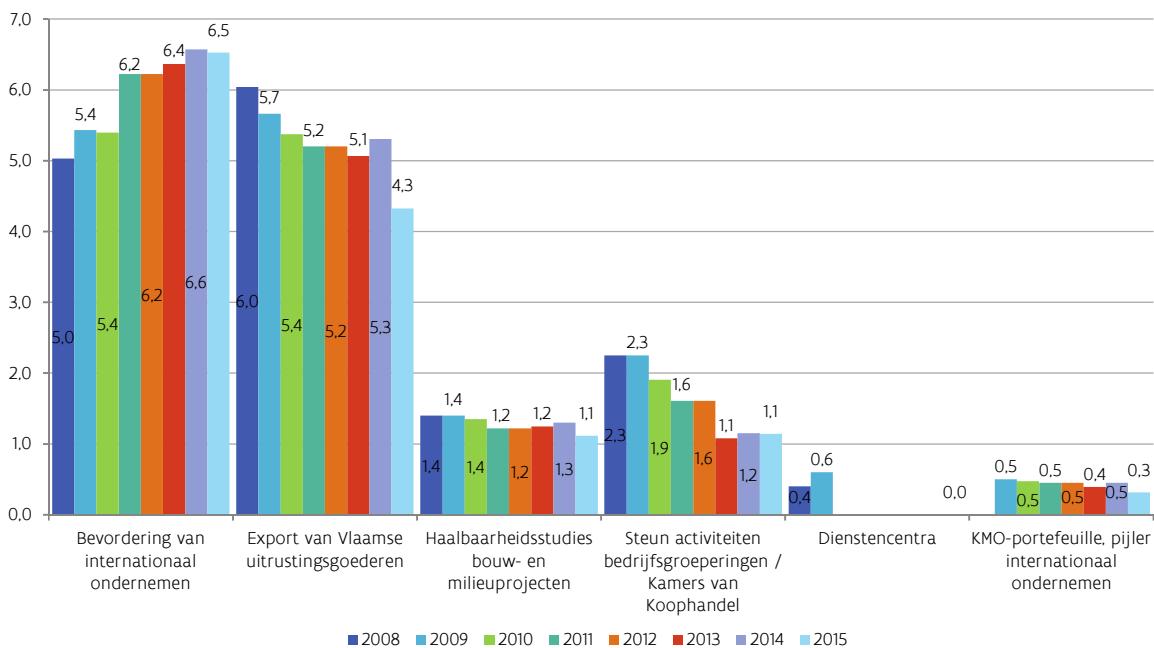
Haalbaarheidsstudies

Deze steun geldt voor de aanmaak van haalbaarheidsstudies voor bouw- en milieuprojecten in ontwikkelingslanden. In 2014 werden er 4 haalbaarheidsstudies goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1.154.655,25 euro. Het budget voor dit instrument is 1.200.000 euro voor 2015.

Bedrijfspgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel

Daarnaast ondersteunt FIT collectieve projecten van bedrijfspgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel. Jaarlijks wordt er een oproep gelanceerd voor projecten i.v.m. internationaal ondernemen of i.v.m. het aantrekken van buitenlandse investeerders. Het moet om projecten gaan die zowel qua aanpak als inhoudelijk innovatief zijn en duurzaam/ethisch ondernemen stimuleren. Zowel bedrijfspgroeperingen in Vlaanderen als gemengde Belgisch-buitenlandse Kamers van Koophandel kunnen projecten indienen. In 2014 werden er in totaal 125 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1.144.992,93 euro. Het budget voor 2015 bedraagt voor dit instrument 1.100.000 euro.

Figuur 1.4. Overzicht beleidskredieten FIT 2008 – 2015 (miljoen euro)



Werkingsmiddelen FIT

Verder kunnen internationaal ondernemende bedrijven en buitenlandse investeerders rechtstreeks een beroep doen op dienstverlening van FIT, dat voor deze dienstverlening en voor prospectie in binnen- en buitenland een budget van 40.922.000 euro aan werkingmiddelen ter beschikking heeft bij begrotingsopmaak 2015. Dit bedrag bevat de budgetten voor personeel en huisvesting van 65 kantoren in het buitenland, personeel en kantoren in het binnenland én de werkingmiddelen voor de organisatie van groepsacties, marketing en lokale acties.

Aantrekken van buitenlandse directe investeringen

Er wordt zeer gericht gezocht naar potentiële investeerders in het buitenland, zowel in de klassieke landen van herkomst van buitenlandse investeerders als in nieuwe groei landen. De prospectie naar investeerders is gericht op bedrijven die met hun activiteit het Vlaamse economische weefsel kunnen versterken. FIT begeleidt nieuwe buitenlandse investeerders en geeft in samenwerking met het AO advies op maat over alle aspecten van een nieuwe of uitbreidingsinvestering.

Stimuleren van internationaal ondernemen vanuit Vlaanderen

Een uitgebalanceerd programma van acties en prospectieactiviteiten is gericht op enerzijds marktaandeel veroveren in groei landen en anderzijds marktaandeel consolideren in mature exportmarkten. Er wordt doelgericht en proactief gewerkt op een aantal focus landen en -sectoren.

Ondersteuning van bedrijven uit Vlaanderen in niet-focusmarkten is ook een opdracht van FIT die gebeurt op basis van specifieke vragen vanwege de bedrijven uit Vlaanderen. FIT geeft Vlaamse ondernemers informatie en advies over internationale markten, en begeleidt hen in de zoektocht naar goede partners. Het agentschap versterkt Vlaamse kmo's in hun internationale groei met aandacht voor de exportvaardigheid van het bedrijf. Om deze opdracht te realiseren, beschikt het agentschap over een reeks instrumenten.

Een netwerk in het buitenland

FIT beschikt over een uitgebreid netwerk van ruim 90 kantoren (een kleine 66 FIT-kantoren, aangevuld met zo'n 24 kantoren van Wallonië en Brussel met wie een samenwerkingsakkoord werd afgesloten) wereldwijd met 188 personeelsleden die proactief opportuniteiten voor Vlaamse ondernemers signaleren, buitenlandse potentiële investeerders opsporen, en informatie en advies verstrekken aan Vlaamse bedrijven. Binnen dat buitenlandse netwerk zijn vijf technologieattachés aan de slag in een aantal hoogtechnologische sectoren.

Een netwerk in het binnenland

FIT beschikt in Vlaanderen over een netwerk van vijf kantoren in de verschillende provincies en 15 adviseurs Internationaal Ondernemen, die bedrijven uit hun regio ondersteunen in de opmaak van hun strategische plannen en hun prospectievragen, en hen de weg wijzen naar informatie die voor het bedrijf relevant is. Er staan ook twee adviseurs Exportvaardigheden ter beschikking van de bedrijven om hen bij het ontwikkelen van hun exportrijpheid te begeleiden.

Advies en Begeleiding op maat van Vlaamse bedrijven

Beide netwerken werken samen om individuele bedrijven antwoord te bieden op vele vragen, en hen met de juiste partners in contact te brengen. Jaarlijks worden duizenden individuele dossiers behandeld en B2B-afspraken opgezet in het buitenland.

Een actieprogramma voor Vlaamse bedrijven

Een programma van groepsacties verlaagt (organisatorische en financiële) drempels voor Vlaamse bedrijven die stappen willen zetten op internationale markten. Bedrijven kunnen deelnemen aan groepszakenreizen, internationale beurzen en conferenties, seminars met buitenlandse sprekers, contactdagen met aankopers en decision makers, contactdagen in Vlaanderen met de buitenlandse vertegenwoordigers van FIT, ...

Kennisdatabase buitenlandse markten

Via de website en de nieuwsbrieven van FIT krijgen bedrijven toegang tot marktinformatie over landen, sectoren, reglementering, zakelijke opportuniteiten, financiering van projecten door internationale financiële instellingen, enz. Deze informatie wordt hoofdzakelijk aangeleverd door de buitenlandse kantoren.

Ondernemingswedstrijd 'Leeuw van de Export'

Met de Leeuw van de Export bekroont Flanders Investment & Trade jaarlijks de exportsuccessen van Vlaamse bedrijven, om zo het belang van export voor onze Vlaamse economie te ondersteunen. Er worden twee Leeuwen uitgereikt. Eén in de categorie bedrijven die maximaal 49 medewerkers tewerkstellen en één in de categorie bedrijven met 50 of meer medewerkers. De Foreign Investment Trophy kent 2 prijzen toe aan buitenlandse investeerders in Vlaanderen en ondersteunt het belang van buitenlandse investeerders voor Vlaanderen.

Exportmeter

Bedrijven kunnen een analyse laten maken van de exportvaardigheid en -maturiteit van hun bedrijf. Er bestaat een exportmeter zowel voor productie- als dienstenbedrijven.

Club Diaspora

Club Diaspora brengt Vlamingen in het buitenland samen die bereid zijn om hun kennis en hun contacten ten dienste te stellen van de Vlaamse bedrijven die hun activiteiten in het buitenland (verder) willen ontplooiën.

Actieve Prospectie naar potentiële buitenlandse investeerders

De strategie en aanpak voor het aantrekken van buitenlandse investeerders is gericht op die sectoren en activiteiten die het economisch weefsel van Vlaanderen duurzaam versterken, en is dus afgestemd op de VIA-doelstellingen en -projecten. In een aantal focuslanden worden targetbedrijven geïdentificeerd en actief benaderd met het oog op een investering in Vlaanderen. De methodologie van kloofanalyses waarbij in bestaande clusters de hiaten worden opgespoord, waarvoor concrete business cases worden ontwikkeld, past volledig in de Slimme Specialisatiestrategie van Vlaanderen en het Nieuw Industrieel Beleid.

Trajectbegeleiding van buitenlandse investeerders

Buitenlandse investeerders kunnen rekenen op advies en begeleiding op maat van hun noden, over locaties, fiscale en juridische aspecten, buitenlandse werknemers, incentives, partnerships met Vlaamse bedrijven, kenniscentra, ...

Samenwerkingsakkoorden

FIT werkt samen met haar strategische partners aan de doelstellingen van de Vlaamse regering en vervult hierin een coördinerende rol.

Overige initiatieven

Agentschap voor Buitenlandse Handel

Het Agentschap voor Buitenlandse Handel (ABH) werd opgericht via het Samenwerkingsakkoord van 24 mei 2002 tussen de Federale Overheid en de Gewesten en wordt bestuurd door een Raad van Bestuur waarvan Zijne Majesteit de Koning Erevoorzitter is. Het ABH stelt zich ten dienste van de drie gewestelijke export bevorderende instellingen en de Federale Overheid. De werking van het ABH omvat twee grote pijlers. Een eerste pijler betreft het organiseren van twee economische zendingen per jaar die vooral focussen op buitenlandse economische groeiregio's en -landen (sinds 2015 niet meer vier maar twee zendingen). De organisatie hiervan gebeurt samen met het Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements Etrangers (AWEX), Brussel Invest & Export (BIE) en Flanders Investment & Trade (FIT). Een tweede pijler omvat het ontwikkelen en verspreiden van informatie over buitenlandse markten. De dotatie van het Vlaams Gewest voor het ABH bedraagt 775.000 euro in 2015.

Buitenlandse economische missies

Jaarlijks worden onder leiding van de Minister-president meerdere buitenlandse economische missies georganiseerd voor de ondersteuning en de verdediging van de belangen van Vlaanderen en de Vlaamse economie in het buitenland. Vanuit het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen wordt hiervoor in 2015 een bedrag van 282.000 euro voorzien. De organisatie van het economische en B2B-luik van de missie, incl. de kosten daarvan, zijn in de regel voor rekening van FIT.

Fonds Vlaanderen-Internationaal

Het Fonds Vlaanderen-Internationaal bevordert de internationale groei van Vlaamse kmo's door deel te nemen aan hun investeringsprojecten in het buitenland. Dat kan door middel van een kapitaalparticipatie (minderheidsparticipaties) of door een lening met kapitaalkarakter (voornamelijk achtergestelde leningen die al dan niet converteerbaar zijn), waarbij PMV verkiest om te investeren in de Vlaamse moederverenootschap. De tussenkomsten van het fonds hebben een tijdelijk karakter. Leningen hebben een gemiddelde gratieperiode van twee tot drie jaar met vervolgens een in de tijd gespreide terugbetaling van vier tot vijf jaar. Kapitaalparticipaties voorzien een uitstap na zo'n vijf tot tien jaar. Het Fonds Vlaanderen-Internationaal investeert altijd aan de zijde van een andere investeringsmaatschappij of financiële instelling. Hiervoor bestaat onder meer een structureel samenwerkingsverband met de Belgische Maatschappij voor Internationale Investing (BMI). Eind 2014 werd een totaal investeringsbedrag van 17,7 miljoen euro toegezegd aan 20 ondernemingen.

Enterprise Europe Network

Het Enterprise Europe Network (EEN) is een initiatief van de Europese Commissie (DG Ondernemingen en Industrie) dat de Europese kmo's wil ondersteunen en adviseren. De netwerkpartners zijn stevig verankerd in de diverse Europese regio's en goed geplaatst voor het verlenen van informatie omtrent Europese regelgeving en financiering, voor het faciliteren van bedrijvencontacten en het helpen opstarten van transnationale innovatieve projecten.

In Vlaanderen is het Enterprise Europe Network een samenwerkingsverband tussen AO en IWT (Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie). Deze organisaties slaan de handen in elkaar om elk vanuit hun expertise in ondernemen en innoveren kmo's wegwijs te maken in Europa. Uiteraard werken ze hiervoor nauw samen met FIT en de ondernemersorganisaties.

Enterprise Europe Network Vlaanderen behoort tot een netwerk van meer dan 600 partnerorganisaties in de EU, met 4.000 ervaren medewerkers. Dankzij dit netwerk kan men snel betrouwbare informatie leveren over de Europese wetgeving en de regelgeving in andere lidstaten. Daarnaast kan men via dit netwerk contacten leggen met bedrijven uit andere landen die op zoek zijn naar samenwerking op economisch of technologisch vlak. Het netwerk heeft bovendien enkele antennes buiten Europa.

Hoofdstuk 1.5

Duurzaamheid van de Vlaamse economie bevorderen

Ecologiepremie Plus en strategische ecologiesteun

In 2014 werden in het kader van de subsidiemaatregel Ecologiepremie Plus 846 steunaanvragen gesteund voor een totaal steunbedrag van 40.115.987,45 euro of 103,63% van het beschikbare budget. Dit is een sterke verhoging t.o.v. 2013; toen werden 527 aanvragen goedgekeurd voor een steunbedrag van 36.192.919,87 euro.

Daarnaast bestaat er sinds eind 2012 strategische ecologiesteun (STRES) waarbij investeringen in groene spits technologie kunnen gesubsidieerd worden. Het gaat om technologieën die omwille van hun unieke bedrijfsspecifieke karakter niet kunnen gestandaardiseerd worden en daardoor niet voorkomen op de technologieënlijst van de EP PLUS steunregeling. Het strategisch karakter van een investeringsproject wordt afgetoetst aan de hand van enkele voorwaarden. In 2014 werden 12 aanvragen goedgekeurd wat leidt tot een toegekend steunbudget van 14.421.564,46 euro of 113,47% van het beschikbare budget. Dit is een sterke toename ten opzichte van 2013 toen werden 5 aanvragen goedgekeurd voor een steunbedrag van 8.366.910,65 euro.

In de begroting 2015 voorziet AO 20 miljoen euro voor ecologiesteun. Bovendien ontvangt VITO 0,101 miljoen euro voor de beoordeling van de strategische energieprojecten.

Kmo Energie Efficiëntieplan (KEEP)

Het kmo energie-efficiëntieplan is de bijdrage van de minister van Economie tot het Vlaamse mitigatieplan, dit heeft als doel de achterstand bij het bereiken van een uitstootreductie van broeikasgassen in Vlaanderen tussen 2013 en 2020 weg te werken. In 2015 zijn door nieuwe prioriteitstellingen geen nieuwe projecten voorzien en worden bijgevolg geen kredieten voorzien.

Promotie- en demonstratiecentrum van milieu- en energievriendelijke technologieën (PRODEM)

PRODEM is een steunmaatregel voor kmo's om via het onderzoekscentrum VITO milieu- of energietechnologieën te evalueren. Ontwikkelaars kunnen via PRODEM hun nieuwe technologieën testen in een reële situatie. Eindgebruikers kunnen PRODEM gebruiken voor het zoeken van milieu- en energievriendelijke technologieën en het implementeren ervan in hun bedrijfsvoering. Door de steun van de Vlaamse overheid en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) krijgen kmo's minstens 66% subsidies voor de kosten van een haalbaarheidsstudie, een test op laboratoriumschaal, een piloottest of een test op het vlak van milieu of energie.

Eco-efficiëntiescan en materialenscan

De voorbije jaren werd door OVAM aan geïnteresseerde bedrijven een eco-efficiëntiescan aangeboden. Door een online eco-efficiëntiescan ontdekken bedrijven hun eco-efficiëntiemogelijkheden binnen de onderneming. Door de verschuivende focus van het beleid en het bedrijfsleven naar duurzaam materialenbeheer, biedt AO in nauwe samenwerking met OVAM ook een materialenscan aan.

In 2014 werden er 216 eerstelijns energiescans door AO uitbesteed (als onderdeel van een uitbesteding van in totaal 400 scans). Er werd bij een 40-tal bedrijven een materialenscan uitgevoerd. Uit de eerste resultaten blijkt dat er een groot potentieel is (materiaalkosten 10-67% van de totale bedrijfskosten) en dat bij elk gescand bedrijf een aantal interessante aanbevelingen kunnen worden gedaan, vooral op het vlak van efficiëntieverbetering, aanpassing ontwerp en verbeterde selectieve inzameling.

Groenestroom- en warmte-kraachtcertificaten

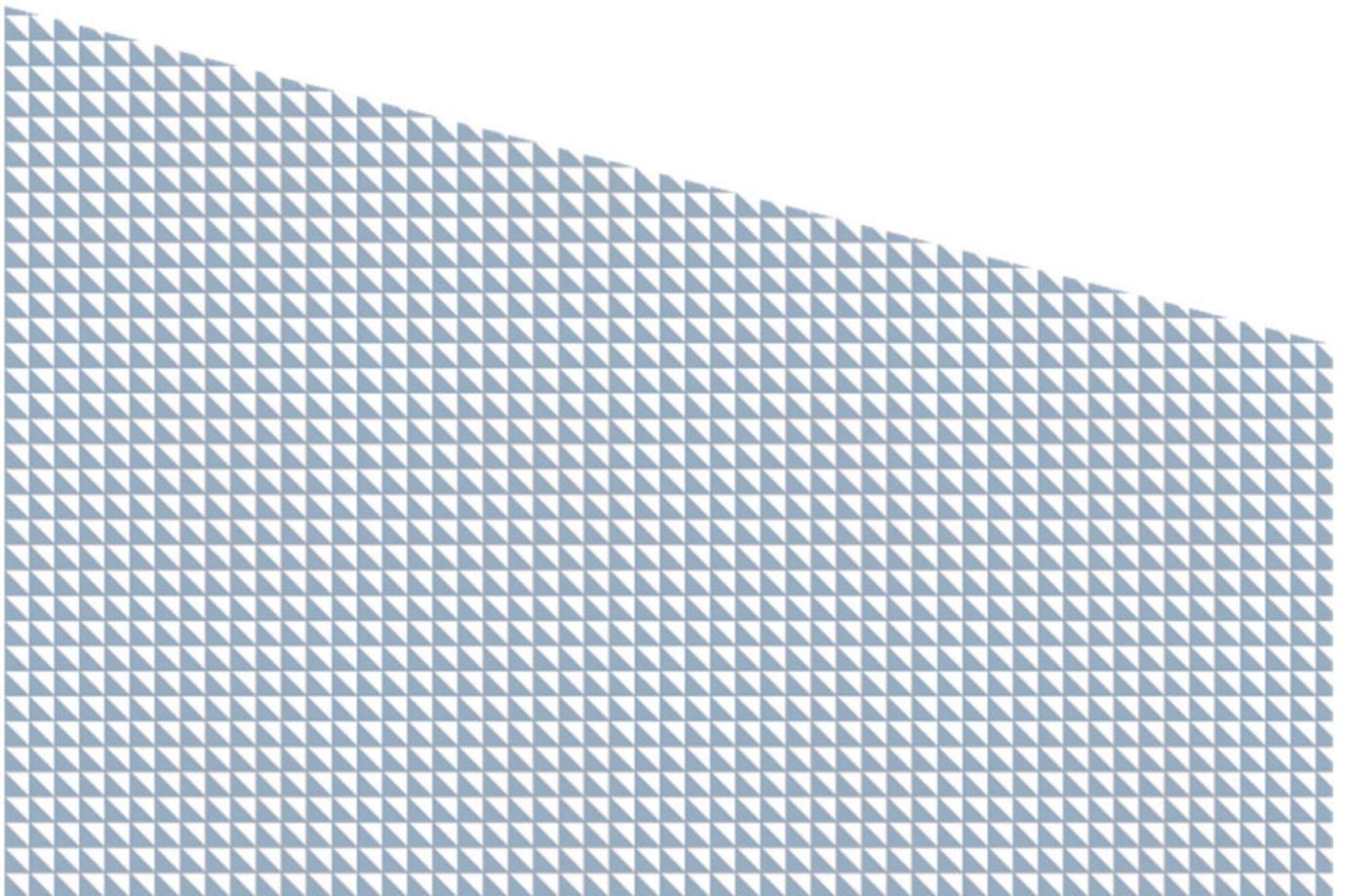
Sinds 2002 is in Vlaanderen een systeem van groenestroomcertificaten (GSC) van kracht ter ondersteuning van elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen. Dit systeem bestaat uit 2 delen:

1. Enerzijds krijgen producenten van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen, zoals zon, wind, biomassa (bv. vergisting van groente-, fruit- en tuinafval, vergisting van mest of slib of verbranding van houtafval), ... GSC's van de VREG.
2. Anderzijds moeten elektriciteitsleveranciers / toegangshouders een bepaald aantal GSC's (het quotum) inleveren bij de VREG. Een toegangshouder is een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een contract heeft gesloten met een netbeheerder, beheerder van het transmissienet of beheerder van het vervoersnet met betrekking tot de toegang tot diens net op een bepaald toegangspunt.

Er geldt een gelijkaardig systeem voor warmte-krachtcertificaten. Beide certificaten systemen hebben ertoe geleid dat de vooropgestelde doelstellingen werden gerealiseerd. In 2014 werd er binnen deze certificaten systemen met name 5 TWh netto groene stroom geproduceerd en 5 TWh primaire energie bespaard. Uitgaande van de ruwe benadering dat installaties met een vermogen groter dan 10kW toe te schrijven zijn aan bedrijven, ontvingen Vlaamse bedrijven GSC's voor een totaal van 5803 zonnepanelen-installaties. Dit zijn er 124 meer dan in 2013. Daarnaast stegen ook de overige groenestroomproductie-installaties en de warmtekrachtinstallaties. Concreet waren er eind 2014 in Vlaanderen 357 overige groenestroomproductie-installaties en 431 warmtekrachtinstallaties waarvoor Vlaamse bedrijven certificaten ontvingen.

Wetenschaps- en innovatiebeleid

Deel 2



Internationale definities

Deel 2 geeft een overzicht van wat het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid precies inhoudt. Hiervoor doen we beroep op de internationaal gehanteerde definities. Wil men internationale vergelijkingen mogelijk maken, dient men zich te houden aan de internationale afspraken.

De term “**wetenschappelijke activiteiten**”, zoals gedefinieerd in de “Recommendation concerning the International Standardisation of Statistics on Science and Technology” – UNESCO, 1978 (Canberra- Manual – OESO, Parijs, 1995, p. 67) omvat:

Onderzoek en Ontwikkeling (O&O): “op stelselmatige wijze uitvoeren van creatieve werkzaamheden met het doel het kennisbestand, met inbegrip van kennis van mens, cultuur en maatschappij, te vergroten en deze kennis te gebruiken om nieuwe toepassingen te ontwerpen” (Frascati-Manual, OECD, 2002, p. 30). Het is m.a.w. elke wetenschappelijke activiteit die tot doel heeft wetenschappelijke kennis te ontwikkelen (fundamenteel onderzoek), toepasbaar te maken (toepassingsgericht onderzoek) en ze toe te passen (ontwikkeling).

Onderwijs en Vorming (O&V): “alle opleidingen en vormingen van personen in natuur-, ingenieurs-, medische wetenschappen, agricultuur, sociale- en humane wetenschappen in universiteiten en andere instelling voor hoger en postsecundair onderwijs” (Frascati Manual, OECD, 2002, p. 31). Het betreft dus de financiering van de wetenschappelijke opleiding, bijvoorbeeld het deel van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten, dat wordt aangewend voor universitair onderwijs.

Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening (W&T): “activiteiten met betrekking tot onderzoek en ontwikkeling, die bijdragen tot het genereren, verspreiden en toepassen van wetenschappelijke en technische kennis” (Canberra-Manual, OESO, Parijs, 1995, p. 68). Dit gaat om elke vorm van dienstverlening, zoals het uitvoeren van routinemetingen (zoals medische routineanalyses), wetenschappelijke en technologische informatieverstrekking (bijv. door bibliotheken of informatiecentra) en gegevensverzameling van algemeen belang (o.a. verzamelen van gegevens over sociaaleconomische fenomenen). Beleidsgerelateerde studies en de werkzaamheden van administratieve entiteiten rond de analyse, evaluatie en monitoring van externe fenomenen zijn hierin begrepen.

Het begrip O&O moet zeer eng geïnterpreteerd worden: de uitwerking van een idee tot een praktische toepassing met eventuele prototypes (ontwikkeling) wordt wel nog beschouwd als O&O; de fases die daarop volgen (design, testproductie, commercialisering, ...) niet meer.

Administratieve structuren van het Vlaamse wetenschapsbeleid

Hier wordt een bondig beeld geschetst van de administratieve overheidsstructuur voor het beheer van het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Het beleidsdomein EWI

Het departement EWI is verantwoordelijk voor beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie voor het volledige beleidsdomein.

De agentschappen

Het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) voert het beleid uit naar de industrie toe. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt naar de bedrijven en onderzoeksinstituten, volgens vastgelegde selectiecriteria en evaluatie- en beslissingsprocedures.

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) voert het beleid uit inzake het fundamenteel onderzoek aan de universiteiten. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt onder de universiteiten en onderzoeksinstituten. Dit gebeurt volgens vastgelegde selectiecriteria en procedures voor evaluatie- en besluitvorming.

De Herculesstichting financiert enerzijds middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in alle wetenschappelijke disciplines en anderzijds bijzondere onderzoeksapparatuur (ESFRI en Vlaams Supercomputer Centrum).

Daarnaast maken ook de extern verzelfstandigde agentschappen (EVA's) Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV), LRM en Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM) en het intern verzelfstandigd agentschap (IVA) Agentschap Ondernemen deel uit van het beleidsdomein EWI. Hoewel deze agentschappen raakvlakken hebben met het wetenschaps- en innovatiebeleid, behoort de uitvoering ervan niet tot hun kerntaken.

Het adviesorgaan

De Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) werd opgericht bij decreet van 30 april 2009 als de strategische adviesraad (SAR) voor de beleidsvelden wetenschap en innovatie. De VRWI formuleert aanbevelingen over het wetenschaps- en innovatiebeleid aan de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. De raad doet dit op verzoek of op eigen initiatief.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) is het andere adviesorgaan uit het beleidsdomein EWI en formuleert adviezen en aanbevelingen over de brede economische aspecten van het Vlaamse beleid. Ook hier zijn aanknopingspunten met het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Andere beleidsdomeinen

Het wetenschapsbeleid is een horizontaal beleid en situeert zich binnen alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. De beleidsdomeinen zijn bevoegd voor de wetenschapspolitieke initiatieven die hun beleid ondersteunen en gestalte geven. Naast EWI zijn deze beleidsdomeinen:

- Departement Kanselarij en Bestuur (sinds april 2015, fusie van voormalige Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR) en voormalige departement Bestuurszaken (BZ))
- Financiën en Begroting (FB)
- Internationaal Vlaanderen (IV)
- Onderwijs en Vorming (OV)
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)
- Werk en Sociale Economie (WSE)
- Landbouw en Visserij (LV)
- Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)
- Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
- Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO)

De vier Vlaamse wetenschappelijke instellingen

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO - beleidsdomein LNE)

- verricht beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek inzake behoud, ontwikkeling, beheer en duurzaam gebruik van biodiversiteit en haar milieu,
- verleent wetenschappelijke diensten ter ondersteuning van het beleid en van de doelgroepen, onder andere door advisering, experimentele analyses, het aanreiken van producten, technieken, concepten en documentatie,
- rapporteert periodiek over de toestand van de natuur en het natuurlijke milieu, en over de effecten van het milieubeleid en de mate waarin de vooropgestelde milieubeleidsdoelstellingen werden bereikt, maakt toekomstverkenningen en evalueert de kennis en de monitoring ervan.

Het agentschap 'Onroerend Erfgoed' (beleidsdomein RWO)

Sinds 1 juli 2011 zijn het vroegere VIOE (Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed) en het deel 'Erfgoed' van het agentschap Ruimte en Erfgoed één agentschap met de roepnaam Onroerend Erfgoed). Het agentschap Onroerend Erfgoed wil 'De zorg voor onroerend erfgoed voor iedereen vanzelfsprekend maken om Vlaanderen nu en straks mee vorm en kleur te geven.'

Dit wil het agentschap doen door onroerend erfgoed een meer zichtbare plek en betekenis te geven, vertrekkende van een langetermijnvisie:

- via een geïntegreerde aanpak en in dialoog met een breed netwerk,
- door kaders en instrumenten te ontwerpen en in te zetten,
- met medewerkers, gepassioneerd door erfgoed en met een rijke en diverse expertise,
- op een wetenschappelijk onderbouwde manier,
- toonaangevend en inspeland op maatschappelijke en internationale ontwikkelingen,
- voor een heldere en transparante erfgoedzorg in een wereld in verandering.

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen (KMSKA – beleidsdomein CJSM)

- verwerft, conserveert, restaureert en exposeert eigen kunstbezit,
- verricht wetenschappelijk onderzoek,
- publiceert fondscatalogi en jaarboeken,
- organiseert tentoonstellingen in het KMSK zelf en in het buitenland,
- organiseert educatieve activiteiten: vorming van educatieve assistenten, cursussen voor volwassenen, lessen voor leerkrachten en scholen, rondleidingen, voordrachten en jeugdatelier, publicaties,
- organiseert documentaire activiteiten: vakbibliotheek, archief en collectieregister.

Instituut voor Landbouw- en visserijonderzoek (ILVO – beleidsdomein LV)

- coördineert en voert beleid onderbouwend wetenschappelijk onderzoek uit en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief,
- bouwt de nodige kennis op voor de verbetering van producten en productiemethoden, voor de bewaking van de kwaliteit en de veiligheid van de eindproducten en ter verbetering van beleidsinstrumenten als basis van sectorontwikkeling en agrarisch plattelandsbeleid,
- informeert het beleid, de sectoren en de maatschappij daarvoor regelmatig.

‘Eigenlijk Wetenschapsbeleid’

Het ‘eigenlijk wetenschapsbeleid’ betreft enerzijds het wetenschapsbeleid van het beleidsdomein EWI dat rechtstreeks ressorteert onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid, en anderzijds de middelen voor de financiering van het wetenschapsbeleid aan de universiteiten en hogescholen (uit het programma FE ‘Financiering van het Hoger Onderwijs’ van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming).

Het basisonderzoek aan de universiteiten en de hogescholen wordt gefinancierd door EWI (via FWO en BOF) enerzijds en door Onderwijs en Vorming (OV) via o.a. werkmiddelen anderzijds. Dit fundamenteel en strategisch onderzoek is een noodzakelijke basis voor al het verdere maatschappelijk en industrieel gericht onderzoek en maakt deel uit van een dergelijk coherent beleid. Het strategische basisonderzoek gebeurt grotendeels in de universiteiten en de hogescholen, maar ook in de strategische onderzoekscentra IMEC, VITO, VIB, iMinds, en Flanders Make gesubsidieerd door EWI. Bovendien financiert EWI het brede en gevarieerde domein van het industrieel onderzoek ter ondersteuning van de Vlaamse industrie.

2.1.1. ‘Eigenlijk wetenschapsbeleid’ EWI

De initiële beleidskredieten in 2015 voor wetenschap en innovatie die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid bedragen 944,214 miljoen euro, waarvan 912,916 miljoen euro bestemd zijn voor onderzoek en ontwikkeling. Dit betekent een daling van 5,8% of ruim 56 miljoen euro in vergelijking met de definitieve kredieten in 2014.

De structuur van de begroting is in 2014 gewijzigd met als doel een meer prestatiegerichte begroting te zijn. Net als in de Speurgids 2014 werd deze herstructurering met terugwerkende kracht toegepast. Dit heeft als gevolg dat de historische tijdreeksen niet meer vergelijkbaar zijn met de edities van de Speurgids tot en met 2013 maar laat toe om de huidige programmatotalen te vergelijken met historische gegevens zonder vertekening door de herstructureringen.

Onder het programma “*wetenschappelijk onderzoek - excellentie voor alles*” wordt er bij begrotingsopmaak 2015 497.572 miljoen euro vastgelegd. Er is een opstap van 1 miljoen euro ingeschreven voor de aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten in het kader van de integratie van het hoger onderwijs.

Onder het programma “*meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie*” wordt er bij begrotingsopmaak 2015 430.702 miljoen euro vastgelegd. De beleidskredieten onder het programma “*een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie*” en onder het begrotingsprogramma “*apparaat*” dalen slechts in beperkte mate tegenover de definitieve begroting 2014, namelijk met respectievelijk 1,270 miljoen euro en 56.000 euro.

Hieronder staan alle kredietlijnen met het initieel budget voor 2015 opgesomd gegroepeerd per inhoudelijk begrotingsprogramma dat het ‘eigenlijk wetenschapsbeleid’ uit het beleidsdomein EWI financiert.

Wetenschappelijk onderzoek - Excellentie voor alles (PROG EE)

Het versterken van het algemeen kennis verruimend fundamenteel onderzoek enerzijds en van het strategisch basisonderzoek, dat kennis genereert ten dienste van het bedrijfsleven, de non-profit sector en de overheid anderzijds, zijn de algemene beleidslijnen van dit programma. De doelgroepen zijn (de onderzoekers van) hogescholen, universiteiten, onderzoeksinstellingen en bedrijven.

Tabel 2.1 geeft het initieel budget 2015 per kredietlijn weer. Met bijna 176 miljoen euro krijgt het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) de grootste hap uit de middelen voor wetenschappelijk onderzoek. De basissubsidie voor FWO blijft de grootste begrotingspost in dit programma, met een krediet van 147,345 miljoen euro in 2015i. Dit betekent een beperkte stijging van ruim 299.000 euro. Het Odysseus-programma is een ‘brain-gainprogramma’ om Vlaamse en andere topwetenschappers naar Vlaanderen te brengen: onderzoekers die internationaal erkend worden als toonaangevend of postdoctorale onderzoekers die al bewezen dat zij het potentieel hebben om tot een toonaangevende status door te groeien. In 2015 is hiervoor 11,018 miljoen euro voorzien. Op deze kredietlijn werd binnen het FWO het meest bespaard (2.226 mio euro t.o.v. 2014def).

Naast deze kredietlijnen zijn er nog de volgende FWO-kredietlijnen waarvan de initiële budgetten 2015 in lijn liggen met de budgetten van 2014:

- Een deel van de opbrengst van de winst van de Nationale Loterij vloeit naar FWO. Bij de begrotingsopmaak 2015 werd 11.463 miljoen euro vastgelegd.
- Voor projecten in het kader van internationale onderzoeksfaciliteiten is 3.751 miljoen euro ingeschreven. In het kader van de toegang tot deze onderzoeksfaciliteiten wordt er door de instellingen die deze faciliteiten beheren (bv. CERN, ESRF,

EMBO, ESO, ...), naast de bijdrage vanuit de lidstaten en de specifieke onderzoeksprojecten, een steeds toenemende institutionele ondersteuning gevraagd aan de leden uit de betrokken lidstaten. Dit bedrag is vergelijkbaar met dat van 2012 en 2013.

- Voor internationale wetenschappelijke samenwerking is een subsidie van 2.370 miljoen euro aan FWO voorzien in 2014. Hiermee wordt de internationale werking van FWO versterkt en de financiering aan internationale coördinatie-acties en bilaterale onderzoekssamenwerking geregeld.

Tabel 2.1. Kredietlijnen 2015 (initieel) van het programma Wetenschappelijk onderzoek - Excellentie voor alles (kredieten in miljoen euro)

Kredietlijn	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	WB krediet
1EEI0100	Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie"	0,000	0,000	4,000	4,000
1EEI2900	BOF: aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten	7,456	0,000	0,000	7,456
1EEI2800	BOF: Methusalem-programma	18,302	0,000	0,000	18,302
1EEI3800	BOF: subsidie voor de universiteiten	121,516	0,000	0,000	121,516
1EEI6500	BOF: tenure track-stelsel aan de universiteiten	9,233	0,000	0,000	9,233
1EEI6900	FWO: basissubsidie	147,345	0,000	0,000	147,345
1EEI7100	FWO: internationale wetenschappelijke samenwerking	2,370	0,000	0,000	2,370
1EEI7200	FWO: netto opbrengst van de winst van de Nationale Loterij	11,463	0,000	0,000	11,463
1EEI6700	FWO: Odysseus-programma	11,018	0,000	0,000	11,018
1EEI7000	FWO: projecten in het kader van internationale onderzoeksfaciliteiten	3,751	0,000	0,000	3,751
1EEI1600	Herculesstichting: beheersvergoeding	0,987	0,000	0,000	0,987
0EEI5700	Herculesstichting: financiering van (middel)zware onderzoeksapparatuur	13,150	0,000	0,000	13,150
0EEI6100	Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur	13,421	0,000	0,000	13,421
1EEI3000	IOF - Industrieel Onderzoeksfonds Vlaanderen	27,242	0,000	0,000	27,242
0EEI5100	IWT: bevordering van technologietransfer en onderzoek door instellingen van hoger onderwijs	9,693	0,000	0,000	9,693
0EEI4900	IWT: steun aan toegepast biomedisch onderzoek met een primair maatschappelijke finaliteit	6,884	0,000	0,000	6,884
0EEI5300	IWT: Strategisch basisonderzoek	40,282	0,000	0,000	40,282
0EEI5500	IWT: wetenschappelijk en technologisch onderzoek met landbouwkundig doel	10,405	0,000	0,000	10,405
1EEI7300	Plantentuin Meise	10,689	0,000	0,000	10,689
1EEI4800	Subsidie aan de Europacollege voor United Nations University (UNU) in het kader van het programma Regionale Integratiestudies	0,960	0,000	0,000	0,960
1EEI6800	Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten	1,089	0,000	0,000	1,089
1EEI0700	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)	0,826	0,000	0,000	0,826
1ECI1800	Subsidie aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek	8,177	0,000	0,000	8,177
1EEI2600	Subsidie aan de universitaire interfacediensten	0,000	0,000	2,942	2,942
1ECI1000	Subsidie aan het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECCOOM)	2,128	0,000	0,000	2,128
1EEI0800	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee	3,051	0,000	0,000	3,051
1EEI3900	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee voor investeringsuitgaven	1,090	0,000	0,000	1,090
1EEI1200	Subsidie aan UNESCO voor de ondersteuning van het Vlaams UNESCO-Trustfonds wetenschappen	1,384	0,000	0,000	1,384
1ECI1100	Subsidies in het kader van internationale wetenschappelijke en innovatiesamenwerking	0,929	0,000	0,000	0,929
1EEI4500	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postinitieel onderwijs en hoger instituten van schone kunsten (ITG)	2,036	0,000	0,000	2,036
1EEI6000	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postinitieel onderwijs en hogere instituten voor schone kunsten	1,030	0,000	0,000	1,030
1ECI0500	Uitgaven in het kader van internationale wetenschappelijke samenwerking	0,058	0,000	0,000	0,058
1ECI1600	Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot wetenschap en innovatie	0,000	0,000	0,785	0,785
1ECI2200	Uitgaven m.b.t. de inventarisatie en valorisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek	0,000	0,000	0,241	0,241
1ECI0200	Uitgaven ter bevordering van de Vlaamse Informatiemaatschappij in het kader van de Lissabon-strategie	0,000	0,000	1,639	1,639
TOTAAL		487,965	0,000	9,607	497,572

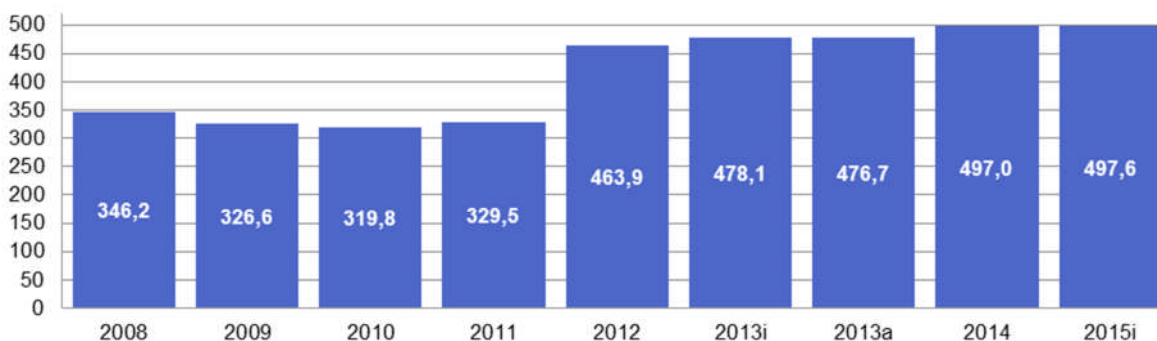
De Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF) aan de universiteiten. Krijgen in totaal ruim 156,5 miljoen euro. De tweede grootste begrotingspost is dan ook de basissubsidie voor BOF. Deze is in vergelijking met 2014 met 712.000 euro gedaald, tot een bedrag van 119.804 miljoen euro. Voor de kredietlijn voor het Methusalem-programma wordt 18,302 miljoen euro vastgelegd bij begrotingsopmaak 2015. Dit is een besparing van 1,872 miljoen euro tegenover 2014def. Het Methusalem-programma richt zich op het behoud van wetenschappelijk talent door het toekennen van lange termijn financiering aan excellente Vlaamse onderzoekers. Het gaat hier om ad personam toegekende excellentiefinanciering. Naast deze kredieten zijn er nog de volgende BOF-kredietlijnen die in lijn liggen met de budgetten van 2014:

- Door de invoering van het tenure track-stelsel krijgen een beperkt aantal uitmuntende postdoctorale onderzoekers de mogelijkheid om op het niveau van docent gedurende vijf jaar zelfstandig onderzoek te verrichten. Na een positieve evaluatie kunnen deze personen zonder vacature onmiddellijk worden aangesteld als ZAP-kader. In 2015 is hiervoor 9.210 miljoen euro ingeschreven.

In 2015 is er voor de aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten 7.437 miljoen euro voorzien. In kader van het integratiedecreet van het hoger onderwijs wordt er onder dit begrotingsartikel een opstap van 1 miljoen euro voorzien.

Figuur 2.1 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma wetenschappelijk onderzoek - excellentie voor alles van 2008 tot 2015. Ondanks de algemene besparingen blijven de investeringen in het programma "wetenschappelijk onderzoek/excellentie voor alles" gehandhaafd in vergelijking met de voorbije jaren. Er is een lichte toename van het wetenschapsbudget met 0,605 miljoen euro, het budget voor O&O neemt zelfs toe met 1,803 miljoen euro.

Figuur 2.1. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Wetenschappelijk onderzoek – Excellentie voor alles (PROG EE) 2008-2015 (miljoen euro)

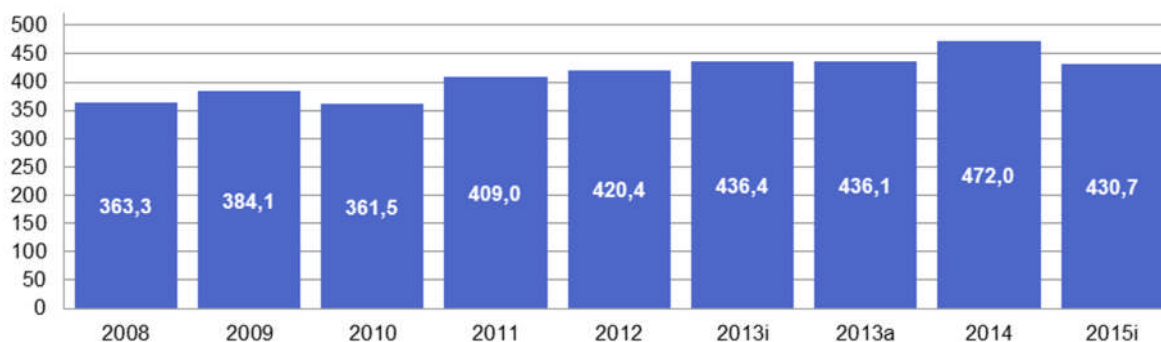


Meer Innovatie, Kenniscreatie en Kennisvalorisatie (PROG EF)

Via het programma meer Innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie versterkt men het technologisch basisonderzoek en zo kan extra kennis gericht op het bedrijfsleven gegeneerd worden. Daarnaast beoogt men meer technologische innovatie in de Vlaamse bedrijven. Om stand te houden in de huidige competitieve globale economie moeten bedrijven voortdurend streven naar verbeterde of nieuwe diensten, producten en processen. De ontwikkeling en verwerving van technologie speelt hierbij een cruciale rol.

Tabel 2.2 toont de kredietlijnen van dit programma. Naast de klassieke vastleggingsmachtigingen in beheer van IWT, staan hier ook de middelen voor de vijf strategische onderzoekscentra (SOC's) IMEC, VITO, VIB, iMinds en de SOC Flanders Make en opzichte van 2014 dalen de budgetten met ruim 41 miljoen euro, van 472.024 naar 430.702 miljoen euro. Figuur 2.2 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie voor de periode 2008-2015. Op de subsidies aan de SOC's wordt ruim 7,1 miljoen euro bespaard. Deze daling is te wijten aan een desindexatie, generieke en punctuele besparingen. Het IWT krijgt ruim 12,6 miljoen minder. In totaal wordt op het programma EF ruim 41 miljoen euro bespaard voor wetenschapsbeleid en ruim 53 miljoen euro specifiek op O&O.

Figuur 2.2. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Meer Innovatie, Kenniscreatie en Kennisvalorisatie (PROG EF) 2008-2015 (miljoen euro)



Tabel 2.2. Kredietlijnen 2015 (initieel) van het programma Meer Innovatie, Kenniscreatie en Kennisvalorisatie (kredieten in miljoen euro)

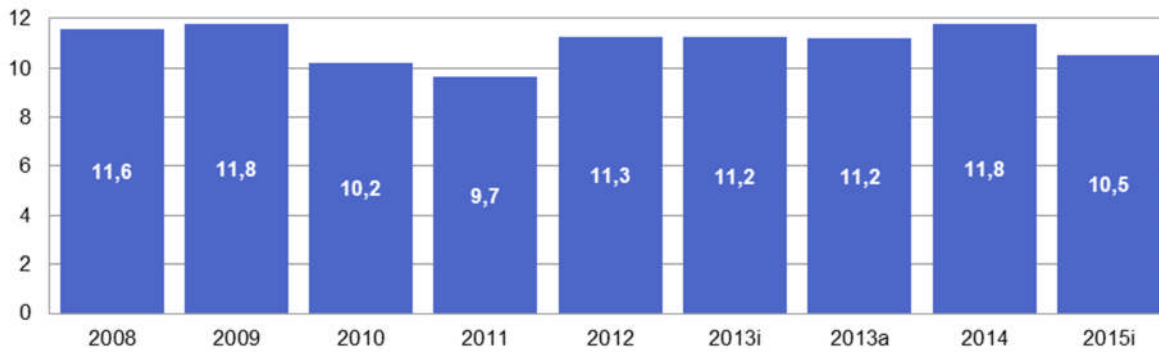
Kredietlijn	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	WB krediet
1EF11000	Dotatie aan VITO	37,964	0,000	0,000	37,964
1EF11100	Dotatie aan VITO voor de financiering van de referentietaken	8,460	0,000	0,000	8,460
0EF12100	IWT: competentiepolen	24,634	0,000	0,000	24,634
0EF10200	IWT: e-mediaprojecten	0,000	0,000	0,000	0,000
1EC11300	IWT: Ondersteuning van de Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking)	0,178	0,000	0,000	0,178
0EF11700	IWT: toekennen van specialistatiebeurzen en doctoraatsbeurzen in het kader van het Baekeland-programma	40,263	0,000	0,000	40,263
1EF12500	IWT: Vastlegging voor studie- en expertiseopdrachten t.b.v. het VIN (Vlaams Innovatie Netwerk)	0,317	0,000	0,000	0,317
0EF10000	IWT: Vastleggingsmachtiging ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering	17,779	0,000	0,000	17,779
0EF10100	IWT: Vastleggingsmachtiging voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden	159,310	0,000	0,000	159,310
1EF10700	IWT: Werking	0,000	0,000	12,054	12,054
1EF12400	Subsidie aan soc Flanders Make	8,307	0,000	0,000	8,307
1EF10000	Subsidie aan IMEC	48,242	0,000	0,000	48,242
1EF10300	Subsidie aan IMEC en VIB in het kader van de NERF-activiteiten	1,746	0,000	0,000	1,746
1EF10200	Subsidie aan iMinds	27,287	0,000	0,000	27,287
1EF12300	Subsidie aan VIB	44,161	0,000	0,000	44,161
TOTAAL		418,648	0,000	12,054	430,702

Een groter draagvlak voor Creativiteit, Wetenschap en Technologie (PROG EG)

De algemene beleidslijnen voor het programma een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie zijn het stimuleren van de ondernemerscreativiteit en wetenschapsvoorlichting. Men wil met name de ontwikkeling van het Vlaams economisch weefsel aanzwengelen en het ondernemen stimuleren en aantrekkelijker maken voor bestaande en nieuwe doelgroepen. Via wetenschapsvoorlichting wil men het maatschappelijk draagvlak van het wetenschappelijk en technologisch innovatiebeleid in Vlaanderen versterken.

Tabel 2.3 toont hoe het budget verspreid is over zes basisallocaties. Figuur 2.3 toont de evolutie van de kredieten onder het begrotingsprogramma een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie van 2008 tot 2015. In 2015 bedraagt het budget onder dit begrotingsprogramma voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 10,540 miljoen euro. In vergelijking met 2014 zijn de budgetten voorzien nagenoeg hetzelfde (besparing van 1,27 miljoen euro op wetenschapsbudget).

Figuur 2.3. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Een groter draagvlak voor Creativiteit, Wetenschap en Technologie (PROG EG) 2008-2015 (miljoen euro)



Tabel 2.3. Kredietlijnen 2015 (initieel) van het programma Een groter draagvlak voor Creativiteit, Wetenschap en Technologie (kredieten in miljoen euro)

Kredietlijn	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	WB krediet
1EG10000	Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie	0,000	0,000	0,823	0,823
1EG10100	Subsidies allerhande met betrekking tot de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek aan structurele partners	0,000	0,000	1,193	1,193
1EG10200	Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)	0,000	0,000	3,821	3,821
1EG10200*	Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI) - competitiviteitspact	0,000	0,000	0,400	0,400
1EG10300	Subsidie aan Flanders DC	2,283	0,000	0,000	2,283
1EG10600	Subsidies voor de expertisecellen voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie in de schoot van de associaties	0,000	0,000	1,720	1,720
1EG11000	Subsidie aan Society Roger Van Overstraete	0,000	0,000	0,300	0,300
TOTAAL		2,283	0,000	8,257	10,540

Apparaat (PROG EA)

De middelen ter financiering van het programma apparaat omvatten de middelen voor communicatie (118.000 euro) en de middelen voor de VRWI dotatie. De middelen voor programma "Apparaat" dalen ten opzicht van vorig jaar met 0,06 miljoen euro.

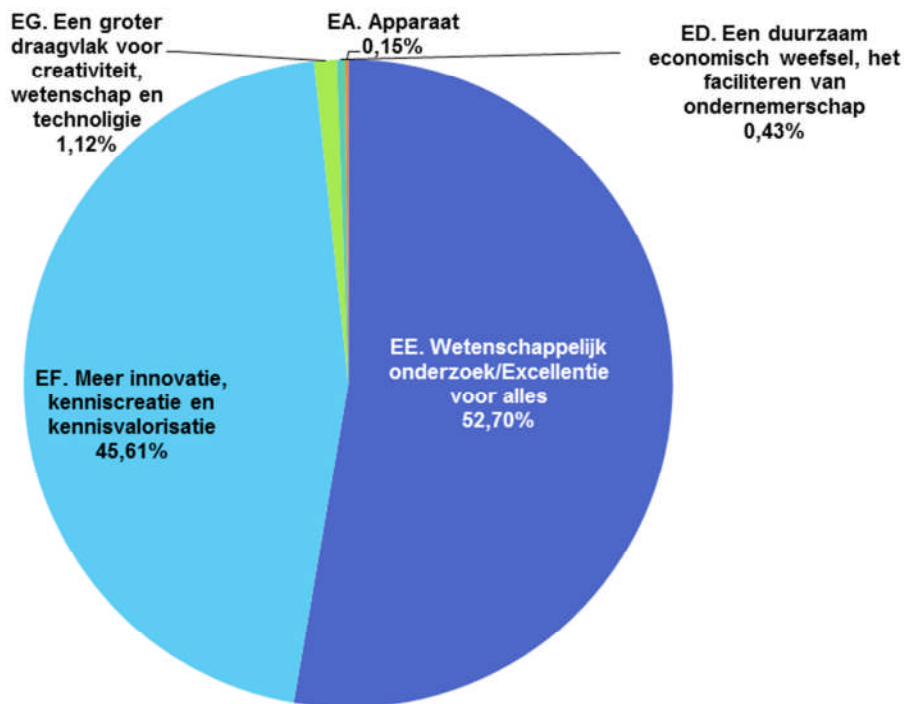
Duurzaam economisch weefsel, het faciliteren van ondernemerschap (PROG ED)

Zoals in het verleden wordt ervan uitgegaan dat 20% van het budget voorzien voor de ecologiepremie gebruikt wordt voor O&O. Door de daling van de ecologiepremie ten opzichte van vorig jaar wordt, is het budget voorzien voor O&O vanuit het hermesfonds ook lager. Deze 4,02 miljoen euro is echter een onderschatting vermits het Hermesfonds in het kader van de cofinanciering van EFRO/Interregprojecten en de steun aan O&O incubatoren nog projecten inzake O&O in de ruime betekenis zal steunen. Het is echter onmogelijk om dit budget in te schatten.

Totaal EWI budget

Van het totale budget maakt het programma "Wetenschappelijk onderzoek/Excellentie voor alles" meer dan de helft uit. Samen met het programma "Meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie" ligt dit aandeel rond de 98,3% (figuur 2.5).

Figuur 2.5. Procentuele verdeling van de middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2015 (initieel) van het beleidsdomein EWI



Tabel 2.4. Verdeling van de middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2015, initieel inclusief de middelen uit het competitiviteitspact, in het beleidsdomein EWI (miljoen euro)

	O&O	O&V	W&T	totaal WB
EA	0,000	0,000	1,380	1,380
ED	4,020	0,000	0,000	4,020
EE	487,965	0,000	9,607	497,572
EF	418,648	0,000	12,054	430,702
EG	2,283	0,000	8,257	10,540
Eindtotaal	912,916	0,000	31,298	944,214

2.1.2. 'Eigenlijk wetenschapsbeleid' OV

Het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV) omvat in hoofdzaak de werkingsuitkeringen aan de universiteiten alsook de aanvullende werkingsmiddelen en andere toelagen aan de universiteiten en aan 'gelijkgestelde' instellingen. Deze kredietlijnen zitten vervat in het begrotingsprogramma "Financiering van het Hoger Onderwijs".

Van het totale budget van 1.730,372 miljoen euro is 1.111,705 miljoen euro voorzien voor wetenschapsbeleid. Hiervan is er 328,532 miljoen voorzien voor O&O, 780,745 miljoen euro voor O&V en 3,428 miljoen euro voor W&T. Dit betekent dat de middelen voor wetenschapsbeleid stijgen met bijna 89 miljoen euro ten opzichte van 2014 (O&O middelen stijgen met ruim 27 miljoen euro). Tabel 2.6 somt de kredietlijnen op van het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het beleidsdomein OV.

Voor de beleidskredieten met betrekking tot de integratie binnen het hoger onderwijs worden verhoogd met 15,8 miljoen euro. Deze verhoging financiert voornamelijk de overheveling van de academische opleidingen en het onderzoek binnen deze opleidingen. Binnen de enveloppe voor het hoger onderwijs wordt er echter een generieke besparing van 4,1 miljoen uitgevoerd en een eenmalige besparing van 51,5 miljoen. Het betreft onder ander het niet toekennen van het budgettaire groeipad ingevolge de toename van de opgenomen studiepunten in zowel de professionele bachelor opleidingen, de academische opleidingen aan de universiteiten en het acadamerend kunstonderwijs.

Tabel 2.6. Kredietlijnen 2015 (initieel) voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' beleidsdomein Onderwijs en Vorming (kredieten in miljoen euro)

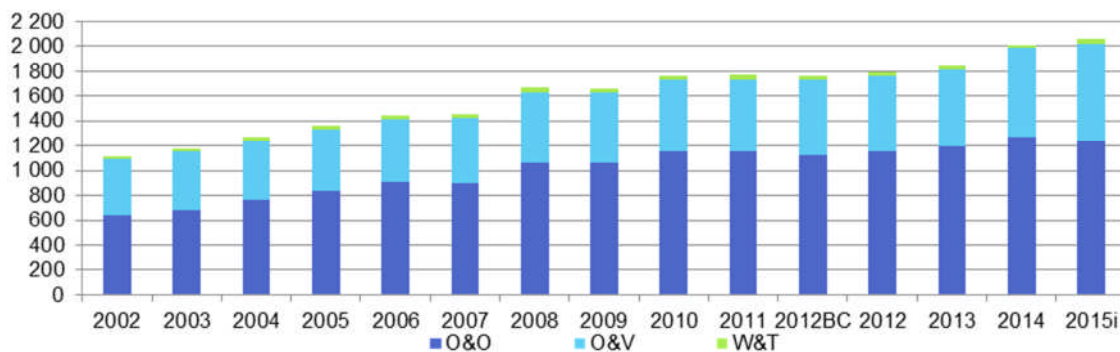
Krediet	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
FBO FH055 3300	Werkingsuitkering aan de Nederland-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO)	0,000	0,000	2,428	2,428
FBO 1FE001 4430	Subside aan de Antwerp Management School	0,134	0,401	0,000	0,535
FBO 1FE002 4430	Subsidie aan de Vlerick Leuven Gent Management School	0,488	1,463	0,000	1,951
FDO FE203 4430	Werkingsuitkeringen Hoger Onderwijs	226,785	680,354	0,000	907,139
FDO FE208 4430	Projectmatig wetenschappelijk onderzoek	16,570	0,000	0,000	16,570
FDO FE209 4430	Subsidies in het kader van de versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen	51,924	0,000	0,000	51,924
FDO FE211 4430	Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel	2,355	7,066	0,000	9,421
FDO FE212 4410	Bijdrage wettelijke en conventionele werkgeversbijdragen universiteiten	6,493	19,478	0,000	25,971
FDO FE217 4150	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten bate van het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en Beheer (IOB)	0,544	1,632	0,000	2,176
FDO FE218 4150	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten behoeve van het Instituut voor Joodse Studies (IJS)	0,044	0,131	0,000	0,175
FDO FE219 4150	Subsidie aan de Vrije Universiteit Brussel ten behoeve van het Instituut voor Europese Studiën (IES)	0,487	1,460	0,000	1,947
FDO FE220 4430	Subsidie verleend aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde 'Prins Leopold' in Antwerpen	2,660	7,979	0,000	10,639
FDO FE221 4430	Subsidie aan de evangelische theologische faculteit en de faculteit protestantse godsgelerdheid	0,219	0,658	0,000	0,877
FDO FE222 4430	Subsidiëring open hoger onderwijs	0,000	0,630	0,000	0,630
FDO FE223 4430	Toelage associaties	0,136	0,409	0,000	0,545
FDO FG209 6152	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen universitair onderwijs	7,160	21,480	0,000	28,640
FDO FG210 6410	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen ITG	0,169	0,508	0,000	0,677
FDO FE216 4430	Toelagen studentenvoorzieningen voor het hoger onderwijs	11,139	33,416	0,000	44,554
FDO FE204 4410	Werkingsmiddelen Vlaamse autonome hogere zeevaartschool	1,178	3,534	0,000	4,712
FDO FG208 6410	Investeringsmiddelen en eigenaarsonderhoud hogere zeevaartschool	0,049	0,146	1,000	0,194
Totaal		328,532	780,745	3,428	1 111,705

2.1.3. Evolutie van het 'eigenlijk wetenschapsbeleid'

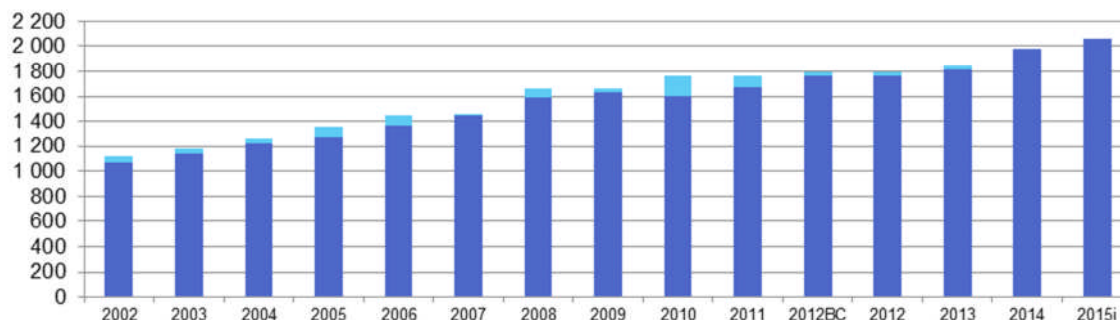
Tabel 2.7 vergelijkt de initiële kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2015 met de definitieve kredieten in 2014. De middelen die in 2014 voorzien werden voor SOFI worden ook beschouwd als eigenlijk wetenschapsbeleid en worden daarom hier vermeld. Het eigenlijk wetenschapsbeleid stijgt vooral door een stijging van het wetenschapsbeleid voor onderwijs en vorming van het departement OV. Het eigenlijk wetenschapsbeleid vanuit EWI daalt vooral door de daling binnen het programma EF.

De figuren 2.6 en 2.7 tonen de evolutie van de kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', respectievelijk met en zonder de niet-recurrente middelen.

Figuur 2.6. Evolutie kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', inclusief de niet-recurrente middelen (miljoen euro)



Figuur 2.7. Evolutie kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', enkel de recurrente middelen (miljoen euro)



Tabel 2.7. Vergelijking kredieten 2015 (initieel) met 2014def (definitief) en 2014i (initieel) voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' en het 'eigenlijk O&O beleid' (in miljoen euro)

	Eigenlijk WB			Eigenlijk O&O		
	2014i	2014def	2015i	2014i	2014def	2015i
Beleidsdomein EWI (inclusief Hermesfonds en competitiviteitspact)	996,266	990,600	944,214	963,270	968,999	912,916
EA	1,442	1,436	1,380	0,000	0,000	0,000
ED	8,800	8,363	4,020	8,800	8,363	4,020
EE	511,369	496,967	497,572	500,523	486,162	487,965
EF	463,473	472,024	430,702	451,497	472,024	418,648
EG	11,182	11,810	10,540	2,450	2,450	2,283
Beleidsdomein OV	1.042,667	1.022,713	1.112,705	309,106	301,357	328,690
SOFI1	10,000	10,000	0,000	10,000	10,000	0,000
TOTAAL	2.048,933	2.023,313	2.056,919	1.282,376	1.280,356	1.241,606

Wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen

Het wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen omvat de wetenschappelijke beleidsinitiatieven die niet tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' behoren. Het is het wetenschapsbeleid waarvoor de bevoegdheid bij de beleidsdomeinen zelf ligt en dat er op gericht is het eigen beleid wetenschappelijk te ondersteunen en gestalte te geven.

Dit beleid situeert zich binnen alle beleidsdomeinen, die hieronder één voor één summier aan bod komen. Het vertegenwoordigt in 2015, initieel, 117,550 miljoen euro of 5 % van het totale wetenschaps- en innovatiebeleid, waarvan 66 miljoen euro voor O&O of 5 % van het totale kredietvolume voor O&O van het HBPWB (zie tabel 2.8).

Tabel 2.8. Aandeel van het eigenlijk en niet-eigenlijk wetenschapsbeleid in het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)

	O&O	O&V	W&T	totaal WB
EWI	912,916	0,000	31,298	944,214
OV	328,532	780,745	3,428	1 111,705
Eigenlijk WB (EWI + OV)	1 241,448	780,745	34,726	2 055,919
Percentage eigenlijk	94,94%	98,68%	38,45%	93,91%
Niet-eigenlijk WB	66,172	10,466	55,583	133,221
Percentage niet-eigenlijk	5,06%	1,32%	61,55%	6,09%
HBPWB = eigenlijk + niet-eigenlijk	1 307,621	791,211	90,309	2 189,140

Departement Kanselarj en Bestuur

Sinds april 2015 bestaat de Vlaamse Overheid uit 12 beleidsdomeinen. De voormalige beleidsdomeinen Dienst voor Algemeen Regeringsbeleid (DAR) en Bestuurszaken (BZ) zijn gefusioneerd. Zij stelde echter nog een aparte begroting op en worden hieronder afzonderlijk besproken.

In 2015 heeft de voormalige DAR een budget van 0,940 miljoen euro beschikbaar voor het wetenschapsbeleid. De middelen voor de Stichting Innovatie en Arbeid zijn als onderdeel van de dotatie aan SERV in de begroting ingeschreven. In het voormalige beleidsdomein DAR wordt ook onderzoek gefinancierd ten behoeve van de steunpunten Duurzame Ontwikkeling, Gelijke kansen - beleid en Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen en zijn er ook onderzoeksmiddelen bestemd voor de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

In het voormalige beleidsdomein BZ is een budget van 2,132 miljoen euro voorzien voor wetenschapsbeleid, dit wordt volledig besteed aan O&O. Deze middelen worden gebruikt voor subsidies aan de steunpunten Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, Inburgering en Integratie, en daarnaast voor financiering van onderzoeksopdrachten in het kader van het stedenbeleid en bestuurlijke organisatie.

Financiën en Begroting (FB)

In het beleidsdomein FB is een wetenschapsbudget van 641.000 euro voorzien, waarvan 286.000 voor O&O. FB financiert het steunpunt Fiscaliteit en Begroting en aan de Antwerp Management School (AMS) via subsidie.

Internationaal Vlaanderen (IV)

Het programma Toerisme reserveert een deel van de middelen voor wetenschapsbeleid. Verder is er cofinanciering voor het steunpunt Buitenlands Beleid, Internationaal ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking. Globaal gaat het in 2015 om 1,896 miljoen euro waarvan 425.000 euro aan O&O besteed wordt.

Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)

De subsidie voor cofinanciering van het steunpunt Ondernemen en Regionale Economie, ten bedrage van 225.000 euro, is de enige kredietlijn vanuit het beleidsdomein EWI die niet tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' gerekend wordt, omdat het financiering van beleidsrelevant onderzoek betreft om het economische beleid mee gestalte te geven.

Onderwijs en Vorming (OV)

De middelen uit het programma Financiering van het Hoger Onderwijs behoren tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' (zie hoofdstuk 2.1). Daarnaast is er binnen het beleidsdomein OV nog voor 5,151 miljoen euro aan middelen voor wetenschapsbeleid voorzien waarvan 5,144 miljoen euro aan O&O wordt besteed. Deze middelen worden geïnvesteerd in initiatieven inzake beleidsvoorbereiding, – ondersteuning en –evaluatie en de subsidie aan het Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO). Het OBPWO vormt een essentiële bron voor de kennisontwikkeling van het beleidsdomein en de planning, opvolging en evaluatie van de beleidsprojecten. Ten slotte is er de subsidie aan het steunpunt Studie- en Schoolloopbanen en aan het Universitair Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen.

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)

In 2015 is er vanuit WVG een budget van 7,396 miljoen euro voorzien voor wetenschapsbeleid, waarvan 4.361 miljoen voor onderzoek en ontwikkeling. De steunpunten Armoede en sociale uitsluiting, Milieu en gezondheid, en Welzijn, volksgezondheid en gezin worden gefinancierd. Bovendien financiert WVG de dotatie aan het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid Louis Pasteur en de subsidies voor de erkende centra voor menselijke erfelijkheid, de Koninklijke Academie voor Geneeskunde en subsidies voor epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling. Ook Kind en Gezin en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap voorzien een luik wetenschappelijk onderzoek binnen de eigen begroting.

Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)

In totaal voorziet het beleidsdomein CJSM in 2015 voor 17,485 miljoen euro aan middelen voor het wetenschapsbeleid, waarvan 2,180 miljoen voor O&O. Het grootste gedeelte van dit budget is voor de basisdotatie aan VRT waarvan 12,054 miljoen euro beschouwd wordt als W&T. Verder steunt het beleidsdomein het Vlaams Wetenschappelijk Instituut KMSKA, cofinanciert het beleidsdomein de steunpunten Cultuur, Jeugd, Sport en Media, en zijn er middelen voorzien uit het programma Media: uitgaven voor media-innovatie, -educatie en -wijsheid.

Werk en Sociale Economie (WSE)

In 2015 voorziet het beleidsdomein WSE voor studies en onderzoek 72.000 euro. Het Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarkttrappering, kortweg VIONA (BA JBO JD100 1211), bevordert sinds 1994 het strategisch arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen. Dit onderzoeksnetwork is een initiatief van de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners. De focus van VIONA ligt op concrete vraagstukken met betrekking tot het actuele werkgelegenheidsbeleid. Er is ook cofinanciering voor het steunpunt Werk en Sociale Economie voor een bedrag van 307.000 euro. Vanaf 2015 word er bovendien onderzoek naar het faciliteren van de sociale economie gesteund voor een budget van 40.000 euro.

Landbouw en Visserij (LV)

Het beleidsdomein LV voorziet in 2015 globaal voor 26,370 miljoen euro aan middelen voor het wetenschapsbeleid, waarvan 20,418 miljoen voor onderzoek en ontwikkeling. Voor het Vlaams Wetenschappelijk Instituut ILVO is er in 2015 een budget voorzien van 18,59 miljoen euro (dotatie, wedden en toelagen). Het ILVO heeft als missie het uitvoeren en coördineren van beleidsonderbouwend wetenschappelijk onderzoek en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief. Ook op het programma Landbouw-, Visserij- en Plattelandsbeleid staan verscheidene kredietlijnen geïmputeerd waarmee wetenschapsbeleid wordt gefinancierd, zoals de subsidies aan praktijkcentra land- en tuinbouw, landbouwkamers, landbouwcomices, tuinbouwverenigingen, waarschuwingdiensten en subsidies in het belang van land- en tuinbouw. Bovendien is er nog de subsidie aan VLAM, het Vlaams Promotie-Centrum voor Agro- en Visserijmarketing.

Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)

In 2015 staan in het beleidsdomein LNE in totaal voor 35,812 miljoen euro aan wetenschapskredieten geprogrammeerd, waarvan 19,383 miljoen voor O&O. LNE financiert onderzoek en andere wetenschappelijke activiteiten vanuit de algemene begroting (programma's Algemeen, Natuur, Bos en Groen) en het MINA-fonds (Fonds voor Preventie en Sanering inzake Milieu en Natuur). Vanuit het beleidsdomein LNE is er ook cofinanciering voorzien voor het steunpunt Milieu en Gezondheid. Het programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu of het TWOL-programma zorgt voor afstemming tussen de onderzoeksprojecten van de diverse afdelingen van Leefmilieu, Natuur en Energie, de Vlaamse openbare instellingen VLM, VMM en OVAM en het Vlaams Wetenschappelijk Instituut INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek). Voor INBO is in 2015 een budget van 14.388 miljoen euro voorzien.

Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)

Een budget van 4,5 miljoen euro is in 2015 voorzien voor financiering van het wetenschapsbeleid, waarvan 1,425 miljoen voor onderzoek. MOW financiert mobiliteitsstudies, mobiliteitsconvenants, onderzoek over havenmateries, uitgaven voor het Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch onderzoek, en onderzoek uit het Vlaams Infrastructuur Fonds (VIF).

Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed (RWO)

In 2015 bedraagt het totaal wetenschapsbudget 18,997 miljoen euro, waarvan 8,713 miljoen voor O&O bestemd is. De belangrijkste kredietlijnen zijn de dotatie aan het agentschap Onroerend Erfgoed VIOE en de kredietlijnen voor de financiering van de steunpunten Ruimte en Wonen.

Analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB)

2.3.1. Evolutie van het HBPWB

In 2009 was er initieel een structurele toename van het Vlaamse overheidsbudget voor wetenschap, technologie en innovatie met 29 miljoen euro en daarnaast een eenmalige kapitaalinjectie in IMEC via een herinvestering van de participatie in Finindus, ten bedrage van 35 miljoen euro. Ten gevolge van een eerste besparingsronde in 2009, daalden de middelen voor het wetenschapsbeleid met 1,5% (-27 miljoen) en die specifiek voor O&O met 1,5% (-17 miljoen euro) ten opzichte van de initiële kredieten 2009.

Grotere besparingen waren noodzakelijk bij de begrotingsopmaak van 2010. Ten opzichte van de definitieve kredieten 2009 was er een daling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid met 66 miljoen euro (-3,7%), dit was in hoofdzaak te wijten aan de daling van de O&O-kredieten met 64 miljoen euro (-5,7%). In de loop van 2010 verhoogde het budget voor wetenschapsbeleid wel nog aanzienlijk, dankzij de middelen voor het TINA-Fonds (Transformatie, Innovatie en Acceleratie Fonds: 100 miljoen) en Vinnof (20 miljoen), voor de opstart van een zaakkapitaalfonds in het kader van Flanders' Care (20 miljoen euro) en middelen vanuit het FFEU (20 miljoen euro) voor de Proeftuin Elektrische Voertuigen, de archivering van audiovisueel materiaal, bodemsanering en het Vlaams Supercomputer Centrum.

In 2011 was er bij de begrotingsopmaak een budget voor het wetenschaps- en innovatiebeleid voorzien van 1,807 miljard euro, waarvan 1,163 miljard voor O&O. N.a.v. de begrotingscontrole in 2011 nam de Vlaamse Regering de beslissing om meer te investeren in wetenschap en innovatie. De beleidskredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid werden in 2011 verhoogd met 65 miljoen euro. Het definitief budget in 2011 voor het wetenschaps- en innovatiebeleid bedroeg 1,880 miljard euro, waarvan 1,227 miljard voor O&O.

In 2012 was er bij de begrotingsopmaak een budget voor het wetenschaps- en innovatiebeleid voorzien van 1,894 miljard euro, waarvan 1,207 miljard voor O&O. Opnieuw nam de Vlaamse Regering n.a.v. de begrotingscontrole de beslissing om nog meer te investeren in wetenschap en innovatie. Op basis van de definitieve kredieten was er in 2012 een totaal wetenschap- en innovatiebudget van 1,925 miljard euro beschikbaar, waarvan 1,236 miljard euro voor O&O. Een gedeelte van deze verhoging is enerzijds wel te wijten aan enkele eenmalige acties waaronder de investering in de cleanroom bij IMEC en anderzijds de nieuwe aanrekeningsregels in het kader van de inwerkingtreding van het Rekendecreet.

In 2013 was er bij begrotingsopmaak een budget 1.979,31 miljoen euro voorzien voor het HBWPB. Het aandeel O&O hierin bedroeg 1.271,48 miljoen euro. Er was een opstap ingeschreven van 32,5 miljoen aan recurrente middelen (voor BOF, FWO, IWT, IOF, ...) en van 30 miljoen aan eenmalige middelen voor SOFI 2 en cleanroom van imec. In de definitieve begroting bedroeg het budget voor het HBPWB 1.945,56 miljoen euro waarvan 1.247,02 miljoen euro voor O&O. De opstap van in totaal 62,5 miljoen euro bleef behouden in de definitieve begroting.

In 2014 werd de evolutie verder gezet. Bij begrotingsopmaak werd er voor het HBPWB een budget van 2.176,66 miljoen euro voorzien. Het aandeel voor O&O bedroeg 1.354,38 miljoen euro. Er werd in de begroting een opstap ingeschreven van 45 miljoen euro door het competitiviteitspact (waarvan 25 miljoen recurrent en 20 miljoen eenmalig), van 18,9 miljoen voor de integratie van het hoger onderwijs en van 10 miljoen euro voor SOFI I. In de definitieve begroting 2014 bedraagt het wetenschapsbudget 2.205 miljoen euro waarvan 1.408 miljoen euro voor O&O bedoeld is.

In 2015 wordt de stijgende trend doorbroken. Door de economische crisis en de zesde staats hervorming wordt de Vlaamse regering verplicht keuzes te maken. Bij begrotingsopmaak is er 2.189 miljoen euro wetenschapsbudget voorzien waarvan bijna 1.307 miljoen euro voor O&O. Dit betekent een daling van het globaal budget voor HBPWB met bijna 16 miljoen euro en een daling van het O&O budget met ruim 101 miljoen euro.

Wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T) neemt slechts een klein aandeel in het HBWPB in. In 1993 was het aandeel Onderwijs en Vorming (O&V) nog groter dan dit voor O&O. Vanaf 1996 kwam hier een kentering in. In 1996 zijn het O&O- en het O&V-

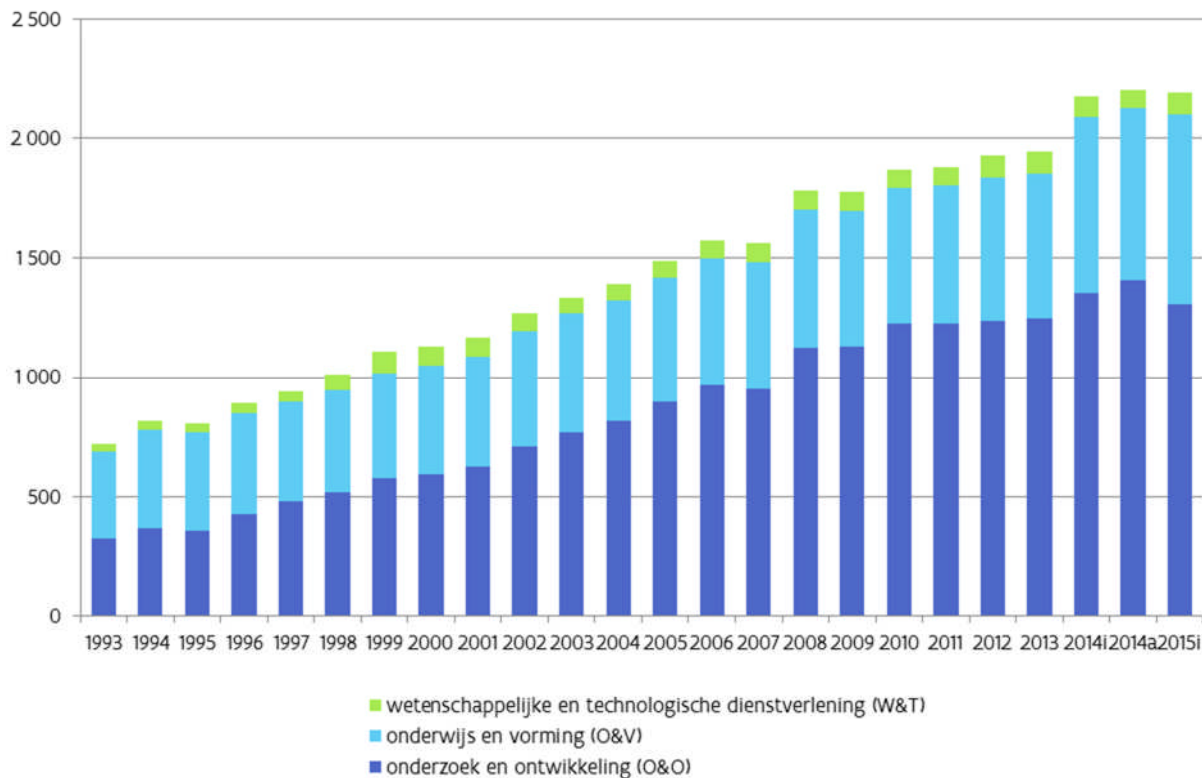
aandeel nagenoeg gelijk. Van dan af stijgen de O&O-kredieten. In 1996 was het procentueel aandeel van O&O, O&V en W&T respectievelijk 49%, 47% en 4%. In 2014 is het O&O-aandeel gestegen tot 60%. O&V maakt 36% uit van het HBPWB en W&T 4%.

Figuur 2.8 en tabel 2.9 geven de evolutie van de HBPWB's vanaf 1993 weer, samen met de verdeling naar het type activiteit: onderzoek en ontwikkeling (O&O), Onderwijs en Vorming (O&V) en Wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T).

Tabel 2.9. Evolutie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)

	1993	...	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014i	2014a	2015i
O&O	326,78	...	967,95	952,67	1.121,43	1.130,07	1.224,02	1.227,58	1.236,01	1.247,02	1354,38	1.408,97	1.307,62
O&V	365,13	...	532,92	531,17	580,39	566,59	567,39	578,81	601,51	608,61	733,09	718,85	791,21
W&T	31,88	...	75,10	77,52	80,17	80,26	78,75	74,27	88,32	89,93	89,20	75,63	90,31
Totaal WB	723,79	...	1.575,97	1.561,36	1.781,99	1.776,92	1.870,17	1.880,66	1.925,84	1.945,56	2.176,66	2.205,08	2.189,14

Figuur 2.8. Evolutie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)



2.3.2. Volgens beleidsdomein

Bij begrotingsopmaak bedraagt het globale krediet 2015 voor het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) 2,189 miljard euro, waarvan 1,307 miljard euro aan onderzoekskredieten. Deze budgetten zitten verspreid over alle hiervoor besproken beleidsdomeinen.

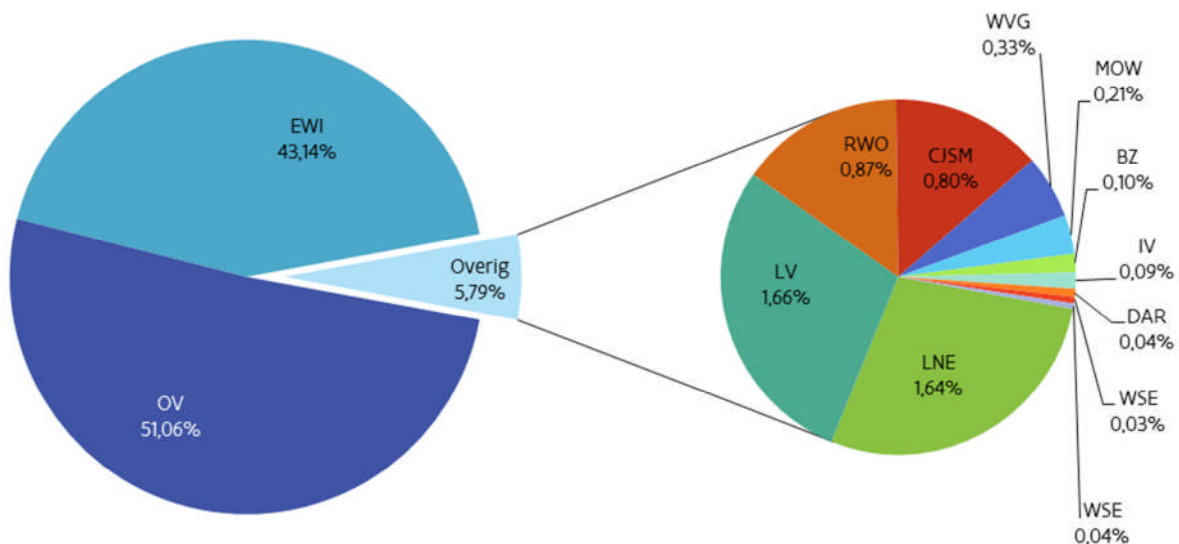
Figuren 2.9 en 2.10 tonen de procentuele verhoudingen van de middelen voor respectievelijk het wetenschaps- en innovatiebeleid en voor onderzoek en ontwikkeling tussen de verschillende beleidsdomeinen. DAR en BZ vormen sinds april 2015 het departement Kanselarij en Bestuur. Ze dienden echter een aparte begroting in voor 2015i en worden in de figuren apart getoond (zie p 40).

Zoals blijkt uit figuur 2.9 beschikt het beleidsdomein OV over het grootste volume aan kredieten voor het wetenschapsbeleid. De beleidsdomeinen OV en EWI zijn samen goed voor ruim 94,6% van het totaal budget voor wetenschap en innovatie.

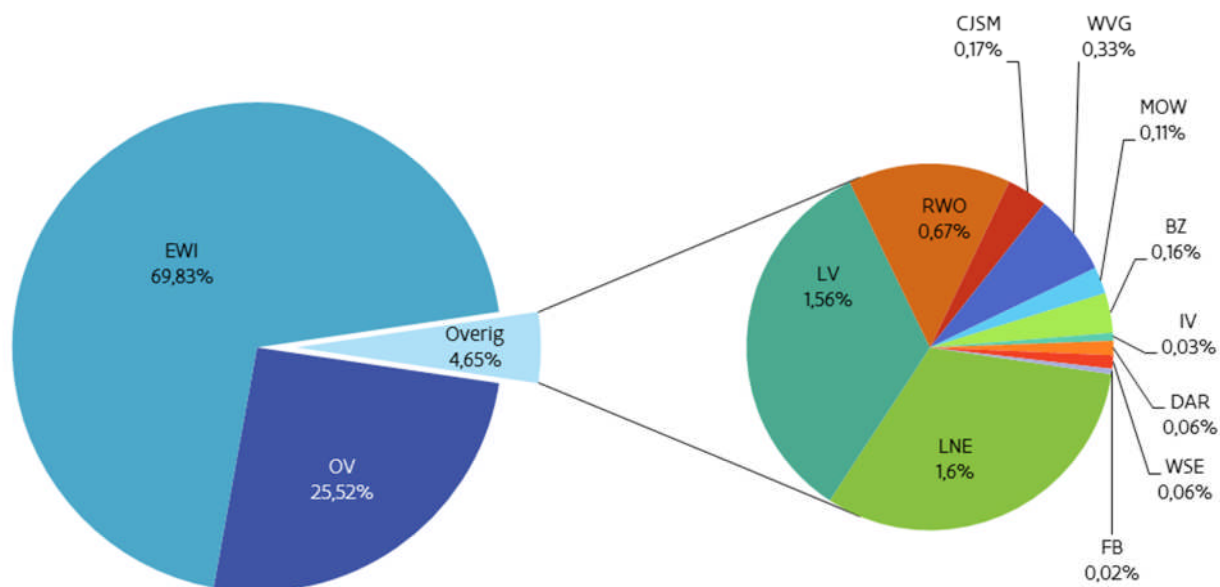
Het wetenschapsbudget uit OV is voor een groot deel samengesteld uit de werkingsuitkeringen aan de universiteiten. Deze worden beschouwd als 25% O&O en 75% O&V. Het wetenschapsbudget uit EWI bevat daarentegen kredieten die vooral als O&O worden beschouwd en een minderheid die als W&T worden beschouwd. Hierdoor is EWI het beleidsdomein met het grootste O&O-budget (zie figuur 2.10).

Tabel 2.10 geeft per beleidsdomein het totale budget, opgesplitst in de drie wetenschappelijke activiteiten (definities zie vooraan deel 2): onderzoek en ontwikkeling (O&O), onderwijs en vorming (O&V) en wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T). Onderstaande verdeling volgt strikt de indeling van de uitgavenbegroting.

Figuur 2.9. Verdeling van de middelen in 2015 voor het wetenschaps- en innovatiebeleid over de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid



Figuur 2.10. Verdeling van de middelen in 2015 voor O&O over de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid



DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid	CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media
BZ	Bestuurszaken	WSE	Werk en Sociale Economie
FB	Financiën en Begroting	LV	Landbouw en Visserij
IV	Internationaal Vlaanderen	LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie	MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
OV	Onderwijs en Vorming	RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin		

Tabel 2.10. Verdeling Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) 2015, initieel, over de beleidsdomeinen, gerangschikt volgens afnemend krediet voor het wetenschapsbeleid (miljoen euro)

	O&O	O&V	W&T	Totaal WB	% beleidsdomein in WB	% beleidsdomein in O&O
OV	333,676	780,752	3,428	1.117,856	51,06%	25,52%
EWI	913,141	0,000	31,310	944,451	43,14%	69,83%
LV	20,418	10,000	5,952	36,370	1,66%	1,56%
LNE	19,383	0,000	16,429	35,812	1,64%	1,48%
RWO	8,713	0,000	10,314	19,027	0,87%	0,67%
CJSM	2,180	0,000	15,305	17,485	0,80%	0,17%
WVG	4,361	0,103	2,846	7,311	0,33%	0,33%
MOW	1,425	0,000	3,075	4,500	0,21%	0,11%
BZ	2,132	0,000	0,000	2,132	0,10%	0,16%
IV	0,425	0,000	1,471	1,896	0,09%	0,03%
DAR	0,761	0,000	0,179	0,940	0,04%	0,06%
WSE	0,720	0,000	0,000	0,720	0,03%	0,06%
FB	0,286	0,356	0,000	0,641	0,03%	0,02%
TOTAAL	1.307,621	791,211	90,309	2.189,141	100,00%	100,00%

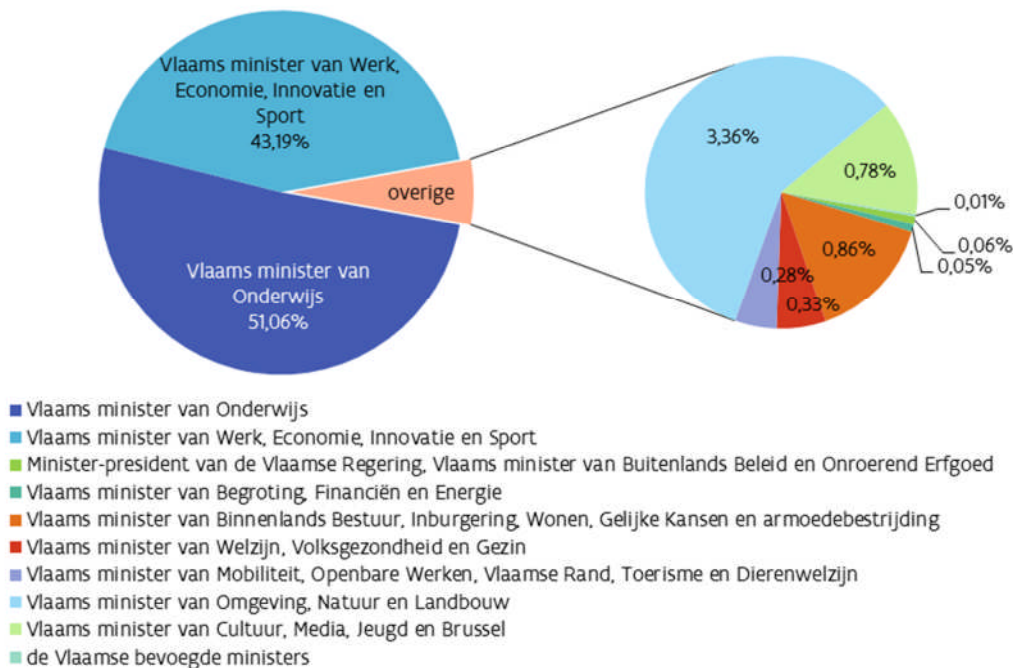
2.3.3. Volgens bevoegde minister

De Vlaamse Regering telt negen ministers die bevoegd zijn voor de beleidsvelden uit de dertien beleidsdomeinen die door de BBB-hervorming (Beter Bestuurlijk Beleid) van de Vlaamse overheid werden uitgetekend. Alle negen ministers van de Vlaamse Regering hebben in de uitgavenbegroting middelen voor wetenschap en innovatie ingeschreven in de beleidsvelden waarvoor ze bevoegd zijn. Hetzelfde geldt voor de middelen specifiek voor onderzoek en ontwikkeling.

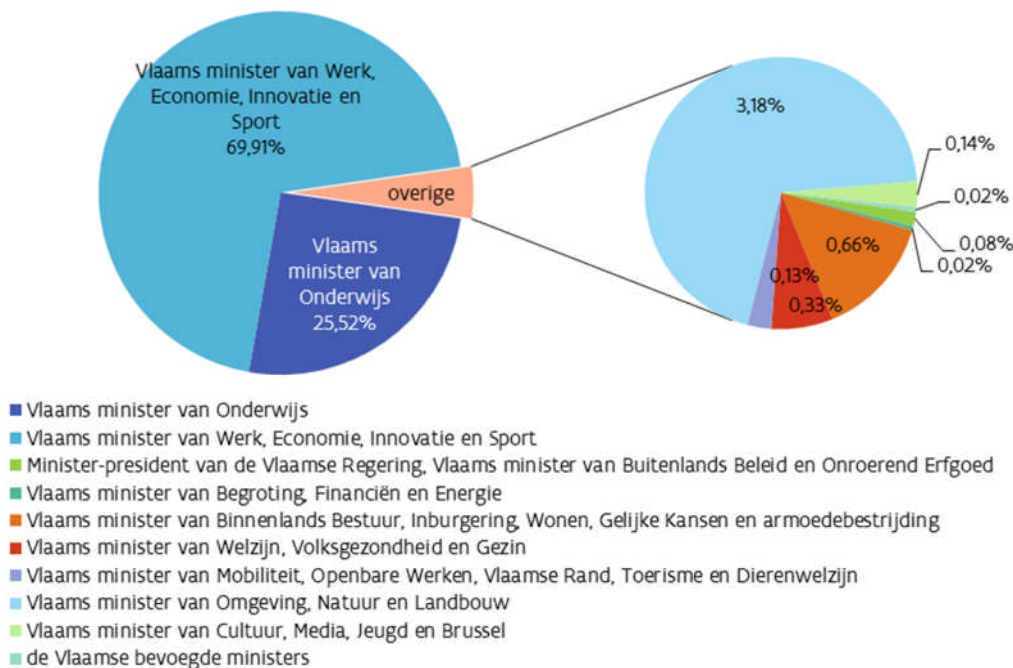
De verdeling, zoals weergegeven in de figuren 2.11 en 2.12, is opgemaakt op basis van de code 'ordonnancerend minister' bij de betreffende basisallocaties in de begrotingstabel.

Net zoals bij de verdeling over de beleidsdomeinen (zie 2.3.2), is ook hier het verschil in aandeel tussen de minister bevoegd voor innovatie en de minister voor onderwijs in beide figuren uit te leggen door het feit dat de werkingsuitkeringen aan de universiteiten samengesteld zijn uit 25% O&O en 75% O&V. De minister van innovatie is bevoegd voor 43,5% van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid en de minister van onderwijs 51,2%. De overige 5,3% valt onder de bevoegdheid van de andere zeven ministers van de Vlaamse Regering.

Figuur 2.11. Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 2015 volgens de ministeriële bevoegdheden



Figuur 2.12. Verdeling van de middelen voor O&O 2015 volgens de ministeriële bevoegdheden



2.3.4. Volgens NABS-classificatie

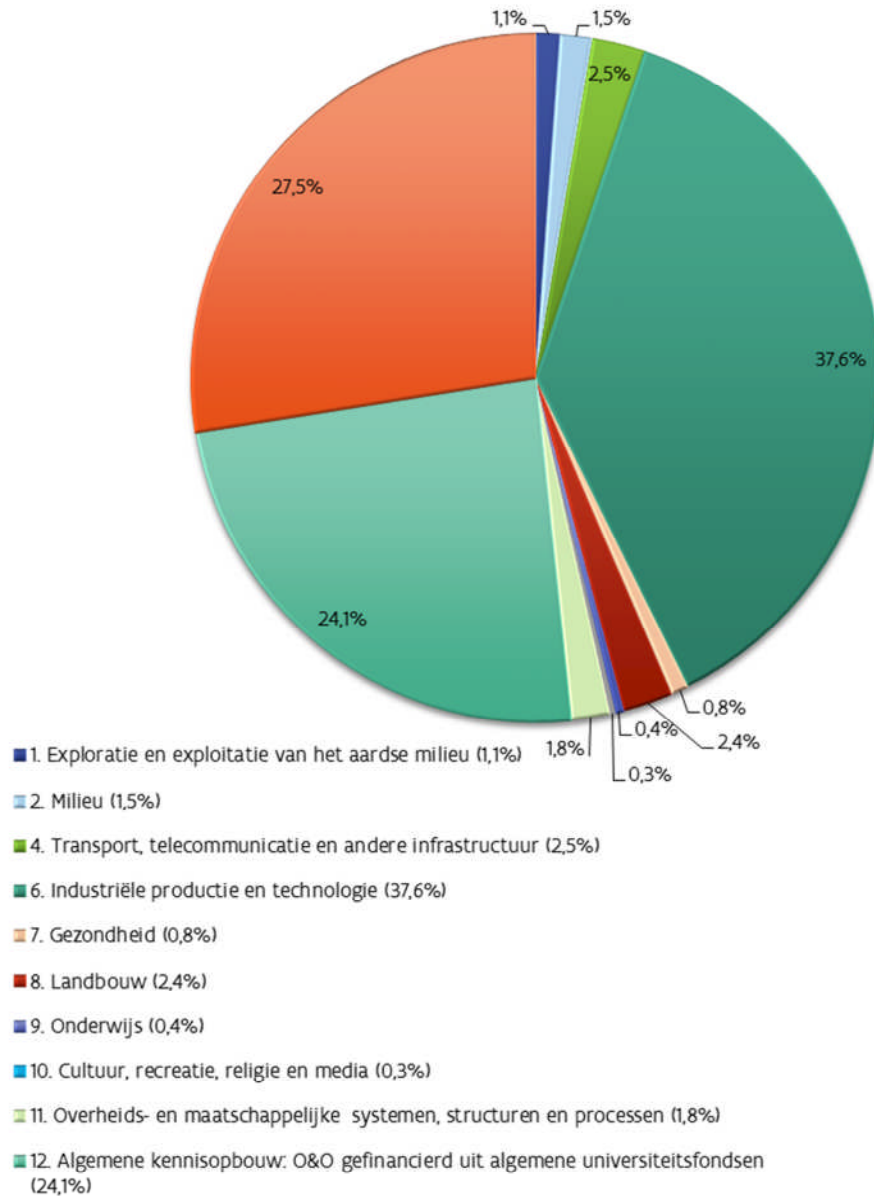
Figuur 2.13 verdeelt het ganse O&O-budget bij begrotingsopmaak 2015 volgens NABS-classificatie. NABS staat voor nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en –programma’s en is een EU-classificatiesysteem dat de overheidskredieten voor O&O onderverdeelt naar sociaaleconomische doelstellingen. Deze indeling van de O&O-kredieten biedt als belangrijk voordeel dat het internationale vergelijking mogelijk maakt - zie verder in hoofdstuk 3.1.

De NABS-indeling toegepast op de Vlaamse O&O-overheidskredieten houdt echter ook een belangrijke beperking in. Met de globale subsidies of dotaties voor de strategische onderzoekscentra, wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en Vlaamse openbare instellingen verricht men in vele gevallen onderzoek dat thuis hoort in meerdere NABS-domeinen (bv. milieu, energie, industriële productie en technologie, ...). Omdat deze opsplitsing niet steeds eenduidig vast te stellen is, wordt aan één kredietlijn ook één NABS-code toegekend. Het ontbreken van middelen voor energieonderzoek (NABS 5) betekent met andere woorden niet dat er door de Vlaamse overheid geen onderzoek in dat domein wordt gefinancierd.

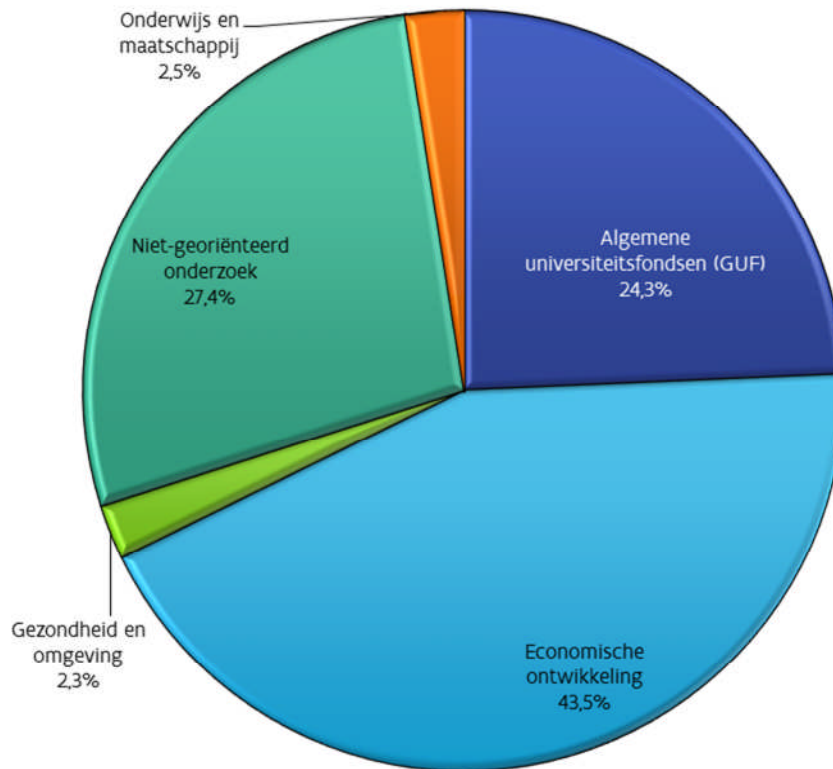
De NABS-classes kunnen geaggregeerd worden in grotere indelingen: economische ontwikkeling, gezondheid en omgeving (sociale structuren, bescherming van het milieu en exploitatie van het aardse milieu), onderwijs en maatschappij, ruimtevaartprogramma's, niet-georiënteerd onderzoek en algemene universiteitsfondsen. Figuur 2.14 laat de verdeling van het O&O-budget 2015 over deze classes zien.

Ten opzichte van het totale O&O-budget, nemen de kredieten voor het onderzoek gefinancierd uit algemene universiteitsfondsen (GUF) toe: vorig jaar vertegenwoordigde dit type onderzoek 21,8%, in 2015 24,3%. Het relatief aandeel O&O budget besteed aan niet georiënteerd onderzoek nam ook lichtjes toe van 27,2% in 2013 tot 27,4% in 2014 en blijft stabiel in 2015. Het O&O budget besteed aan economische ontwikkeling daalt lichtjes van 45,0% in 2014 tot 43,5% in 2015. In deel 3 worden deze Vlaamse cijfers internationaal vergeleken.

Figuur 2.13. Verdeling O&O-budget 2015 volgens NABS-classificatie



Figuur 2.14. Verdeling O&O-budget 2015 volgens geaggregeerde NABS-klassen



2.3.5. Gericht versus niet-gericht onderzoek

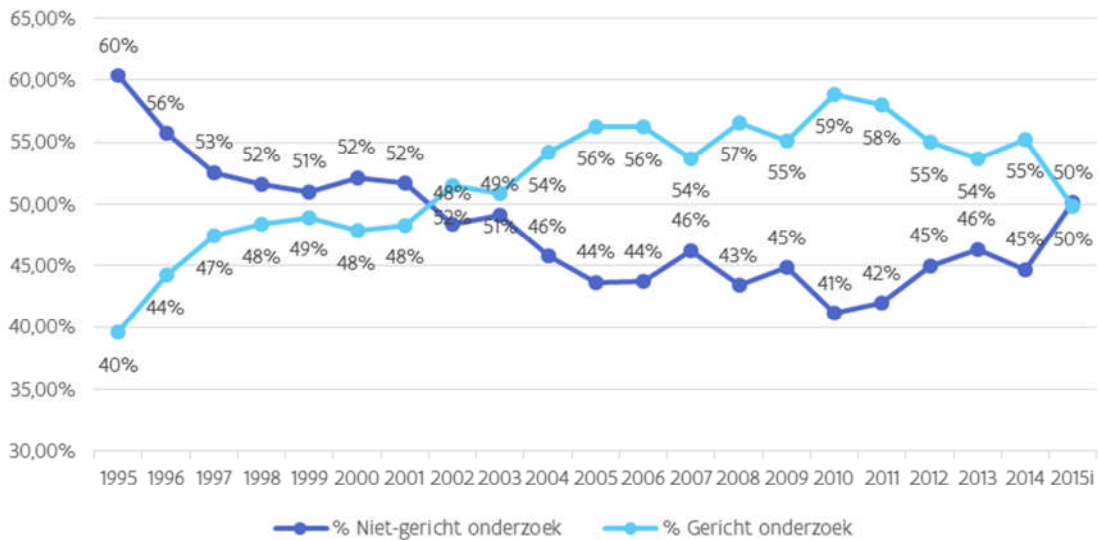
In 2015 is er bij begrotingsopmaak een budget voor wetenschappelijk onderzoek van 1,308 miljard euro voorzien, hiervan is 655,556 miljoen voor het niet-gericht onderzoek en 652,065 miljoen voor het gericht onderzoek, m.a.w. een verhouding gericht ten opzichte van niet-gericht van 50/50.

Het budget voor het niet-gericht onderzoek is samengesteld uit de middelen voor FWO, BOF, 50% van de middelen voor (middel)zware onderzoek infrastructuur (Hercules), 25% van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten en hogescholen en van de aanvullende werkingsmiddelen, het O&O-aandeel van de andere toelagen aan de universiteiten en ten slotte de middelen voor internationale wetenschappelijke samenwerking. Het gericht onderzoek omvat de middelen onder beheer van IWT (uitgezonderd de werkingsmiddelen), de subsidies aan de strategische onderzoekscentra IMEC, VITO, VIB, IBBT, de SOC Flanders Make, 50% van de Herculesmiddelen en andere middelen uit het gericht industrieel onderzoek, subsidie aan bv. ITG en andere gelijkgestelde instellingen, de subsidies aan de wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's, het O&O-aandeel van de horizontale initiatieven in de verschillende beleidsdomeinen, de subsidie aan de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek en ook allerhande uitgaven i.v.m. het globale wetenschapsbeleid.

Figuur 2.15 toont de evolutie van deze verhouding vanaf 1995. In 1995 was de verhouding niet-gericht/gericht 60/40, terwijl bij begrotingsopmaak 2015 deze verhouding gewijzigd is naar 41/59. Vanaf 2002 is het aandeel gericht onderzoek groter dan het aandeel niet-gericht en is sindsdien blijven stijgen tot 59% in 2010 door de extra middelen voor Vinnof, TINA-Fonds, Zaaikapitaalfonds Flanders' Care en de eenmalige middelen vanuit FFEU, samen goed voor 160 miljoen euro. Sinds 2011 zijn de niet-recurrente middelen afgenomen waardoor ook het aandeel gericht onderzoek opnieuw lichtjes afneemt.

In 2015 werd door het VLIR werkgroep onderzoek voorgesteld om de 25% van de werkingsmiddelen aan universiteiten en hogescholen niet langer als 100% niet-gericht onderzoek te beschouwen, maar als 50% gericht en 50% niet gericht. De aard van het onderzoek aan universiteiten en hogescholen is de laatste jaren veranderd door de integratie van het hoger onderwijs en door de academisering van de hogescholen. Deze nieuwe indeling van de werkingsmiddelen heeft een grote invloed op de verhouding gericht versus niet-gericht onderzoek. Volgens de oude berekening waarin de werkingsmiddelen aan hoger onderwijs als 100% niet gericht onderzoek worden beschouwd, is de verdeling gericht/niet gericht 50/50. Volgens de nieuwe indeling is deze indeling 59/41.

Figuur 2.15. Evolutie aandeel gericht versus niet-gericht onderzoek 1995-2015i



2.3.6. Volgens initiatiefnemer

De voorgaande benaderingen om de O&O-overheidskredieten te categoriseren als gericht of niet-gericht onderzoek (zie ook vorige sectie) gaat voorbij aan bepaalde essentiële verschillen in de totstandkoming van het onderzoek dat gefinancierd wordt met deze middelen. Een alternatieve invalshoek is gericht op de initiatiefnemer en focust bovendien op onderzoek met een relevantie voor het industrieel weefsel in Vlaanderen.

In deze benadering worden de middelen gecategoriseerd als volgt:

- Middelen die ingezet worden op initiatief van kennisinstellingen – aanbod gedreven onderzoek (A);
- Middelen die ingezet worden op initiatief van (individuele) bedrijven – vraag gedreven onderzoek (V);
- Middelen die gemengd ingezet worden, d.w.z. met zowel een vraag- als aanbod gedreven karakter – hybride kanalen (H).

Een aantal initiatieven worden buiten beschouwing gelaten en opgenomen in een vierde categorie, niet van toepassing. Het O&O gedeelte van de middelen voor werkingsuitkeringen aan de universiteiten. Ook middelen voor diverse coördinatie-opdrachten (bv. werking IWT, werking VIN, Flanders DC, ondersteuning SERV, ...) worden niet in rekening gebracht. Bovendien is de analyse beperkt tot bestedingen die een impact hebben op het industrieel weefsel. De middelen die ingezet worden op initiatief van kennisinstellingen in de Sociale en Humane Wetenschappen worden dus buiten beschouwing gelaten omdat deze industrieel minder directe impact hebben.

Tabel 2.11 geeft een overzicht van de opdeling van de beschouwde overheidskredieten voor O&O in de vier verschillende categorieën.

De evolutie van 2004 tot 2015 van de verdeling volgens deze categorisatie wordt weergegeven in tabel 2.12 en figuur 2.16. Het is meteen duidelijk dat de middelen voor de hybride kanalen het grootste aandeel uitmaken. Bovendien valt op dat de middelen op initiatief van kennisinstellingen gestaag toenemen. Sinds 2004 zijn de middelen op initiatief van kennisinstellingen toegenomen met 94%, die op initiatief van bedrijven met 40% en van hybridekanalen met 61%. Bij begrotingsopmaak 2014 is er een opvallende toename van de categorie 'niet van toepassing', deze is te verklaren door de stijging van de middelen vanuit OV (zie ook 2.1.2).

Figuur 2.17 toont een overzicht van het relatieve aandeel van de verschillende categorieën ten opzichte van het totale O&O-budget. Het aandeel in het totale O&O budget voor initiatieven van kennisinstellingen is toegenomen van 17,7% in 2004 tot 21,03% in 2015. Het aandeel van de initiatieven door bedrijven blijft min of meer constant door de tijd, van 37,8% in 2004 naar 12,49% in 2015. Het aandeel van initiatieven van hybride kanalen is licht afgenomen van 30,5% in 2004 naar 27,60% in 2015.

Tabel 2.11. Categorisatie van de Vlaamse O&O-overheidskredieten naar initiatiefnemer

Kennisinstellingen (A)	Hybride kanalen (H)	Bedrijven (V)	Niet van toepassing
<ul style="list-style-type: none"> • 71% FWO-middelen⁽¹⁾ • 71% BOF-middelen⁽²⁾ • 50% Hercules • IWT – Toegepast biomedisch onderzoek • NERF • Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek 	<ul style="list-style-type: none"> • IWT – initiatief Vlaamse Regering⁽³⁾ • IWT – innovatieve mediaprojecten • IWT – Strategisch basisonderzoek • IWT – Specialisatiebeurzen en Baekeland-programma • IWT – competentiepolen⁽³⁾ • IWT – Landbouwonderzoek • IWT – Tetra-fonds • SOC's⁽³⁾ • Industrieel Onderzoeksfonds • 50% Hercules • Vlaamse excellentiepolen • Onderzoek staalindustrie • EFRO - Hermes 	<ul style="list-style-type: none"> • IWT – initiatief bedrijven en innovatieve samenwerkingsverbanden • Deelnemingen in de spin-offs van de SOC's en associaties • Aandeel innovatie van Hermesfonds • Participaties O&O via PMV • PMV – Vinnof • Participaties in PMV – Zaaikapitaalfonds Vlaanderen Medisch Centrum • Participaties in het kader van innovatie: PMV – TINA-fonds 	<ul style="list-style-type: none"> • IWT – Vlaams Innovatie Netwerk • IWT – Vlaamse deelname aan de Europese programma's • IWT – Werking • Interfacediensten • Stichting Innovatie & Arbeid • Flanders DC • FFEU • O&O-aandeel van de middelen uit de categorieën 4, 5 en 6 in de verdeling in de zes grote categorieën

(1) Opsplitsing van FWO-middelen naar wetenschapsgebieden:

- Domein Wetenschap & Technologie: 28%
- Domein Medisch: 29%
- Domein Biologisch: 14%

Deze percentages zijn gebaseerd op een bestedingsanalyse van de FWO-middelen voor de periode 2005-2011. De overige FWO-middelen (Cultuurwetenschappen, Gedrags- en maatschappijwetenschappen, Interdisciplinair) worden buiten beschouwing gelaten. Voor deze analyse wordt elk jaar hetzelfde percentage gehanteerd. In een meer diepgaande analyse kan dit zeker nog verder verfijnd worden.

(2) Voor de BOF-middelen wordt hetzelfde percentage gehanteerd als voor de FWO-middelen. Uit de recentste jaarverslagen van de verschillende universiteiten blijkt immers dat, voor zover beschikbaar, ongeveer 30% (over de Vlaamse universiteiten heen) wordt ingezet voor Sociale en Humane Wetenschappen, de overige middelen worden toegewezen aan Biomedisch, Wetenschap en Technologie. Voor deze analyse wordt, net zoals voor de FWO-middelen, elk jaar hetzelfde percentage gehanteerd.

(3) Om pragmatische redenen worden deze middelen als hybride gecategoriseerd. Voor een meer gedetailleerde analyse is een verdere uitsplitsing over de verschillende categorieën noodzakelijk.

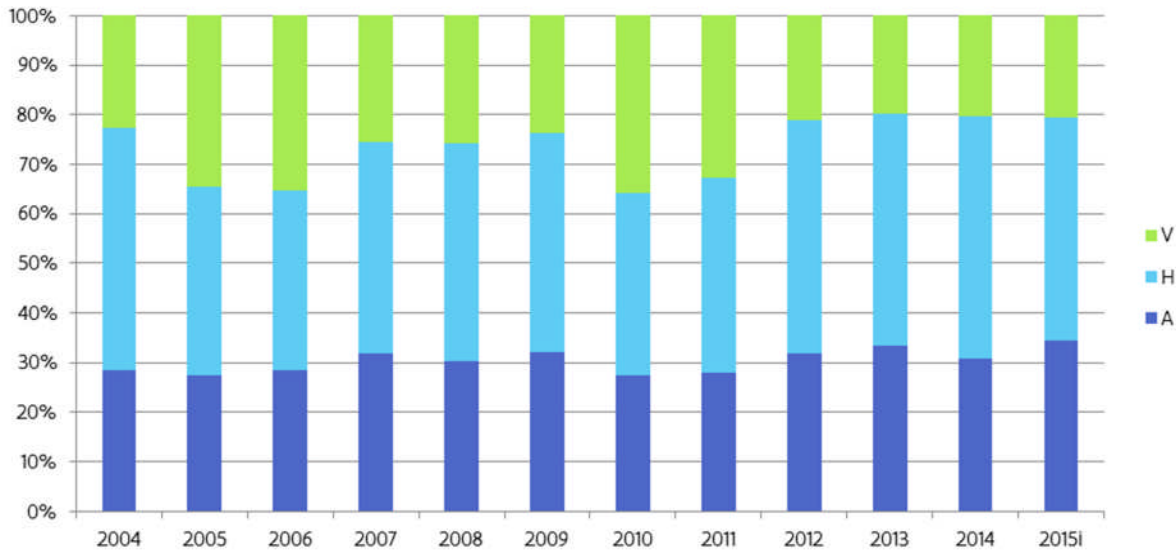
Tabel 2.12. Evolutie van de Vlaamse O&O-overheidskredieten volgens de categorisatie naar initiatiefnemer (miljoen euro)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015i
A	162,79	180,7	194,68	216,93	228,52	225,85	233,06	259,58	271,48	273,83	275,02
H	224,43	229,93	260,71	315,51	314,83	302,91	328,4	382,32	379,69	436,43	360,94
V	203,21	224,27	155,77	183,33	168,25	296,42	271,42	172,39	160,46	180,90	163,33
NVT	308,21	333,05	341,52	405,65	418,47	398,83	394,78	421,71	435,39	505,53	508,33
Totaal O&O	898,64	967,95	952,67	1 121,43	1 130,07	1 224,02	1 227,66	1 236,01	1.247,02	1 396,69	1 307,62

Figuur 2.16. Evolutie van de Vlaamse O&O-overheidskredieten volgens de categorisatie naar initiatiefnemer (miljoen euro)



Figuur 2.17. Evolutie van relatief aandeel van de verschillende categorieën ten opzichte van het totale O&O-budget



2.3.7. Volgens de zes grote indelingen

Tabel 2.13 toont de verdeling van het totale budget van het HBPWB over zes grote categorieën in de periode 1994-2015. Het is een opsplitsing naar de aard van het wetenschappelijk onderzoek (O&O) en van de andere wetenschappelijke activiteiten (O&V en W&T).

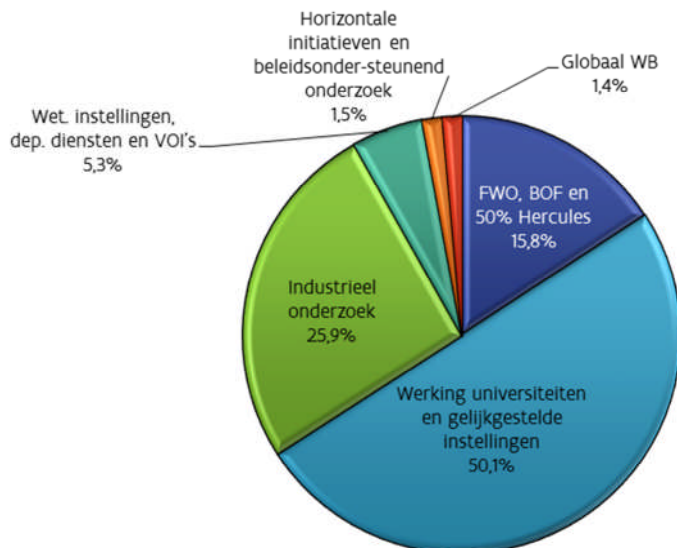
Figuur 2.18 toont op basis van de initiële kredieten 2015 de verdeling van het ganse overheidsbudget voor het wetenschapsbeleid (HBPWB) over de zes categorieën. De middelen voor de werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen vormen het grootste aandeel, in 2015 goed voor 50,1% van het totale wetenschapsbudget, een groter aandeel ten opzichte van de definitieve begroting 2014 (45,7%).

Het aandeel van het niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Herculesstichting (50%) is bij begrotingsopmaak 2015 gelijkaardig aan het aandeel in 2014 (definitieve kredieten): 15,8% vs. 15,2% in 2014.

De middelen voor het industrieel onderzoek vormen het tweede grootste aandeel, in 2015 goed voor 25,9% van het totale wetenschapsbudget. Dit betekent een lichte daling in vergelijking met het aandeel van 30,4% in 2014 (definitieve kredieten).

Hieronder worden de zes grote indelingen van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2015 in meer detail besproken.

Figuur 2.18. Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid (HBPWB) 2015i



Tabel 2.13. Verdeling van het totale budget van het HBPWB (miljoen euro)

Jaar	Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%)	Wetgeving universiteit en geïjggestelde instellingen	Industrieel onderzoek	Wet. instellingen, diep. Diensten en VOI's	Horizontale initiatieven - beleidsondersteunend onderzoek	Globaal wetenschapsbeleid	Totaal
1994	73,887	547,837	141,343	19,246	27,092	11,140	820,545
1995	78,551	544,767	132,552	19,217	25,419	7,350	807,855
1996	94,994	551,373	158,485	40,183	28,333	17,921	891,288
1997	112,179	547,649	191,189	39,890	29,850	22,099	942,855
1998	125,258	553,162	220,048	40,380	41,704	32,704	1 013,256
1999	139,936	584,855	235,237	45,813	39,338	61,800	1 106,979
2000	156,420	600,460	231,685	54,372	43,771	40,348	1 127,056
2001	164,279	612,778	243,410	52,917	68,867	23,417	1 165,667
2002	172,699	641,860	311,011	48,983	67,338	26,911	1 268,801
2003	177,768	664,778	347,891	71,795	50,500	22,465	1 335,196
2004	200,235	676,164	396,659	65,300	31,201	23,314	1 392,873
2005	213,090	694,729	453,760	69,029	33,857	24,365	1 488,829
2006	234,783	718,485	487,204	72,741	36,434	26,325	1 575,972
2007	253,336	716,167	450,310	74,491	37,070	29,982	1 561,357
2008	280,518	770,610	572,556	86,489	41,774	30,040	1 781,988
2009	296,844	778,974	555,443	80,175	34,212	31,276	1 776,925
2010	293,032	780,153	654,703	79,992	32,528	29,760	1 870,168
2011	301,672	795,865	637,379	82,017	32,347	31,379	1 880,659
2012	333,962	827,669	595,105	96,854	35,634	36,617	1 925,840
2013	333,231	852,787	594,398	97,827	31,251	36,068	1 945,562
2014	346,250	1 006,967	660,012	107,197	50,654	34,433	2 205,512
2015i	346,233	1 096,617	567,570	115,155	32,372	31,193	2 189,140

1. Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%)

Tabel 2.14 somt de middelen op voor het niet-gericht, grensverleggend onderzoek die verdeeld worden via FWO, BOF en Hercules (50%).

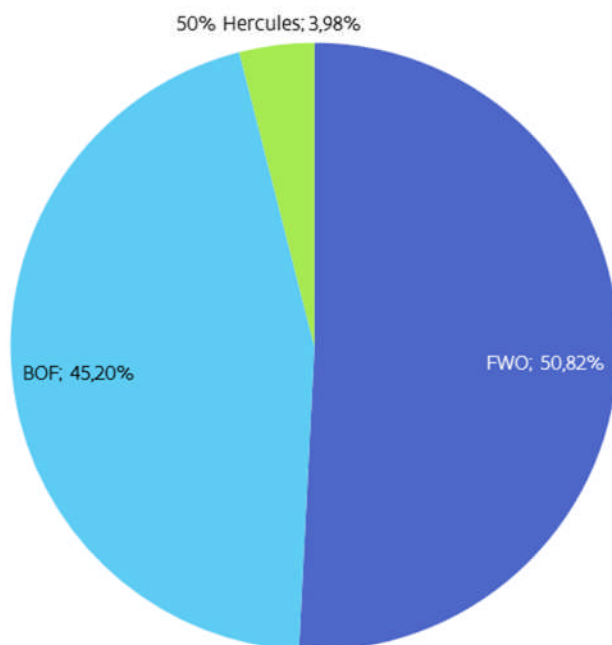
Het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) zijn de twee financieringskanalen voor het niet-gericht kennis verruimend onderzoek aan de Vlaamse universiteiten: terwijl FWO de budgetten toekent op basis van wetenschappelijke interuniversitaire competitie, is dit bij BOF op basis van een intra-universitaire competitie. FWO is het financieringskanaal voor het stimuleren en ondersteunen van het grensverleggend fundamenteel wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de onderzoeker (bottom-up) in alle wetenschapsgebieden aan de Vlaamse universiteiten. De BOF-middelen worden tussen de universiteiten verdeeld op basis van een verdeelsleutel waarin onder meer prestatiegerichte parameters zijn opgenomen: de BOF-sleutel. FWO en BOF werken complementair en versterken elkaar.

De Hercules-middelen, voor de financiering van middelzware en zware infrastructuur, worden voor 50% bij het niet-gericht onderzoek gerekend, terwijl de andere helft bij het gericht industrieel onderzoek ondergebracht wordt.

Tabel 2.14. Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%) (miljoen euro) 2015

FWO	175,947
Basissubsidie	147,345
Nationale Loterij	11,463
Odysseus-programma	11,018
Internationale onderzoeksfaciliteiten	3,751
Internationale wetenschappelijke samenwerking	2,37
BOF	156,507
Basissubsidie	121,516
Methusalem-programma	18,302
Tenure Trackstelsel	9,233
Bijkomende ZAP-mandaten	7,456
Hercules (50%)	13,779
TOTAAL	346,233

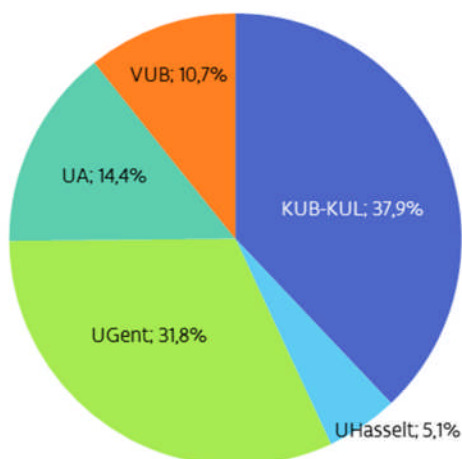
Figuur 2.19. Verdeling van het niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%) 2015



2. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen

Van het totaal aan kredieten voor wetenschapsbeleid nemen de toelagen voor de universiteiten een belangrijk deel voor hun rekening (zie figuur 2.20 en tabel 2.15). De initiële kredieten in 2015 bedragen 907,139 miljoen euro. Van dit bedrag is 75% bestemd voor onderwijs en vorming (O&V) en 25% voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). Vergeleken met de definitieve kredieten in 2014 betekent dat een stijging van 86,5 miljoen euro.

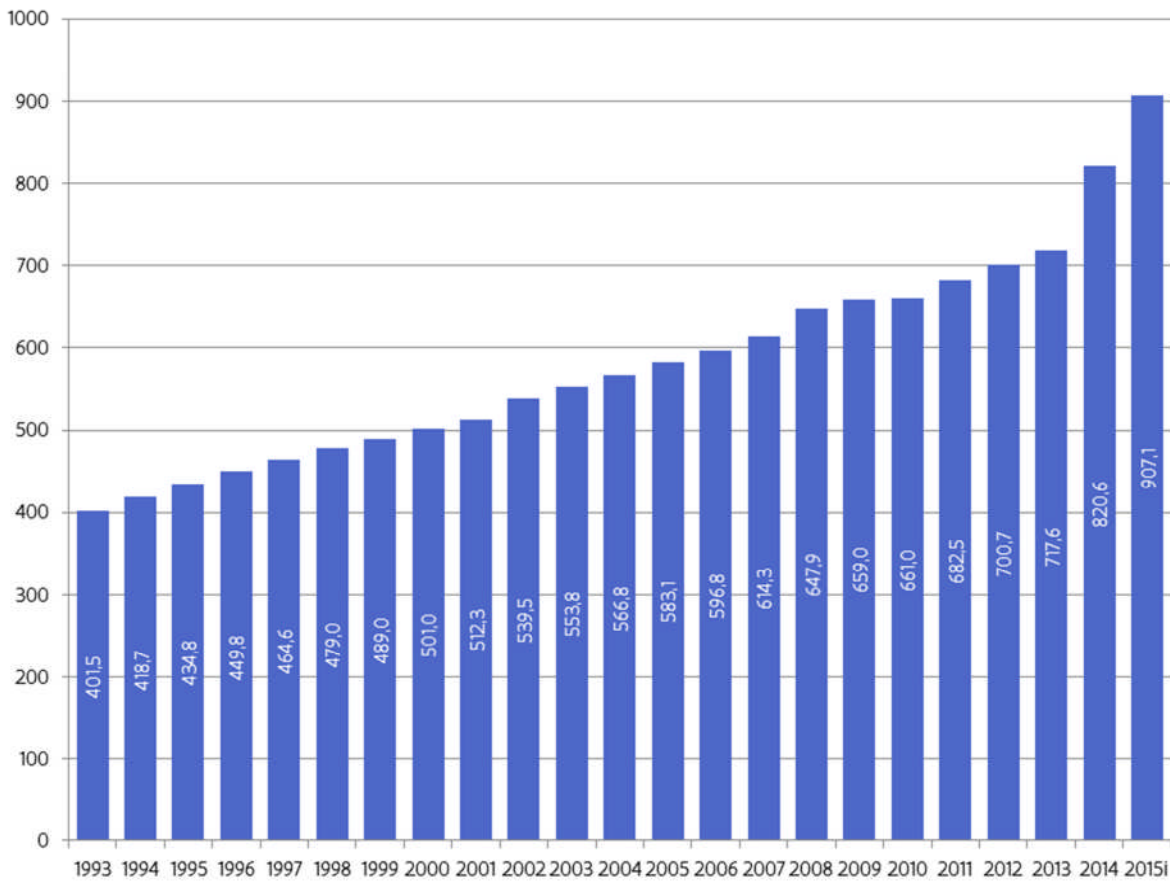
Figuur 2.20. Verdeling van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten in 2015



Tabel 2.15. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen (miljoen euro) 2015i

Werking universiteiten	61,890
Werkingsuitkeringen universiteiten	907,139
KUB-KUL	344,004
UHasselt	46,629
UGent	288,375
UA	130,930
VUB	97,201
Versterking onderzoeksbetrokkenheid academische opleidingen aan de hogescholen	51,924
Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel	9,421
Toelage associaties	0,545
Andere toelagen aan de universiteiten	99,165
Onroerende investeringen universiteiten	28,64
Toelage sociale voorzieningen studenten	44,554
Werkgeversbijdragen vrije universiteiten	25,971
Andere gelijkgestelde instellingen	99,165
Prins Leopold Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG)	11,316
Postinitieel onderwijs	3,066
Instituut voor Ontwikkelingsbeleid (IOB)	2,176
Vlerick Leuven Gent Management School (VSM)	1,951
Instituut voor Europese Studiën (IES)	1,947
Antwerp Management School (AMS)	1,009
Evangelische Theologische Faculteit en faculteit protestantse godsgeleerdheid	0,877
Instituut voor Joodse Studies (IJS)	0,175
Vlaamse autonome hogere zeevaartschool	5,906
TOTAAL	1 096,617

Figuur 2.21. Evolutie van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten en aanvullende werkingsmiddelen (miljoen euro) van 1993 tot 2015



3. Financiering van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe technologieën ten behoeve van het bedrijfsleven

Tabel 2.16 geeft een overzicht van de kredieten voor het gericht industrieel onderzoek. Op basis van de initiële kredieten in 2015 is er 567,57 miljoen euro beschikbaar, waarvan meer dan de helft beheerd wordt door IWT, het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie, namelijk 321,799 miljoen euro, inclusief werkingskosten.

Daarnaast is een groot aandeel van deze middelen bestemd voor onderzoek uitgevoerd door de strategische onderzoekscentra (SOC's) IMEC, VITO, VIB, iMinds en de SOC Flanders Make, samen goed voor 176,863 miljoen euro. Voor NERF (Neuro-Electronic Research Flanders) is er 1,746 miljoen euro beschikbaar.

Het geraamd aandeel voor innovatie van het Hermesfonds is in 2015 slechts 4,020 miljoen euro, dit is drastisch lager dan in 2014. Deze raming is gebaseerd op de veronderstelling dat 20% van het budget voor de ecologiepremie besteed wordt aan O&O. Er zullen in 2015 nog andere O&O-projecten gefinancierd worden vanuit het Hermesfonds maar het is onmogelijk om hiervan een inschatting te maken.

De dotaties aan de Herculesstichting 2015 voor de financiering van (middel)zware en bijzondere infrastructuur en de beheersvergoeding (inclusief de bijkomende financiering vanuit het competitiviteitspact) staan hier voor 50% bij het industrieel onderzoek gerekend, terwijl de andere helft bij het niet-gericht onderzoek (zie tabel 2.11) ondergebracht wordt.

Tabel 2.16. Kredieten voor het gericht industrieel onderzoek (miljoen euro), 2015i

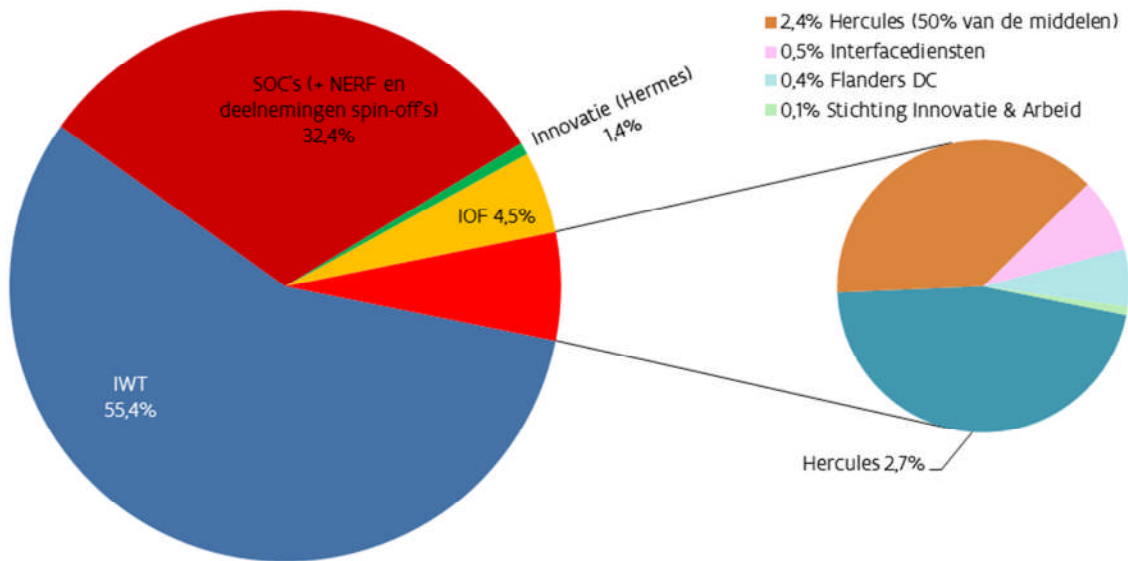
IWT	321,799
Initiatief bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden	159,310
Competentiepolen	24,634
Strategisch basisonderzoek (SBO)	40,282
Specialisatiebeurzen en Baekeland-programma	40,263
Initiatief Vlaamse Regering	17,779
Landbouwonderzoek	10,405
TETRA-Fonds	9,693
E-mediaprojecten	0,000
Vlaams Innovatie Netwerk (VIN)	0,317
Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking)	0,178
Toegepast biomedisch onderzoek	6,884
Werking	12,054
Strategische Onderzoekscentra	176,863
IMEC	48,242
VITO	48,866
VIB	44,161
iMinds	27,287
Flanders Make	8,307
NERF	1,746
Innovatie (Hermesfonds)	4,020
Industrieel Onderzoeksfonds (IOF)	27,242
Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)	16,570
Hercules (50%)	13,779
Interfacediensten	2,942
Stichting Innovatie & Arbeid	0,326
Flanders DC	2,283
TOTAAL	567,570

4. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's

De vierde categorie bevat de kredieten verdeeld over de Vlaamse wetenschappelijke instellingen, bepaalde departementale diensten of Vlaamse Openbare Instellingen (VOI's) die ook onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening in hun opdracht voeren. In 2015 staan hier initiële kredieten vermeld voor een totaal bedrag van 115,155 miljoen euro. Tabel 2.17 geeft een opsomming van deze wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's en het overeenkomstige budget.

Voor de vier Vlaamse wetenschappelijke instellingen ILVO (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek), INBO (Instituut voor Natuur- en bosonderzoek), het agentschap Onroerend Erfgoed, en KMSKA (Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen) zijn er in 2015 voor een totaal van 65.609 miljoen euro aan middelen voor wetenschapsbeleid voorzien. De financiering gebeurt vanuit de betrokken beleidsdomeinen: ILVO vanuit LV, INBO vanuit LNE, Onroerend Erfgoed vanuit RWO, en KMSKA vanuit CJSM. Voor VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) is er in 2015 een totaal budget van 4,141 miljoen euro voorzien. Dit is zowel voor de werking als voor de investeringsuitgaven. Voor andere instellingen zoals Kind & Gezin, VRT of VAPH is er slechts een beperkt gedeelte van de globale dotatie voor de financiering van wetenschapsbeleid voorzien. Vanaf 2014 behoort het Agentschap Plantentuin Meise tot deze categorie. Het ontvangt in 2015 10,689 miljoen euro van het beleidsdomein EWI.

Figuur 2.22. Verdeling van de middelen voor het gericht industrieel onderzoek 2015, initieel



Tabel 2.17. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en Vlaamse Openbare Instellingen (miljoen euro), 2015i

Vlaamse wetenschappelijke instellingen	65,609
Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO)	32,792
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)	14,388
Agentschap Onroerend Erfgoed	16,037
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA)	2,392
Agentschap Plantentuin Meise	10,689
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	8,748
VRT	12,054
Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid	0,777
Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)	4,141
Waterbouwkundig Laboratorium	2,700
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde (KMDA)	0,826
Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)	6,290
Vlaamse Landmaatschappij (VLM)	0,936
Kind & Gezin	0,528
Vlaams Commissariaat voor Toerisme	1,736
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)	0,121
TOTAAL	115,155

5. Horizontale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek en studies

In 2015 is er bij begrotingsopmaak voor de horizontale initiatieven en voor het beleidsondersteunend onderzoek 32,372 miljoen euro voorzien (zie tabel 2.18). Zoals hierboven besproken (zie p 40) vormen DAR en BZ sinds april 2015 het departement Kanselarij en Bestuur. Zij dienden voor 2015i een aparte begroting in en worden in de tabel apart getoond. De cofinanciering vanuit de beleidsdomeinen voor de steunpunten voor het beleidsrelevant onderzoek zijn hier in rekening gebracht. De initiatieven staan ingedeeld volgens de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid.

Voor EWI werd hier de cofinanciering van het Steunpunt Ondernemen en Regionale Economie opgenomen. Voor LNE werd ook het programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu, kortweg TWOL, opgenomen. Het TWOL-programma is een indicatief programma dat alle geplande onderzoeksprojecten voor het desbetreffende jaar bevat die werden onderschreven door de Vlaamse minister van Leefmilieu.

Tabel 2.18. Horizontale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek en studies (miljoen euro), 2015i

Beleidsdomeinen	32,372
DAR	0,614
BZ	2,132
FB	0,167
IV	0,160
EWI	0,225
OV	8,209
WVG	5,880
CJSM	2,890
WSE	0,720
LV	3,578
LNE	3,008
MOW	1,800
RWO	2,990

6. Allerhande uitgaven in verband met het globale wetenschapsbeleid

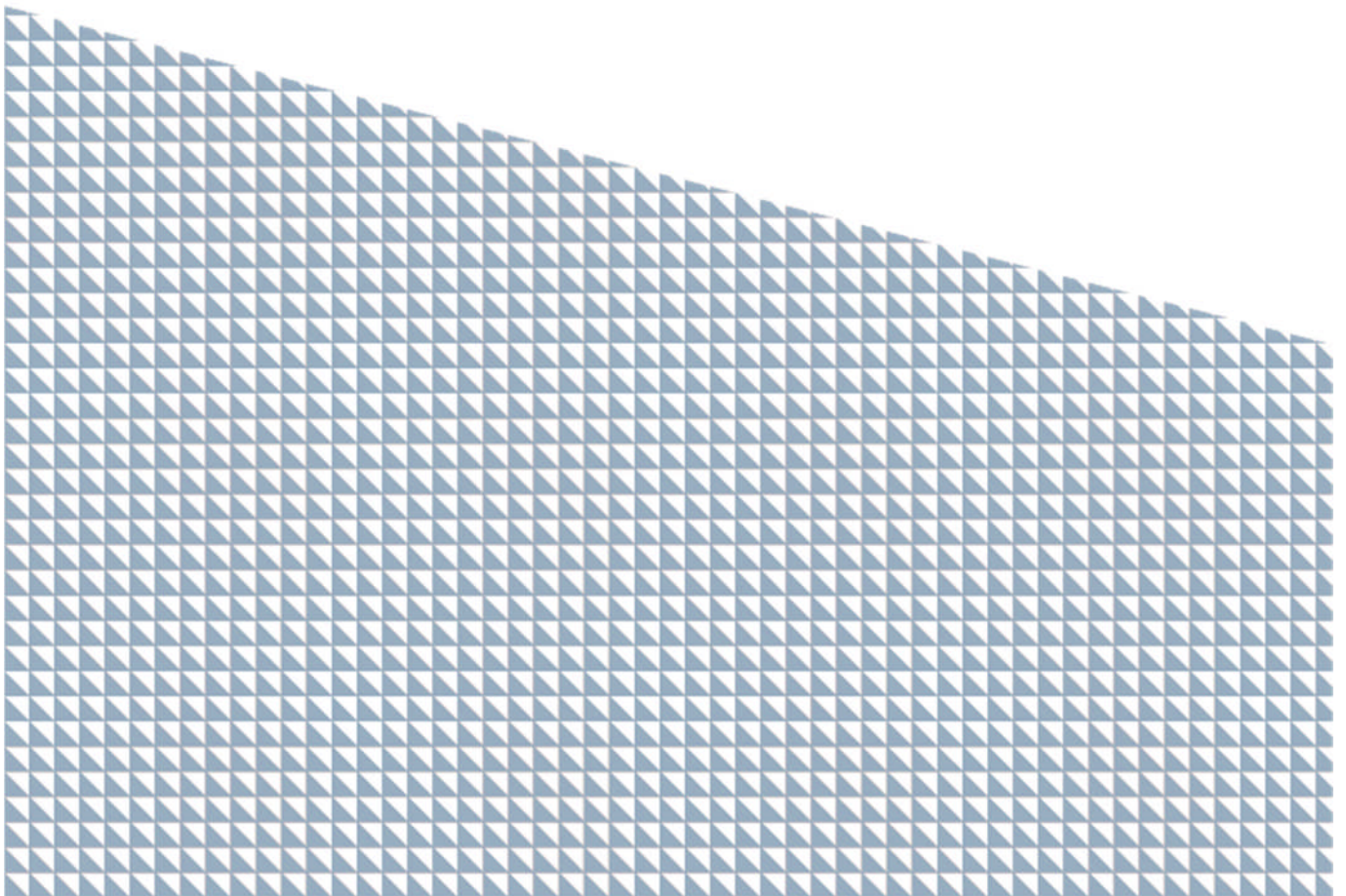
In de zesde categorie kaderen de initiatieven ter ondersteuning van het wetenschapsbeleid. Bij begrotingsopmaak 2015 is een bedrag van 31,193 miljoen euro vastgelegd. Hierin zijn de adviesorganen opgenomen, aangezien zij het globale beleid op het gebied van wetenschap en technologie ondersteunen. De grootste kredietlijn van tabel 2.19 financiert de subsidies aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek: 8,177 miljoen euro.

Tabel 2.19. Allerhande uitgaven in verband met het globale wetenschapsbeleid (miljoen euro)

Subsidie aan steunpunten beleidsrelevant onderzoek	8,177
Stichting Flanders Technology International	4,158
Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie"	4,000
Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECCOM)	2,128
Bekendmaking wetenschapsbeleid	2,079
Expertiscellen	1,720
Vlaams elektronisch netwerk - Lissabon-strategie	1,639
Vlaams UNESCO-Trustfonds wetenschappen	1,384
Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI)	1,274
Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten	1,089
Internationale wetenschappelijke samenwerking	0,987
Europacollege voor United Nations University (UNU)	0,960
Conceptie, voorbereiding en uitvoering van wetenschappelijke acties	0,785
Society Roger Van Overstraete	0,300
Inventarisatie en valorisatie wetenschappelijk en technologisch onderzoek	0,241
Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde - Gent	0,149
Allerhande communicatie-initiatieven m.b.t. wetenschap, technologie en innovatie	0,118
Koninklijke Academie voor Geneeskunde	0,005
TOTAAL	31,193

O&O-overheidsuitgaven van Vlaanderen in de internationale context

Deel 3



Inleiding

Op de Europese Top in Barcelona (maart 2002) werd het streefdoel gesteld om tegen 2010 de O&O-uitgaven (GERD) in de EU te verhogen tot 3% van het BBP (bruto binnenlands product), waarbij een derde van de O&O-bestedingen gefinancierd moet worden door de overheid en de andere twee derden door de industrie. Vlaanderen sloot in 2003 het Innovatiepact af waarin alle betrokken actoren in het Vlaamse innovatielandschap het engagement aangaan om door gezamenlijke en complementaire inspanningen deze 3%-norm te realiseren. In 2009 namen de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners het initiatief om in het kader van 'Vlaanderen in Actie' een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen af te sluiten met doelstellingen en acties voor de toekomst: het Pact 2020. Dit pact weerspiegelt de gezamenlijke langetermijnvisie, -strategie en -acties van de Vlaamse Regering en de sociale partners. Voornoemde 3%-doelstelling wordt hierin hernomen. De deadline zal, conform de EU 2020-strategie, de nieuwe langetermijnstrategie van de Europese Unie en de opvolger van de Lissabonstrategie, op 2020 gelegd worden.

In dit deel worden de Vlaamse O&O-inspanningen nader bekeken en vergeleken met die van andere landen. Tot slot wordt ingegaan op de evolutie van de O&O-intensiteit in Vlaanderen en vooropgestelde minimale groeipad.

Internationale vergelijking van de overheidsinspanningen voor O&O (GBAORD)

Het overheidsbudget voor onderzoek en ontwikkeling wordt internationaal GBAORD (Government Budget Appropriations or Outlays for R&D) genoemd. Deze indicator, gehanteerd door OESO en EUROSTAT, geeft een idee van de input die de overheid geeft voor O&O. Tabel 3.1 toont een internationale vergelijking van de GBAORD als % BBP(R). De berekeningswijze van het Vlaamse cijfer wordt in hoofdstuk 3.2 toegelicht.

Een internationale vergelijking (voor Vlaanderen en alle vergeleken landen: 2013) toont dat Vlaanderen op het vlak van O&O-overheidskredieten gemiddeld scoort. In 2013 ligt het Vlaamse cijfer (0,77%) boven het EU28-cijfer (0,66%). Denemarken is wereldwijd koploper, gevolgd door Finland, Portugal en Duitsland. Sommige landen voorzien een substantieel deel van hun O&O-uitgaven voor defensie. Op dat vlak is de VS de absolute koploper, die meer dan de helft van hun O&O-budget voorzien voor defensieonderzoek. De Vlaamse overheid financiert helemaal geen onderzoek in de sector defensie. Maar ook zonder rekening te houden met de O&O-budgetten voor defensie behoort Vlaanderen niet tot de koplopers.

Tabel 3.1. Internationale vergelijking van de O&O-overheidskredieten (GBAORD), uitgedrukt in % BBP(R)

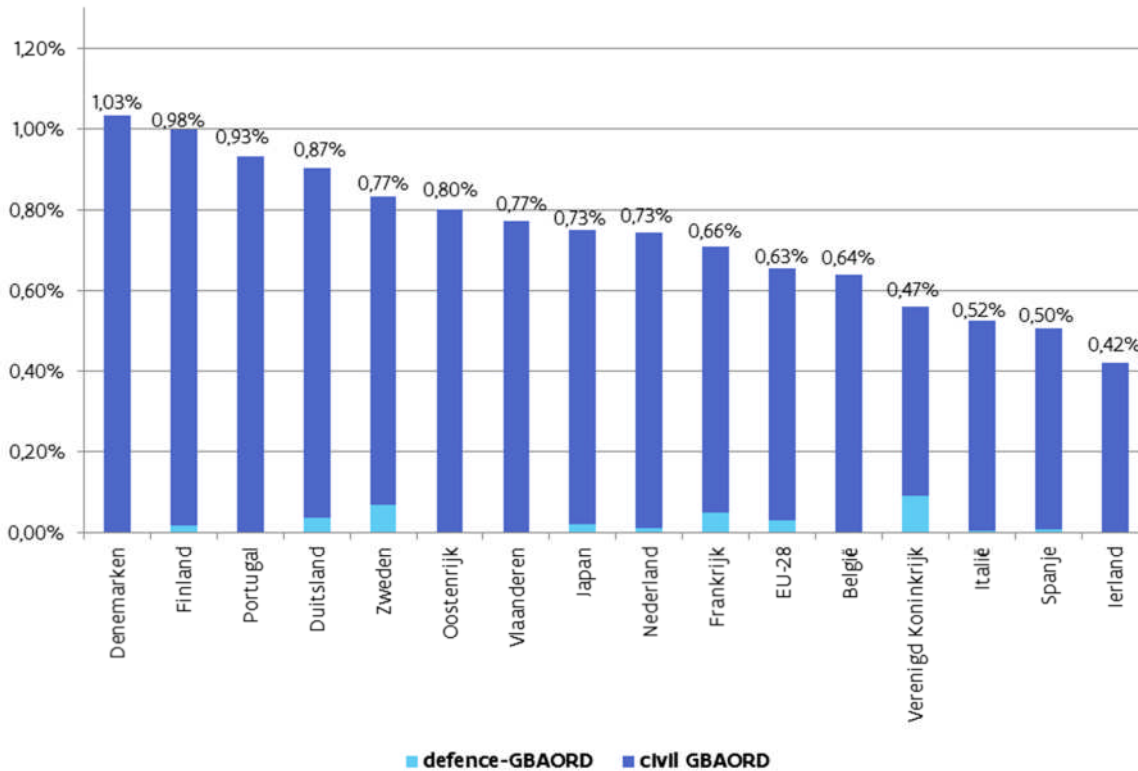
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015i
Vlaanderen	0,70%	0,71%	0,67%	0,78%	0,79%	0,82%	0,79%	0,78%	0,77%	0,82%	0,75%
Oostenrijk	0,64%	0,64%	0,63%	0,68%	0,75%	0,77%	0,79%	0,77%	0,80%	0,83%	
België	0,57%	0,59%	0,59%	0,66%	0,65%	0,65%	0,63%	0,64%	0,64%	geen data	
Denemarken	0,70%	0,70%	0,77%	0,83%	0,96%	0,95%	1,00%	1,00%	1,03%	1,02%	
Finland	0,98%	0,98%	0,93%	0,94%	1,07%	1,11%	1,05%	1,03%	1,00%	0,96%	
Frankrijk	0,94%	0,79%	0,73%	0,85%	0,90%	0,82%	0,82%	0,72%	0,71%	0,69%	
Duitsland	0,75%	0,74%	0,75%	0,77%	0,88%	0,89%	0,88%	0,88%	0,90%	0,89%	
Ierland	0,43%	0,42%	0,46%	0,50%	0,53%	0,50%	0,46%	0,44%	0,42%	geen data	
Italië	0,64%	0,59%	0,62%	0,61%	0,62%	0,59%	0,56%	0,55%	0,52%	geen data	
Japan	0,71%	0,71%	0,68%	0,71%	0,76%	0,74%	0,78%	0,78%	0,75%	0,75%	
Nederland	0,75%	0,76%	0,73%	0,72%	0,79%	0,77%	0,77%	0,73%	0,75%	0,75%	
Portugal	0,68%	0,67%	0,72%	0,88%	1,00%	0,98%	1,00%	0,92%	0,93%	0,94%	
Spanje	0,53%	0,67%	0,74%	0,75%	0,81%	0,77%	0,67%	0,59%	0,51%	geen data	
Zweden	0,82%	0,80%	0,75%	0,76%	0,86%	0,84%	0,79%	0,85%	0,83%	0,84%	
Verenigd Koninkrijk	0,65%	0,64%	0,63%	0,61%	0,64%	0,60%	0,56%	0,55%	0,56%	geen data	
EU-28	0,67%	0,65%	0,65%	0,67%	0,73%	0,70%	0,68%	0,66%	0,66%	geen data	

Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2014/2

Vlaanderen: Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel van de federale kredieten (35,5% ESA en de rest aan 56%)

BBPR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen – bron: Hermreg – Studiedienst van de Vlaamse Regering – juni 2014

Figuur 3.1. Internationale vergelijking van de O&O-overheidskredieten (GBAORD) 2013, uitgedrukt in % BBP(R)



Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2014/2

Vlaanderen: Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel van de federale kredieten (35,5% ESA en de rest aan 56%)

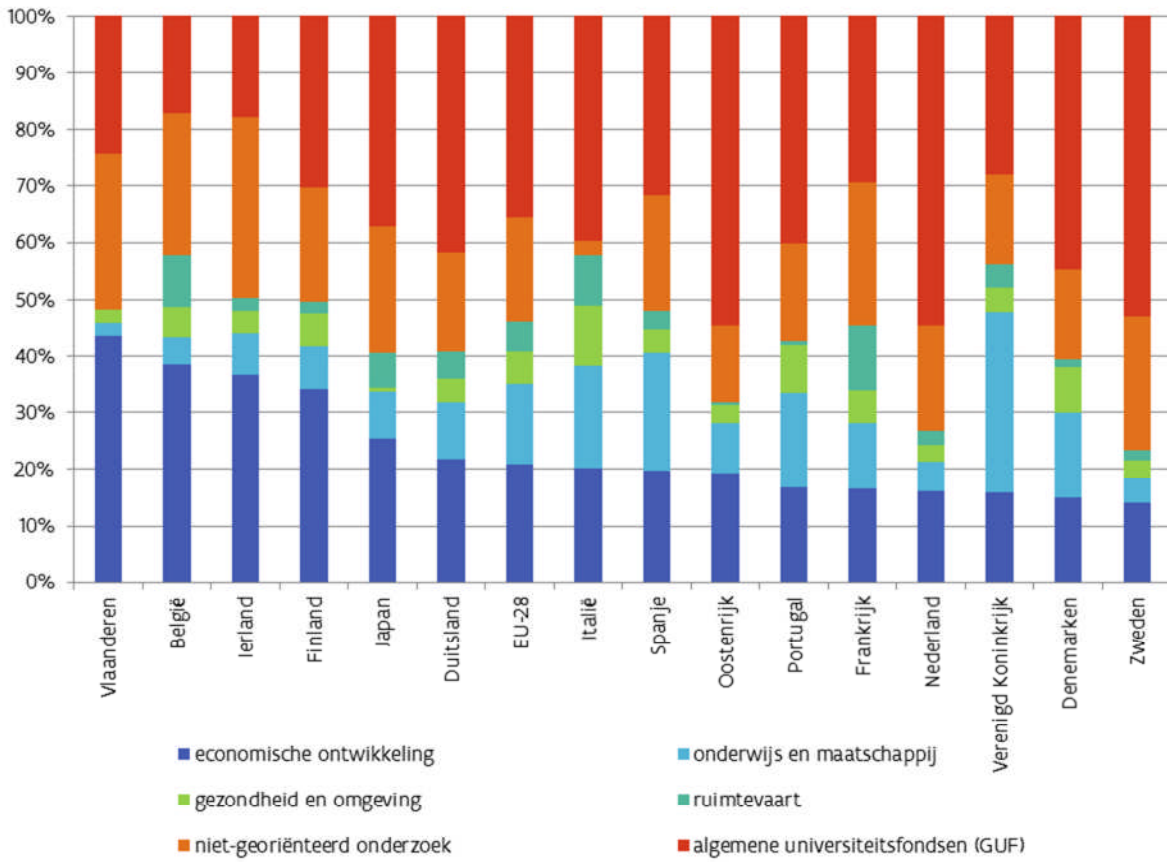
BBPR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen – bron: Hermreg – Studiedienst van de Vlaamse Regering – juni 2014

Volgens de sociaaleconomische doelstellingen kunnen we de civiele O&O-kredieten (dit is de GBAORD zonder defensie-O&O) ingedeeld worden in volgende geaggregeerde NABS-classes:

- economische ontwikkeling
- gezondheid en omgeving - de term 'omgeving' dient ruim geïnterpreteerd te worden: bescherming van het milieu, exploratie en exploitatie van het aardse milieu, zowel als maatschappelijke en sociale structuren
- onderwijs en maatschappij
- ruimtevaartprogramma's
- niet-georiënteerd onderzoek, zonder algemene universiteitsfondsen
- algemene universiteitsfondsen (GUF).

Wat in deel 2 als 'niet-gericht onderzoek' werd beschouwd, is de som van de twee voormelde categorieën 'niet-georiënteerd onderzoek' en 'algemene universiteitsfondsen'. Figuur 3.2 vergelijkt Vlaanderen internationaal, met per land de verhoudingen van voormelde indelingen ten opzichte van de totale civiele GBAORD. De landen staan gerangschikt volgens afnemend aandeel in de economische ontwikkeling. Opmerkelijk is dat de Vlaamse overheid, vergeleken met de vermelde andere landen relatief het grootste deel van de onderzoek financiering richt op economische ontwikkeling: bijna de helft. De Vlaamse overheid financiert geen onderzoek dat rechtstreeks gerelateerd is aan ruimtevaartprogramma's. Dankzij middelen uit de federale begroting wetenschapsbeleid, scoort België hier wel relatief hoog: 8,94%.

Figuur 3.2. Internationale vergelijking van de civiele GBAORD (excl. defensieonderzoek): verhoudingen economische ontwikkeling, gezondheid en omgeving, onderwijs en maatschappij, ruimtevaartprogramma's, niet-georiënteerd onderzoek en algemene universiteitsfondsen (GUF)



Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2014/2
 Vlaanderen: enkel Vlaamse overheidskredieten, 2015
 Jaar: 2014

De O&O-intensiteit in Vlaanderen

3.2.1. Globale O&O-intensiteit (3%-norm)

Een van de meest gebruikte indicatoren om de O&O-activiteit van een regio (BBPR) weer te geven, is de O&O-intensiteit: het percentage van het BBPR dat besteed wordt aan O&O. Voor het BBPR is ondertussen het nieuwe ESR2010 rekenstelsel in gebruik. Dit vormt een update van het ESR1995 rekenstelsel waarop de vorige BBPR waren gebaseerd. Over het algemeen werden de grondslagen en algemene principes van het ESR1995 overgenomen in het ESR2010 rekenstelsel. De doorgevoerde wijzigingen hebben als doel de huidige economische omgeving nog nauwgezetter in te schatten. Deze verandering brengt met zich mee dat het BBPR voor Vlaanderen stijgt relatief tot de ESR1995-berekening. De O&O-intensiteit, het percentage van het bruto binnenlands product (BBP) dat besteed wordt aan O&O door alle onderzoeksactoren samen, voor 2013 wordt berekend op basis van de resultaten van de O&O-enquête 2015 (zie 3%-nota ECOOM juni 2015).

Tabel 3.2 laat de evolutie zien van:

- de globale Vlaamse O&O-intensiteit (GERD),
- de opsplitsing van GERD in private en publieke financiering (de 2%- en de 1%-norm)
- de opsplitsing van GERD in BERD (O&O-uitgaven in de private sector) en non-BERD (O&O-uitgaven in de publieke sector).

De opsplitsing van de O&O-intensiteit volgens financieringssector (gefinancierd door de private of publieke sector) is niet te verwarren met die volgens uitvoeringssector (besteed binnen de private of publieke sector). De eerste heeft betrekking op de oorsprong van de middelen (privaat of publiek), los van de sector waar het onderzoek wordt uitgevoerd. Men spreekt in dit geval van respectievelijk de 2%- en de 1%-norm. De laatste heeft betrekking op de sector waarbinnen het onderzoek wordt uitgevoerd, los van de oorsprong van de middelen, zijnde de bedrijven (BERD), het hoger onderwijs (HERD), de publieke onderzoekscentra (GOVERD) en non-profit organisaties (PNP). De laatste drie worden samen ook de non-BERD (publieke sector) genoemd. Zowel bij de O&O intensiteit naar uitvoeringssector als naar financieringssector is voor beide sectoren een duidelijke stijging merkbaar.

Tabel 3.2 toont de evolutie na retroactieve herberekening op basis van de meest recente BBPR-cijfers (HERMREG – Studiedienst Vlaamse Regering juni 2014).

Tabel 3.2. Evolutie O&O-intensiteit Vlaanderen (ESR2010 Rekenstelsel)

	2009	2010	2011	2012	2013
GERDgew/BBPR	2,06	2,21	2,32	2,52	2,54
Private financiering / BBPR	1,46	1,55	1,65	n.b.	1,78
Publieke financiering / BBPR	0,60	0,66	0,67	n.b.	0,76
BERD / BBPR	1,35	1,48	1,59	1,75	1,75
Non-BERD/BBPR	0,71	0,74	0,74	0,77	0,79

n.b.: niet berekend en inschatting publieke/private verdeling op basis van vroegere 3% nota's gemaakt

3.2.2. Benaderende berekeningswijze voor publiek-gefinancierde O&O-intensiteit (1%-norm)

Na 2013 zijn nog geen enquêtegegevens naar financieringssector beschikbaar. Daarom wordt een voorlopige raming gemaakt van de resultaten van de publiek-gefinancierde O&O-inspanningen in Vlaanderen op basis van de GBAORD-gegevens. Hierbij wordt benadrukt dat het om een ruwe benaderingsmethode gaat waarbij men zich baseert op een aantal veronderstellingen.

Tabel 3.3. Deel3 Evolutie O&O-inspanningen en O&O-inspanningen als % BBP-Vlaanderen

O&O-kredieten (miljoen euro)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015i
Vlaamse overheid (1)	898,64	967,95	952,67	1 121,43	1 130,07	1 224,02	1 227,58	1 236,01	1 247,02	1 408,97	1 307,62
Vlaams + Vlaams aandeel federale overheid (2)	1 132,22	1 219,95	1 215,64	1 403,28	1 390,35	1 506,84	1 511,54	1 533,79	1 548,08	1 704,27	1 608,83
Vlaams + federaal + EU-KP (3)	1 220,29	1 308,02	1 303,71	1 563,28	1 550,35	1 666,84	1 671,54	1 693,79	1 708,08	1 864,27	1 768,83
BBPR (miljoen euro) (4)	174 329,20	184 057,00	194 945,00	200 085,00	195 661,90	203 662,20	212 495,10	216 436,00	220 608,70	226 629,90	234 547,30
O&O-kredieten als % BBPR (geraamde 1%-norm)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015i
Vlaamse overheid (1)	0,52%	0,53%	0,49%	0,56%	0,58%	0,60%	0,58%	0,57%	0,57%	0,62%	0,56%
Vlaams + Vlaams aandeel federale overheid (2)	0,65%	0,66%	0,62%	0,70%	0,71%	0,74%	0,71%	0,71%	0,70%	0,75%	0,69%
Vlaams + federaal + EU-KP (3)	0,70%	0,71%	0,67%	0,78%	0,79%	0,82%	0,79%	0,78%	0,77%	0,82%	0,75%
O&O-uitgaven als % BBPR (gemeten 1%-norm)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015i
Publieke financiering (gerapporteerde uitgaven aan ECOOM)	0,55%		0,51%	0,56%	0,61%	0,69%	0,70%		0,79% (ESR1995)	0,76% (ESR2010)	

(1) O&O-kredieten Vlaamse overheid stricto sensu

(2) Vlaamse overheid zoals vastgelegd in het HBPWB; definitieve kredieten 2004-2014; 2015: initiële kredieten

- Vlaams aandeel in de federale O&O-kredieten: verdeelsleutel ESA aan 35,5% Vlaams (Bron: VRWI) en rest federale kredieten aan 56% Vlaams.
- Bron federale O&O-kredieten: Overleggroep CFS/STAT, bewerkingen Federaal Wetenschapsbeleid. Voor 2014 en 2015: initiële kredieten 2014

(3) Geraamd volgens berekende return voor het Zesde Kaderprogramma voor de jaren 2003-2007, voor 2008-2014i volgens berekende return voor het Zevende Kaderprogramma (status eind 2014). Bronnen: Vlaanderen in het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, De Vlaamse deelname aan de Europese programma's voor Onderzoek en Innovatie (2007-2013), EWI

(4) BBPR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen – bron: Hermreg – Studiedienst van de Vlaamse Regering – juni 2014 (ESR1995)

De benadering gebeurt volgens drie varianten:

1. De inspanningen van de Vlaamse overheid alléén

Dit is de Vlaamse GBAORD in strikte zin, uitsluitend gefinancierd door de Vlaamse overheid.

2. De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten

In Vlaanderen worden ook O&O-activiteiten gefinancierd met federale O&O-overheidskredieten. Wanneer dit aandeel van de federale overheid bij de Vlaamse GBAORD in strikte zin (variant 1) wordt geteld, bekomt men een GBAORD voor Vlaanderen die wellicht dichter bij de realiteit ligt. Deze variant is bijgevolg het meest geschikt voor internationale vergelijking. Bij de berekening van het aandeel van Vlaanderen in de federale overheidskredieten wordt volgende verdeelsleutel gehanteerd: 35,5% Vlaams ESA (Bron: VRWI) en 56% Vlaams voor de rest van de federale O&O-overheidskredieten.

3. De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten + het Vlaamse aandeel in de kredieten van de EU- onderzoeksprogramma's (Kaderprogramma's)

Bij deze derde variant rekent men bijkomend de Vlaamse return van de EU-onderzoeksprogramma's, aangezien het hier ook gaat om O&O-activiteiten uitgevoerd in Vlaanderen en gefinancierd met overheidskredieten. Dit resultaat kan, conform de internationale afspraken, niet als GBAORD worden beschouwd, maar is wel geschikt voor de benaderende berekening van het publiek-gefinancierde gedeelte van de O&O-intensiteit (de 1%-norm).

De resultaten van deze oefening staan in tabel 3.3. Op basis van de initiële begrotingscijfers van 2015 en ramingen voor wat betreft de federale en Europese bijdragen, worden de publieke inspanningen voor O&O in Vlaanderen (variant 3) geraamd op 0,75% van het BBPR (ESR1995). Bekijkt men de evolutie van de O&O-kredieten van de overheid als percentage van het BBPR dan blijkt het percentage relatief stabiel bleef van 2010 tot 2014 maar in 2015i terug licht afneemt door de besparingen.

In het laatste onderdeel van tabel 3.3 worden de gemeten publiek gefinancierde O&O-intensiteit (onderdeel van de O&O-intensiteit, uit tabel 3.2) van voorbije jaren opgenomen ter vergelijking. Tot 2013 zijn er metingen beschikbaar uit de O&O-enquête. Voor de raming van de meest recente jaren wordt het cijfer gebruikt uit scenario 3. In het verleden was er een systematische afwijking tussen de gemeten en de geraamde 1%-norm. Vanaf 2010 zien we dat die afwijking geleidelijk vermindert; voor 2013 zijn de gemeten en geraamde waarde zelfs zo goed als identiek. Dit heeft mogelijk te maken met de grote inspanningen die worden geleverd om betere en meer volledige resultaten te bekomen uit de O&O-enquête, wat tot een meer volledige rapportering van de O&O-uitgaven leidt.

3.2.3. Investerings in publiek-gefinancierde O&O-intensiteit

Vlaanderen streeft naar een besteding van 3% van zijn BBP aan O&O tegen 2020. Naar analogie met het Innovatiepact, wordt een verhouding 1/3 publiek- en 2/3 privaat-gefinancierd middelen vooropgesteld. Meer concreet wordt er gestreefd naar een publieke O&O intensiteit van 1%.

Door de beperkte beleidsruimte zijn besparingen noodzakelijk (zie volgende deel voor meer details). Desondanks blijft wetenschap en innovatie een beleidsprioriteit. Binnen het beleidsdomein EWI wordt er in 2015 20 miljoen euro voorzien voor het hermesfonds en 1 miljoen euro voor bijkomende ZAP leden via BOF. Vanuit OV wordt er voor O&O extra middelen voorzien die kaderen in het groeipad voor integratie van het hoger onderwijs. Voor een overzicht van de opstappen, zie tabel 3.4.

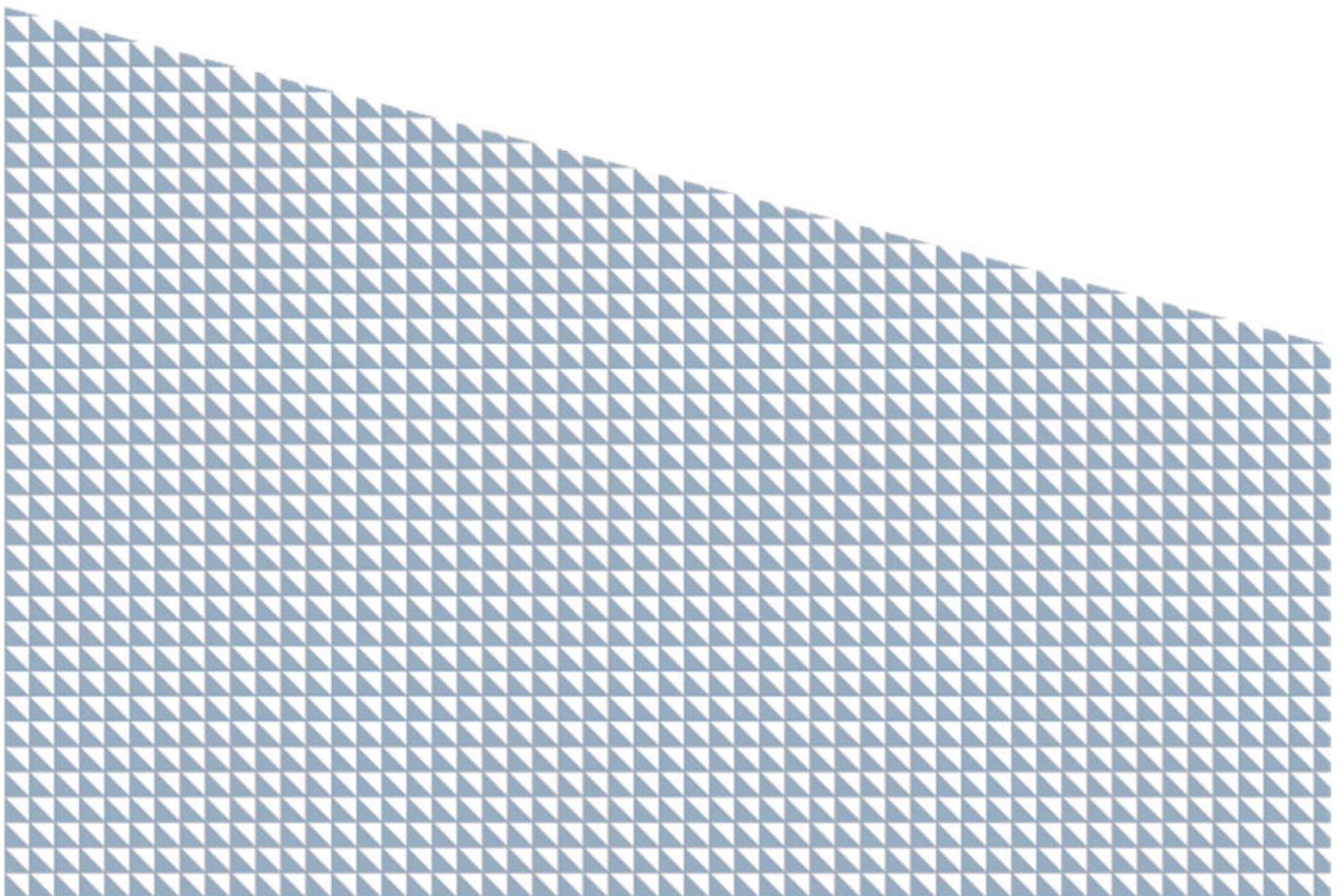
De invulling van de 20 miljoen euro voorzien voor het hermesfonds is nog onduidelijk. In het regeerakkoord wordt een integratie van het Agentschap Ondernemen en het IWT vooropgesteld teneinde synergieën te bekomen en nog meer in te zetten op innovatie. De middelen zijn ingeschreven in het Hermesfonds maar nog niet besteed. Er werd nog geen beslissing genomen omtrent de aanwending van de 20 miljoen euro voor O&O en maatregelen bedrijfsleven. De concrete invulling van deze middelen maakt deel uit van de integratie van het Agentschap Ondernemen en IWT en is afhankelijk van de pistes die verkend worden in het kader van de integratie van het instrumentarium van beide organisaties. In deel 2 wordt vanuit het Hermesfonds (programma ED) slechts 4,020 miljoen euro meegerekend als wetenschapsbeleid (op basis van de ecologiepremie). De inhoud van de opstap van 20 miljoen euro is nog te onzeker om deze in de analyse van het eigenlijk wetenschapsbeleid en het HBPWB op te nemen.

Tabel 3.4 Opstap voor wetenschap en innovatie budget en O&O budget bij begrotingsopmaak 2015 (in miljoen euro).

	Eigenlijk WB	Eigenlijk O&O
Integratie van het hoger onderwijs vanuit EWI: BOF - bijkomende ZAP leden	1,000	1,000
Hermesfonds	20,000	20,000
Competitiviteitspact	25,000	25,000
Integratie van het hoger onderwijs vanuit OV	15,800	10,250
TOTAAL	61,800	56,250

EWI-begroting

Deel 4



Hoofdstuk 4.1

Algemene tendensen bij begrotingsopmaak 2015

4.1.1 Situering

De Vlaamse overheid staat voor grote uitdagingen. Door de 6^{de} staatshervorming krijgt Vlaanderen meer bevoegdheden en meer financiële verantwoordelijkheid. De financieringsmechanismen worden aangepast en ook nieuwe bevoegdheden inclusief hun financiering worden overgedragen. De overgedragen bevoegdheden met de grootste budgettaire impact zijn de kinderbijslag, de residentiële ouderenzorg, fiscale uitgaven inzake woonbonus en bouwsparen, dienstencheques en het doelgroepenbeleid. Door een overgangsmechanisme (waarbij 60% van de overgedragen bevoegdheden gefinancierd wordt door de federale overheid en 40% door de gewesten via opcentiemen) blijft deze overgang in 2015 neutraal.

Bijkomend heeft het verstrengde economische toezicht een impact op de begrotingsopmaak. De verstrengde Europese regels beïnvloeden sterk welke inkomsten en vooral welke uitgaven opgenomen mogen worden in de begroting. Bijvoorbeeld de uitgaven van het project 'Scholen van Morgen' en de alternatief gefinancierde subsidies aan woonzorgcentra en ziekenhuizen in kader van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) worden bij de begroting in rekening gebracht.

Verder beïnvloeden de recente conjunctuurevolutie en het engagement in het Belgische stabiliteitsprogramma om in 2015 een begroting in evenwicht in te dienen. De eurozone verkeert in een zwakke economische situatie. De werkloosheid blijft hoog. De economische groei wordt volgens de Economische Begroting van 11 september bijgesteld naar 1,5%. Dit is 0,3% minder dan voorspeld werd. Hierdoor vallen de inkomsten later uit dan oorspronkelijk gedacht.

4.1.2 Besparingen en nieuw beleid

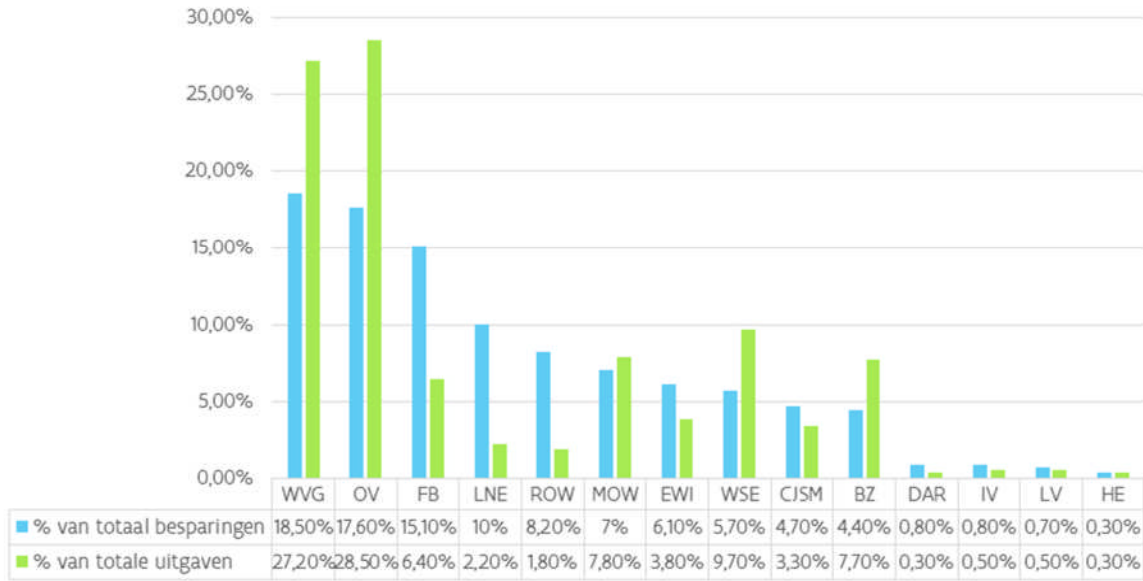
In het algemeen is de initiële begroting 2015 gekenmerkt door besparingen en weinig nieuw beleid. In de eerste plaats wordt de eigen werking van de Vlaamse overheid onder de loep genomen. Er wordt ingezet op efficiëntere overheidsstructuren en op kerntaken. Bijkomend wordt ingezet op een vermindering van de werkingsmiddelen.

Volgens een evaluatie van SERV van de initiële begroting 2015 wordt door de Vlaamse overheid in totaal 1,161 miljard euro bespaard. Figuur 4.1 toont het aandeel van de besparingen per beleidsdomein (DAR en BZ worden apart besproken, zie p 40) in de totale besparingen en in de totale uitgaven. Hieruit blijkt dat de beleidsdomeinen WVG, OV en FB het zwaarst getroffen worden. Ook bij de beleidsdomeinen FB, LNE, MOW en ROW worden aanzienlijke besparingen gerealiseerd. Het beleidsdomein EWI blijft relatief gespaard met 6,1% van de totale besparingen.

Een vergelijking van het aandeel van elk beleidsdomein in de totale besparingen met het aandeel van elk beleidsdomein in de totale uitgaven, geeft een inschatting van de relatieve impact van de besparingen per beleidsdomein. In figuur 4.2 wordt deze inschatting van de relatieve impact getoond. Hieruit blijkt dat vooral bij FB (8,7%), LNE (7,8%) en ROW (6,4%) de impact van de besparingen sterk doorwegen. EWI volgt op de vierde plaats maar de impact blijkt met 2,3% toch veel beperkter. De beleidsdomeinen waar het sterkst bespaard wordt in absolute termen, WVG en OV, ondervinden relatief een minder grote impact van de besparingen.

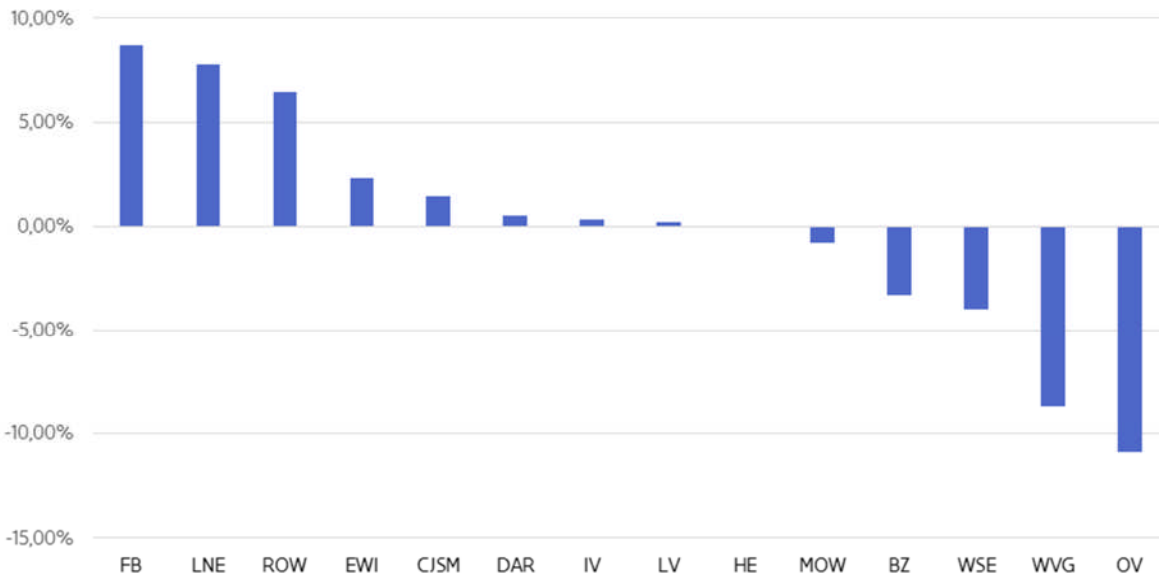
Er werd zodanig bespaard dat, ondanks de moeilijke economische periode, nog ruimte werd gecreëerd voor nieuwe beleidsimpulsen. Bij begrotingsopmaak 2015 werd geïnvesteerd in welzijn, onderwijs, mobiliteit, innovatie, leefmilieu en informatisering. Er wordt ingezet op dringende maatschappelijke noden en infrastructuur en kennis die nodig is om het economisch herstel te stimuleren. Binnen het beleidsdomein EWI wordt voor zowel onderzoek en ontwikkeling als voor maatregelen voor het bedrijfsleven 20 miljoen euro nieuw beleid voorzien.

Figuur 4.1. Aandeel van de besparingen in de verschillende beleidsdomeinen in de totale besparingen en in de totale uitgaven



Bron: Evaluatierapport Begroting 2015, SERV

Figuur 4.2. Geschatte impact van de besparingen per beleidsdomein



Bron: Evaluatierapport Begroting 2015, SERV

Afkorting	Beleidsdomein
FB	Financiën en Begroting
LNE	Landbouw, Natuur en Energie
ROW	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed
EWI	Economie Wetenschap en Innovatie
CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media
DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
IV	Internationaal Vlaanderen
LV	Landbouw en Visserij
HE	Hogere Entiteiten
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
BZ	Bestuurszaken
WSE	Werk en Sociale Economie
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
OV	Onderwijs en Vorming

Hoofdstuk 4.2

Tendensen in de begroting met betrekking tot economie, wetenschap en innovatie

4.2.1 EWI

Bij begrotingsopmaak 2015 worden een aantal opstappen voorzien. Aan de kredieten van het Agentschap Ondernemen wordt een budget van 0,3 miljoen euro toegevoegd voor het vergunningsbeleid met betrekking tot handelsvestigingen en de toegang tot het beroep. Aan de begroting van het Hermesfonds wordt 2,7 miljoen toegevoegd voor de uitgaven voor de inkomenscompensatievergoeding inzake de hinder bij openbare werken, de startersbegeleiding en de regionalisering van de activiteiten van het Kefik.

Binnen de begroting wordt bijkomend 1 miljoen euro voorzien voor de implementatie van het decreet integratie binnen het hoger onderwijs. Deze middelen worden ingezet binnen BOF voor bijkomende ZAP leden. Deze middelen worden beschouwd als middelen voor O&O.

Het regeerakkoord stelt ook dat er 20 miljoen euro bestemd is voor hieuv beleid binnen EWI. Deze 20 miljoen kadert in de integratie van het Agentschap Ondernemen en het IWT. Deze extra middelen dienen ingezet te worden om extra impulsen te geven aan de nog te operationaliseren nieuwe ondersteuningsmechanismen.

De begroting 2015i kondigt ook besparingen aan. Bij het Hermesfonds dient onder andere bespaard te worden op de ecologiepremie. De lijst met technologieën waarvoor een premie kan worden aangevraagd werd afgeslankt eind 2014 en het budgetverschil tussen 2014 en 2015 bedraagt 24,3 miljoen euro. Ook op ad hoc projecten gefinancierd door het Hermesfonds wordt een lineair besparingspercentage toegepast. Bijkomend vallen de in 2014 eenmalig voorziene subsidies voor internet of things en digitale clusters weg in 2015.

4.2.2 OV

Vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming worden verschillende maatregelen genomen. Belangrijk met betrekking tot het wetenschapsbeleid zijn volgende besparing en groeipad. De aanpassing van het TBS-systeem (ter beschikking stelling systeem waardoor leerkrachten al vanaf 58 jaar i.p.v. 60 jaar met pensioen kunnen) zorgt voor een netto besparing van 2,7 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2015. Anderzijds worden de kredieten met betrekking tot de integratie binnen het hoger onderwijs verhoogd met 15,8 miljoen euro. De verhoging van deze kredieten wordt voornamelijk beschouwd als O&O, namelijk 10,25 miljoen euro.

Hoofdstuk 4.3

De verwachtingen en de noden

4.3.1 Verwachte investeringen in de toekomst

In het regeerakkoord en de septemberverklaring worden wetenschap en innovatie als één van de prioriteiten naar voor geschoven. De beleidsnota bevat echter geen meerjarenbegroting die toont hoe de Vlaamse regering haar aangekondigde inzet voor innovatie zal concretiseren. In de VRWI adviezen 199B en 199C wordt verwezen naar de toelichting van Koen Algoed, kabinetschef Vlaams minister van innovatie. Er is een groeipad voorgesteld voor O&O en maatregelen voor het bedrijfsleven tijdens de huidige legislatuur, zie tabel 4.1. Dit groeipad houdt in dat er in 2019 ten opzichte van 2014 gecumuleerd 1 miljard euro bijkomende middelen geïnvesteerd wordt in O&O en het bedrijfsleven. Hoe deze middelen verdeeld worden over economie enerzijds en O&O anderzijds is echter nog onduidelijk. Bovendien is dit groeipad niet decretaal goedgekeurd en bestaat hierover nog geen zekerheid. Het gaat om indicatieve bedragen die onder voorbehoud zijn en afhangen van de effectieve beleidsruimte.

Tabel 4.1. Jaarlijkse evolutie van de beleidskredieten voor O&O en bedrijfsmaatregelen tijdens de huidige legislatuur (Cumulatieve en jaarlijkse opstap).

	2015	2016	2017	2018	2019
O&O en bedrijfsmaatregelen (cumulatief)	20,000	25,000	220,000	220,000	500,000
Jaarlijkse opstap	20,000	5,000	195,000	0,000	280,000

Bovendien werd door Koen Algoed toegelicht dat de FFEU-middelen tijdens de huidige legislatuur in de eerste plaats in wetenschap en innovatie geïnvesteerd zullen worden. Er werd door de Vlaamse regering afgesproken dat jaarlijks de eerste 5 miljoen euro FFEU-middelen voorbehouden zijn voor de plantentuin in Meise.

Behalve de in het integratiedecreet hoger onderwijs voorziene kredieten voor O&O zijn er in de meerjarenraming binnen het beleidsdomein EWI geen verdere toenames voorzien voor het behalen van de 3% norm. Er wordt in begrotingsjaar 2019 gecumuleerd 13,8 miljoen euro bijkomend voorzien t.o.v. begrotingsjaar 2014 (zie tabel 4.2).

In de meerjarenraming worden binnen het beleidsdomein OV enkele relevante kredietstijgingen voor O&O vermeld. Het variabel onderzoeksdeel van de universiteiten zou jaarlijks stijgen met een toename van 6,2 miljoen euro. De financiering vanuit OV neemt ook toe in het licht van het groeipad voor integratie van het hoger onderwijs. Dit groeipad werd decretaal verankerd, van deze budgetten wordt een gedeelte besteed aan O&O, zie tabel 4.2. De jaarlijkse toename varieert vanaf 2015 tot 2019 tussen 14,8 miljoen en 17,8 miljoen euro, hiervan wordt een gedeelte besteed aan O&O (de jaarlijkse opstap varieert tussen 10,050 en 10,350 miljoen euro). Gecumuleerd zou er vanuit OV ten opzichte van 2014 in kader van het integratiedecreet 81,05 miljoen euro bijkomend geïnvesteerd worden in O&O.

Tabel 4.2. Overzicht (2015-2019) van de cumulatieve opstappen (ten opzicht van 2014) voorzien vanuit EWI en OV voor het integratiedecreet (algemeen voor het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid en specifiek voor O&O), in miljoen euro

	2015	2016	2017	2018	2019
HBPWB	56 552	38 228	38 184	33 478	34 821
EWI	1 000	1 900	3 900	8 900	13 800
OV	55 552	92 880	129 065	157 542	187 463
O&O	23 596	16 132	17 671	18 469	18 980
EWI	1 000	1 900	3 900	8 900	13 800
OV	22 596	37 828	53 499	66 969	81 049

4.3.2 Noden in de toekomst

In het Pact 2020, waarin de Vlaamse Regering en de sociale partners hun langetermijnvisie, -strategie en -acties weerspiegelen, is een van de innovatiedoelstellingen dat Vlaanderen 3% van zijn BBP aan O&O besteedt. Beschouwt men, naar analogie met het Innovatiepact, een verhouding 1/3 publiek- en 2/3 privaat-gefinancierd, dan kan men een groeipad uitzetten voor het behalen van die 1%.

In tabel 4.3 werd een groeipad uitgerekend om de 1% norm te halen. Hierbij werd uitgegaan van een lineaire toename tussen 2015 en 2020. Verder werd er rekening gehouden met een jaarlijkse groei van 2% van Europese en de federale middelen. Het BBPR wordt tegen 2020 geschat op bijna 279 miljard euro (ESR1995). Dit betekent dat tegen 2020 het HBPWB ongeveer 2,3 miljard euro moet bedragen om de 1%-norm te behalen. Het groeipad dat nodig is om die norm te halen impliceert dat er jaarlijks een opstap nodig is van ruim 193 miljoen euro.

Tabel 4.3. Groeipad nodig om 1%-norm te halen tegen 2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
nodige O&O-budget Vlaamse overheid (berekend)	1 307,621	1 477,19	1 656,82	1 846,43	2 045,37	2 279,66
Vlaams aandeel federale overheid (1)	301,21	307,23	313,38	319,64	326,04	332,56
Vlaams aandeel EU-KP (2)	160,00	163,20	166,46	169,79	173,19	176,65
O&O-overheidskredieten	1 768,83	1 947,62	2 136,66	2 335,87	2 544,60	2 788,87
BBPR (3)	234 547,30	242 447,10	250 638,10	259 063,40	267 618,80	278 887,20
O&O-overheidskredieten/BBPR	0,75%	0,80%	0,85%	0,90%	0,95%	1,00%

- (1) Vlaams aandeel in de federale O&O-kredieten: verdeelsleutel ESA aan 35,5% Vlaams (Bron: VRWI) en rest federale kredieten aan 56% Vlaams. Bron federale O&O-kredieten: Overleggroep CFS/STAT, bewerkingen Federaal Wetenschapsbeleid. Voor 2015: initiële kredieten 2014
- (2) Voor 2015 is hier de gemiddelde jaarlijks financiële return naar Vlaanderen vanuit het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek genomen (status eind 2014). Bron: De Vlaamse deelname aan de Europese programma's voor Onderzoek en Innovatie (2007-2013), EWI, in druk
- (3) BBPR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen – bron: Hermreg – Studiedienst van de Vlaamse Regering – juni 2014

In onderstaande tabel wordt het groeipad voor O&O gesimuleerd zoals het er kan uitzien indien de beloofde inspanningen voor O&O ook effectief gerealiseerd worden. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat 100% van de 500 miljoen euro besteed zal worden aan O&O. In werkelijkheid zal het groeipad nog onderhevig zijn aan besparingen en zal de 500 miljoen euro ook gedeeltelijk besteed worden aan het bedrijfsleven. In de veronderstelling dat de geplande investeringen effectief worden doorgevoerd, en ze integraal aan O&O worden besteed, ligt het behalen van de 1%-norm tegen het einde van de legislatuur binnen handbereik.

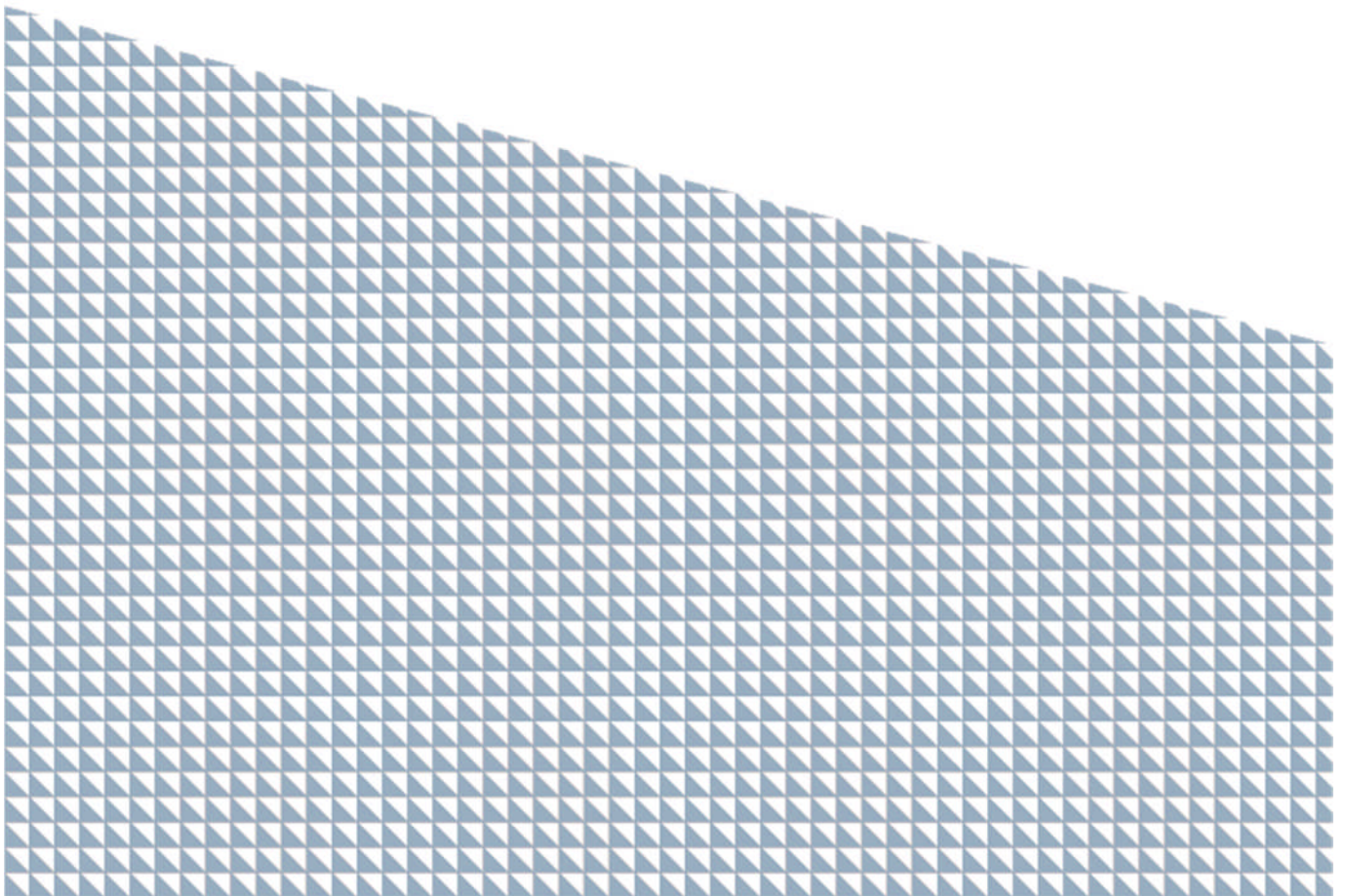
Tabel 4.4. Groeipad gesimuleerd op basis van de verwachte investeringen

	2015	2016	2017	2018	2019
Voorziene opstappen					
<i>middelen voor O&O en bedrijfsleven</i>	20,00	25,00	220,00	220,00	500,00
<i>opstap integratiedecreet EWI</i>	1,00	0,90	2,00	5,00	4,90
<i>opstap integratiedecreet OV</i>	10,25	10,35	10,35	10,05	10,35
<i>FFEU middelen</i>	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
O&O-budget Vlaamse overheid	1 307,621	1 348,87	1 586,22	1 826,27	2 346,52
Vlaams aandeel federale overheid	301,21	307,23	313,38	319,64	326,04
Vlaams aandeel EU-KP	160,00	163,20	166,46	169,79	173,19
O&O-overheidskredieten	1 768,83	1 819,30	2 066,06	2 315,71	2 845,75
BBPR	234 547,30	242 447,10	250 638,10	259 063,40	267 618,80
O&O-overheidskredieten/BBPR	0,75%	0,75%	0,82%	0,89%	1,06%

BBPR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen – bron: Hermreg – Studiedienst van de Vlaamse Regering – juni 2014

Inkomsten van de Hogeronderwijsinstellingen (2010 – 2014)

Deel 5



Hoofdstuk 5.1

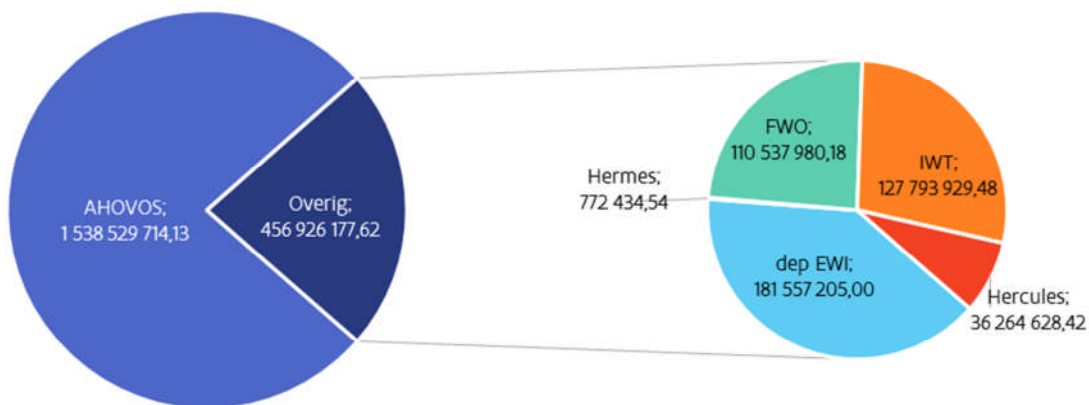
De inkomsten in 2014

In dit hoofdstuk worden de inkomsten die de Hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen ontvangen van de Vlaamse overheid in kaart gebracht. Deze analyse is gebaseerd op de gegevens zoals die voor een recente parlementaire vraag werden verzameld¹. De inkomsten vanuit de verschillende financierende entiteiten worden hieronder gecumuleerd weergegeven voor respectievelijk de universiteiten, de associaties, de hogescholen en de overige instellingen van het hoger onderwijs. Vervolgens wordt er per doelgroep meer in detail gekeken naar de verschillende financieringsinstrumenten. Tot slot wordt per doelgroep nagegaan hoe de inkomsten vanuit de verschillende financierende entiteiten evolueerden van 2010 tot 2014.

5.1.1 Inkomsten aan de instellingen van het hoger onderwijs in 2014

In 2014 kregen de instellingen van het hoger onderwijs ruim 2 miljard aan inkomsten vanuit diverse entiteiten van de Vlaamse overheid: ruim 1,5 miljard euro (of 77%) vanuit AHOVOS, en bijna 457 miljoen euro (of 23%) vanuit het beleidsdomein EWI, zie figuur 5.1. De middelen vanuit het beleidsdomein EWI zijn vooral afkomstig vanuit het departement EWI met (BOF, IOF, interface en postinitieel onderwijs).

Figuur 5.1 Verdeling van de totale inkomsten van de instellingen van het Hoger Onderwijs per financierende entiteit (2014)



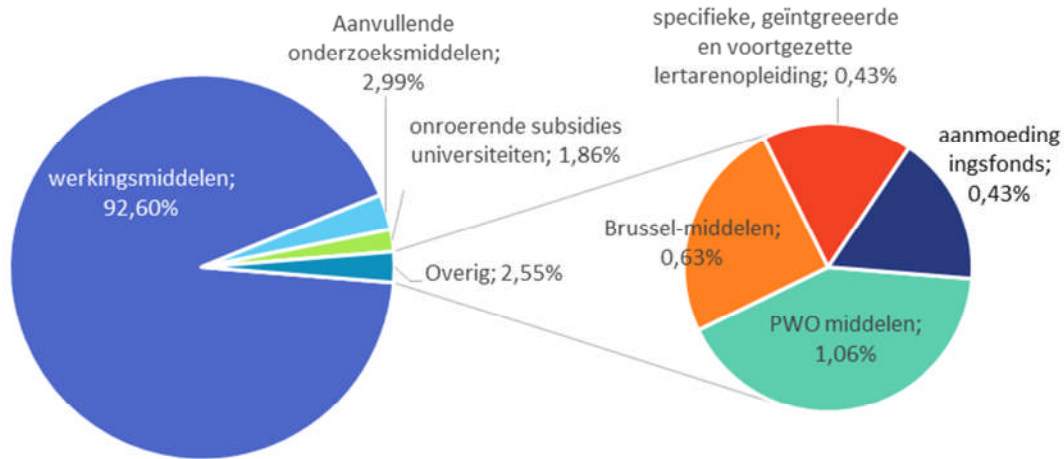
De inkomsten van de instellingen van het hoger onderwijs vanuit AHOVOS zijn vooral afkomstig van de werkingsmiddelen aan het hoger onderwijs (24%), zie figuur 5.2. Met 3% van de inkomsten volgen de aanvullende onderzoeksmiddelen en de onroerende subsidies aan de universiteiten met 2%. De overige maatregelen (PWO – middelen, middelen in het kader van de specifieke, geïntegreerde en voortgezette lerarenopleiding, aanmoedingsfonds en Brussel-middelen) bedragen samen ruim 2,5% van de inkomsten van de hogeronderwijsinstellingen.

De inkomsten vanuit het departement EWI zijn vooral afkomstig vanuit het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en vanuit het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF), met respectievelijk 82% en 15%. De overige instrumenten van het departement EWI, interface en postinitieel onderwijs dragen respectievelijk 1,62% en 1,51% bij aan de inkomsten van de hogeronderwijsinstellingen.

¹ <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/961471>

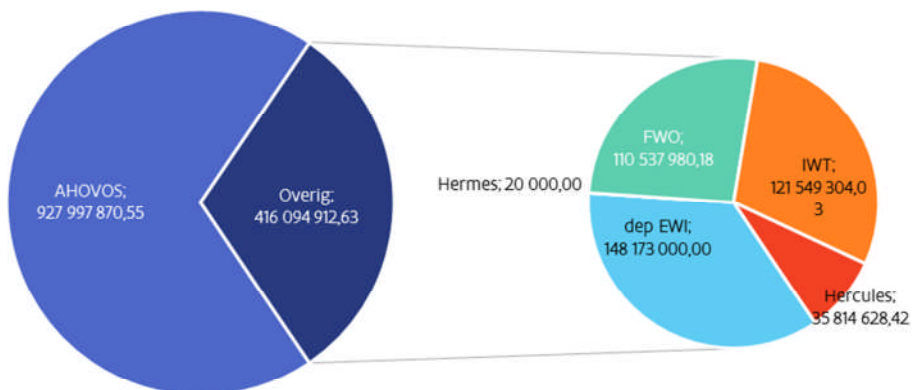
De inkomsten vanuit het IWT zijn vooral afkomstig vanuit maatregelen voor het strategisch basisonderzoek (31%) en de doctoraatsbeurzen (25%). Ook de maatregelen in opdracht van de Vlaamse regering (16%), de lichte structuren (10%), het TeTrafonds, (8%), en het Toegepast Biomedisch Programma (5%) dragen substantieel bij aan de inkomsten van het hogeronderwijsinstellingen. De overige maatregelen (CICI, landbouwprogramma, en Transformationeel geneeskundig onderzoek) dragen samen net geen 5% bij aan de inkomsten aan de instellingen van het hoger onderwijs vanuit het IWT.

Figuur 5.2 Verdeling van de totale inkomsten van de instellingen van het Hoger Onderwijs per financieringsinstrument van AHOVOS (2014)

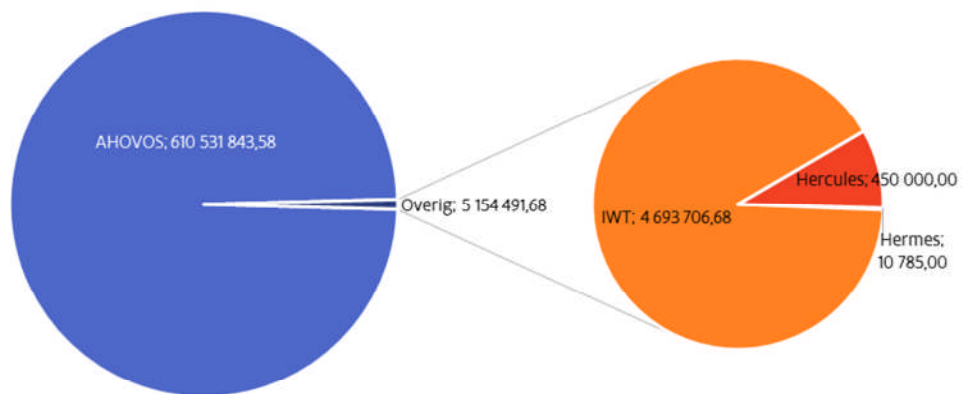


In de volgende figuren wordt het overzicht van de verdeling van de totale inkomsten per categorie bekeken: universiteiten, hogescholen, associaties en andere instellingen (Antwerp Management School, Instituut voor Tropische Geneeskunde, Orpheus, en Vlerick). Voor de universiteiten en de hogescholen komt het gros van de inkomsten vanuit AHOVOS (beleidsdomein OV), respectievelijk 69% en 99%, zie figuur 5.3 en 5.4. De universiteiten krijgen daarnaast middelen van het departement EWI (10%). De hogescholen krijgen nog een kleine bijdrage van het IWT (1%) en de Herculesstichting (0,07%). De associaties en andere instellingen krijgen alleen middelen vanuit het beleidsdomein EWI. De associaties krijgen bijna alle middelen vanuit het departement EWI (98%) en een klein deel vanuit het hermesfonds (2%), zie figuur 5.5. De middelen aan de associaties vanuit het departement EWI zijn vooral afkomstig van IOF (88%) en interface (9%). De andere instellingen krijgen vooral middelen vanuit het departement EWI (64%) en vanuit IWT (36%), zie figuur 5.6 De middelen van het departement EWI aan de andere instellingen zijn middelen voor postintitueel onderwijs.

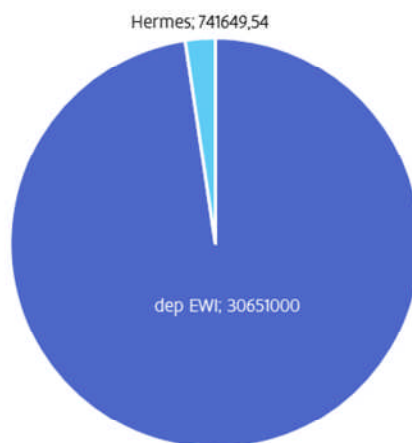
Figuur 5.3 Verdeling van de totale inkomsten van de universiteiten per financierende entiteit (2014)



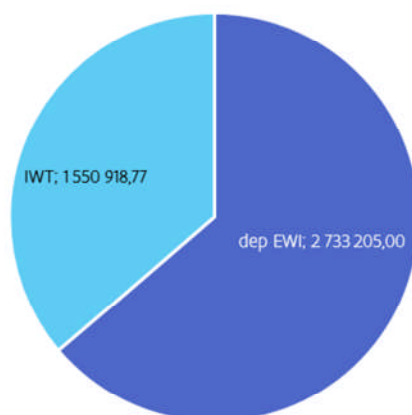
Figuur 5.4 Verdeling van de totale inkomsten van de hogescholen per financierende entiteit (2014)



Figuur 5.5 Verdeling van de totale inkomsten van de associaties per financierende entiteit (2014)



Figuur 5.6 Verdeling van de totale inkomsten van de andere instellingen hoger onderwijs per financierende entiteit (2014)



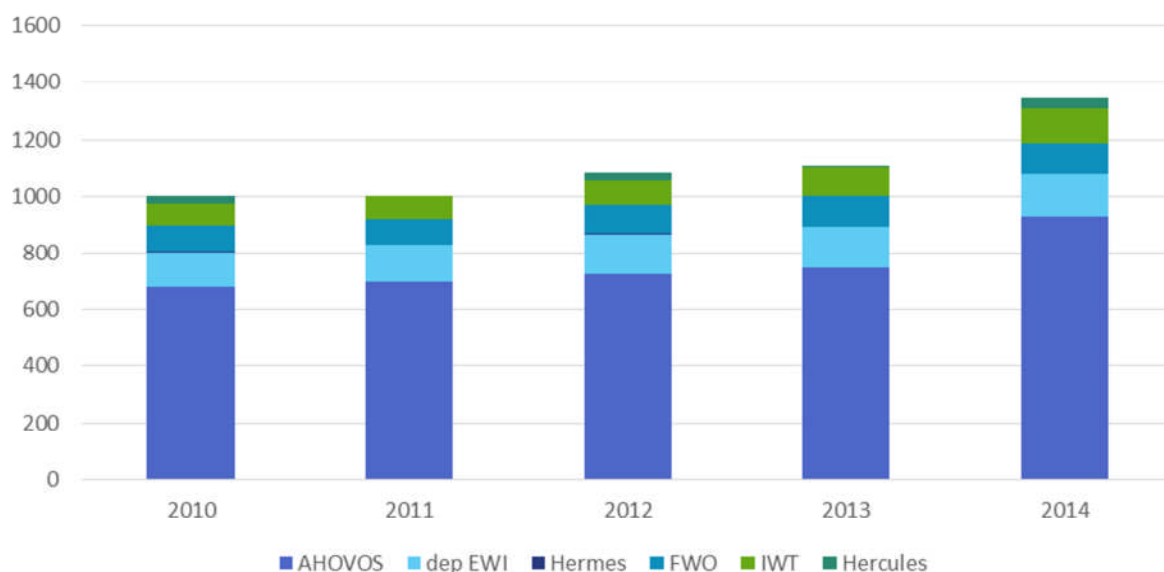
5.1.1 Evolutie van de inkomsten van de instellingen van het hoger onderwijs van 2010 tot 2014

De inkomsten vanwege de Vlaams overheid van de universiteiten, de associaties, en de andere instellingen van het hoger onderwijs zijn in de periode 2010 tot 2014 toegenomen, zie figuur 5.7, figuur 5.9 en figuur 5.10. De middelen aan de hogescholen fluctueren, zie figuur 5.8. Ze zijn toegenomen van 2010 tot 2013, maar teruggevallen in 2014. Deze terugval is te verklaren doordat vanaf 2014 de middelen aan de HUB KU Brussel samengeteld worden met de middelen aan de KU Leuven en in de categorie universiteiten wordt opgenomen en niet als een gedeelte bij de categorie hogescholen.

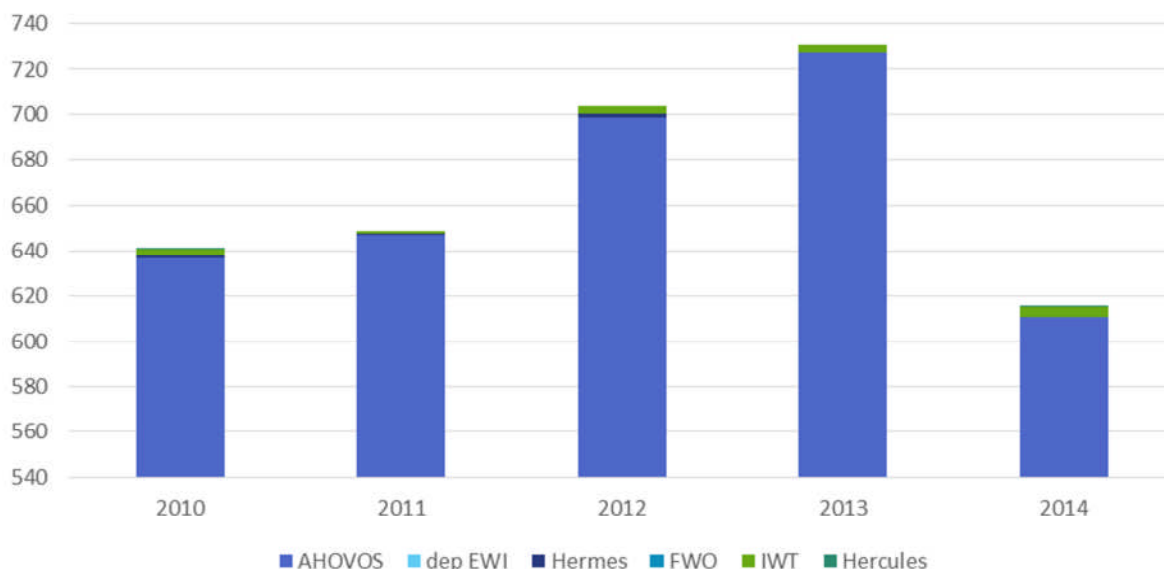
De verdeling van de middelen over de financierende entiteiten blijft over de periode 2010 – 2014 relatief behouden. De universiteiten ontvangen steeds het grootste deel van hun middelen vanuit AHOVOS, maar ook FWO, IWT en het departement. EWI dragen een substantieel deel bij. De inkomsten vanuit het departement EWI zijn uitsluitend BOF middelen. De bijdragen vanuit AO en de Herculesstichting zijn relatief klein.

De hogescholen ontvangen hun middelen bijna uitsluitend vanuit AHOVOS, steeds meer dan 99% van de middelen. De bijdrage vanuit IWT en AO zijn dan ook relatief klein.

Figuur 5.7 Evolutie van de inkomsten van de universiteiten per financierende entiteit (2010 - 2014), in miljoen euro

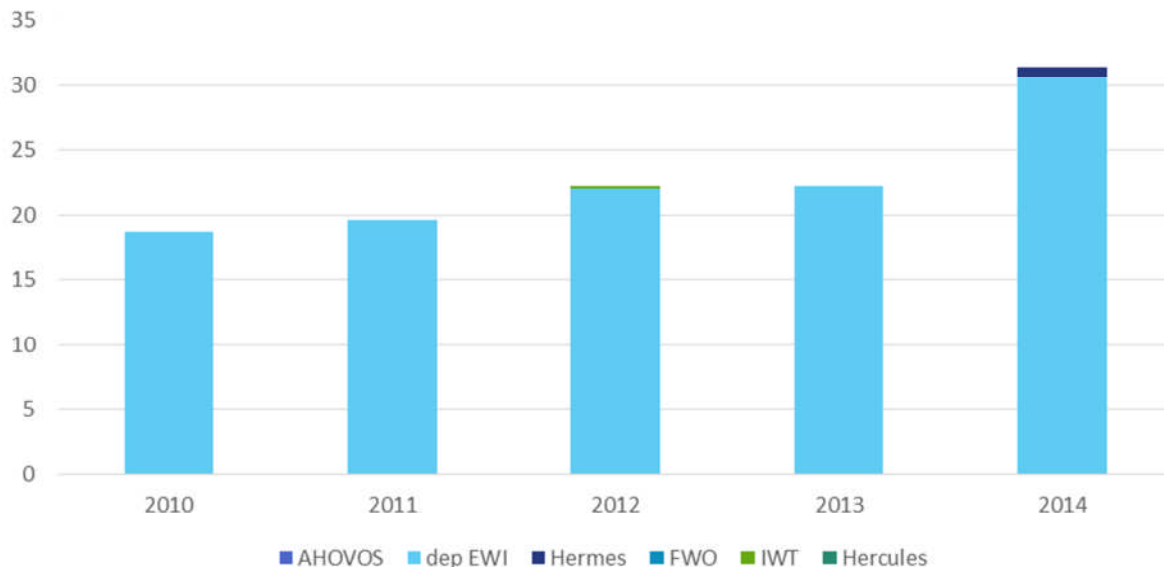


Figuur 5.8 Evolutie van de inkomsten van de hogescholen per financierende entiteit (2010 - 2014), in miljoen euro



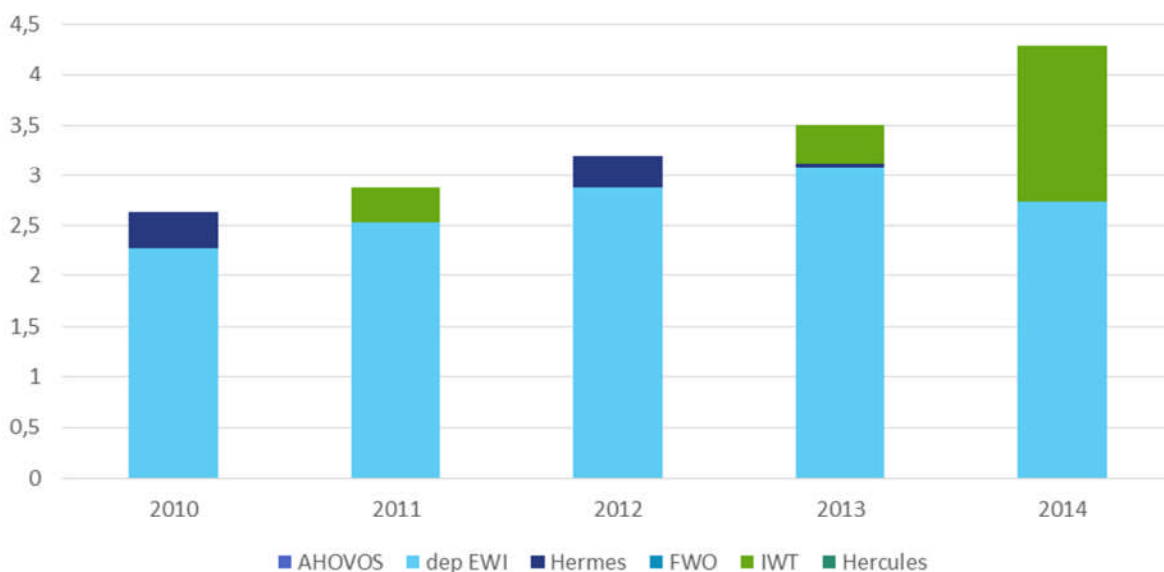
De associaties ontvangen het grootste deel van hun inkomsten van het departement EWI. Er komt een relatief constante bijdrage vanuit het departement EWI voor de interfacediensten (toegenomen van 2,7 miljoen in 2010 tot 2,9 miljoen in 2014) en een stijgend budget vanuit departement EWI voor het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) (van 16 miljoen in 2010 tot bijna 28 miljoen in 2014). In 2012 is er een bijdrage vanuit het IWT (aan de Associaties van Leuven en Limburg) en in 2014 vanuit het Hermesfonds van AO (aan de associatie Gent).

Figuur 5.9 Evolutie van de inkomsten van de associaties per financierende entiteit (2010 - 2014), in miljoen euro



De andere instellingen van het hoger onderwijs krijgen het grootste deel van hun inkomsten vanuit het departement EWI. Deze middelen zijn volledig afkomstig van het instrument voor het postinitieel onderwijs. In 2010 en 2012 kregen ze bovendien middelen vanuit het Hermesfonds van AO en in 2011, 2013 en 2014 vanuit het IWT (Vlerick in 2011 en 2014, Antwerp Management School in 2013, en het Instituut voor Tropische Geneeskunde in 2014).

Figuur 5.10 Evolutie van de inkomsten van de andere instelling hoger onderwijs per financierende entiteit (2010 - 2014), in miljoen euro



Glossarium

ABH	Agentschap voor buitenlandse handel	ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures
AMS	Antwerp Management School	ESO	European Southern Observatory
AO	Agentschap Ondernemen	ESRF	European Synchrotron Radiation Facility
ARKimedes	ARK = Activering RisicoKapitaalARKimedes is het dakfondsprogramma van PMV en de Vlaamse Overheid om de equity gap bij starters en kmo's te dichten.,	EU	Europese Unie
ARKIV	private fondsen die investeren in beloftevolle kmo's	EU 2020	Europa 2020 strategie
AWEX	Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements Etrangers, Waals Agentschap voor de uitvoer en de buitenlandse investeringen	EU-28	de 28 EU-Lidstaten sedert 2014
B2B	Business-to-business,	EUROSTAT	Statistical Office of the European Union
BAN	Business Angels network	EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap
BAN Vlaanderen	Business Angels Network Vlaanderen	EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
BBB	Beter Bestuurlijk Beleid	FB	Financiën en Begroting
BBP	Bruto Binnenlands Product	FFEU	Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eénmalige Investeringsuitgaven
BBP(R)	Bruto Binnenlands Product (per regio)	FFI	Flanders Fashion Institute
BERD	Business Expenditures on Research and Development	FINMIX	FinancieringsMix
BIE	Brussel Invest & Export	FIT	Flanders Investment and Trade
Bizidee	Bizidee is een Ondernemingsplanwedstrijd in Vlaanderen, een initiatief van het Agentschap Ondernemen	FTI	Flanders Technology International vzw
BMI	Belgische Maatschappij voor Internationale Investing	FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds	GBAORD	Government Budget Appropriations or Outlays on Research and Development
BZ	Bestuurszaken	GOVERD	Government intramural expenditures on R&D
CERN	Commissie Federale Samenwerking voor Statistiek	GSC	Groene stroomcertificaten
CFS/STAT	Commissie Federale Samenwerking voor Statistiek	GUF	algemene universiteitsfondsen
CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media	HBPWB	Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid
DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid	HERD	Higher Education intramural Expenditure on R&D
Design Vlaanderen	Design Vlaanderen	Hermesfonds	Fonds voor Flankerend Economisch Beleid
ECOOM	Expertisecentrum O&O monitoring	HUB	Hogeschool-Universiteit Brussel
EEN	European Enterprise Network	IBBT	Interdisciplinaire Instituut voor Breedbandtechnologie vzw, (nieuwe naam iMinds)
Efrem vzw	Organisatie voor hulpverlening aan zelfstandigen in moeilijkheden, gefailleerden en ex-ondernemers die nog problematiek ondervinden vanuit hun vroegere zelfstandige activiteit.	ICT	Thematische prioriteit 'Informatie- en communicatietechnologieën' van het Zevende Kaderprogramma
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	IES	Instituut voor Europese Studie
EMBO	European Molecular Biology Organisation	IJS	Instituut voor Joodse Studies,
ESA	European Space Agency	ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
ESF	Europees Sociaal Fonds	IMEC	Interuniversitair Micro-Electronica Centrum

iMinds
The Interdisciplinary Institute for Broadband
Technology (former IBBT)

INBO
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Innotek
Innovatie-, Technologie- en Kenniscentrum

IOB
Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -beheer

IOF
Industrieel Onderzoeksfonds

ITG
Instituut voor Tropische Geneeskunde

iV
Departement Internationaal Vlaanderen

IVA
Intern Verzelfstandigd Agentschap

IWT
Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en
Technologie

KMDA
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van
Antwerpen

kmo
kleine en middelgrote ondernemingen)

KMSKA
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten -
Antwerpen

KU Leuven
Katholieke Universiteit Leuven

LED
Laagdrempelige Expertise- en
Dienstverleningscentrum Limburg Economic
Development

LNE
Leefmilieu, Natuur en Energie

LRM
Limburgse Reconversie maatschappij

MINA-fonds
Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu
en Natuur

MOW
Mobiliteit en Openbare Werken

NABS
Nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van
wetenschapsbegrotingen en -programma's

NERF
Neuro-Electronics Research Flanders

NIB
Nieuw Industrieel Beleid

NVAO
Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie

O&O
Onderzoek en Ontwikkeling

OBPWO
Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht
Wetenschappelijk Onderzoek,

OCMW
Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn,

OESO
Organisatie voor Economische Samenwerking en
Ontwikkeling

OVAM
Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij

PBB
Preventief Bedrijfsbeleid

PMV
Participatie Maatschappij Vlaanderen

PNP
Private Nonprofit

PWO
Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek

PXL
Hogeschool PXL

RWO
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend
Erfgoed

SAR
Strategische AdviesRaad

SBO
Strategisch Basisonderzoek

SERV
Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

SIFO
Sociaal Investeringsfonds

SIOS
Strategische Investerings- en Opleidingssteun
Svalbard Integrated Arctic Earth Observing System

slimme specialisatie

SOFI
Spin-Off FinancieringsInstrument

STRES
Strategische ecologiesteun / Steun voor strategische
ecologieprojecten

STS
Strategisch Transformatie Steun

TBM
Toegepast Biomedisch Onderzoek met een primair
maatschappelijke finaliteit

TETRA
TEchnologie TRAnSfer

TGO
Transformationeel Geneeskundig Onderzoek

TINA-fonds
Transformatie, Innovatie en Acceleratiefonds

tUL
transnationale Universiteit Limburg,

TWOL
Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu

UA
Universiteit Antwerpen

UHasselt
Universiteit Hasselt

UNESCO
United Nations Educational, Scientific and Cultural
Organization

UNIZO
Unie van Zelfstandige Ondernemers

UNU
Universiteit van de Verenigde Naties,

VAF
Vlaams Audiovisueel Fonds

VAPH
Vlaams Agentschaps voor Personen met een
Handicap

VCK
Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg

VDAB
Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en
Beroepsopleiding

ViA
Vlaanderen in Actie - Pact 2020

VIB
Vlaams Instituut voor Biotechnologie

VIF
Vlaams Infrastructuur Fonds

VIN
Vlaams Innovatienetwerk

VIONA
Vlaams Interuniversitair Onderzoeknetwerk
Arbeidsmarkt rapportering

VITO
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek

VLAM
Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing

Vlerick
Vlerick Business School

VLIR
Vlaamse Interuniversitaire Raad

VLIZ
Vlaams Instituut voor de Zee,
VLM
Vlaamse Landmaatschappij
VLOOT
Vlaamse Overkoepelende Organisatie voor
Technologieleverstrekking
VLUHR
Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad
VMM
Vlaamse Milieumaatschappij
VON
Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk
VREG
Vlaamse Regulator voor Elektriciteits- en Gasmarkt
VRT
Vlaamse Radio- en Televisieomroep

VRWI
Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie
VUB
Vrije Universiteit Brussel
VZW
Vereniging zonder winstoogmerk
W&T
Wetenschap en Technologische dienstverlening
WB
Wetenschapsbeleid
WSE
beleidsdomein Werk en Sociale Economie,
Werk en Sociale Economie
WVG
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
ZAP
Zelfstandig Academisch Personeel

Medewerkers

Hopelijk heeft deze uitgave van de Speurgids Ondernemen & Innoveren u kunnen boeien en heeft u gevonden waarnaar u op zoek was.

Heeft u opmerkingen, suggesties, of toch nog een vraag over het economische, wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse overheid, neem dan gerust contact met ons op via speurgids@ewi.vlaanderen.be.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.speurgids.be, waar u gericht kunt speuren. U kunt hier ook terecht voor het downloaden van deze gids. U kunt er ook het archief van het wetenschapsbeleid raadplegen over de langere termijn (1993-2014).

Surf zeker ook eens naar www.ewi-vlaanderen.be, de website van het departement EWI.

DAR: SERV - Stichting Innovatie & Arbeid: Bart Mouton, Paul Berckmans; Studiedienst van de Vlaamse Regering: Josée Lemaître; **BZ:** Annemie Degroote; Monique De Ceuster, Ann François; Dieter Vanhee, Shani Van Keymeulen; **FB:** Frederik Delecluyse, **IV:** Karoline Van den Brande; FIT: Caroline Ampe; Toerisme Vlaanderen: Jan Van Praet; Toerisme Vlaanderen: Sandra Gerts, Jan Van Praet; **EWI:** alle medewerkers van het departement; Agentschap Ondernemen: Bernard De Potter, Yves Schouwaerts, Stefaan Piens; IWT: Veerle Lories, Yves Dierckx, Leo Van de Loock; FWO: Anne-Aymon Gunst; PMV: Filip Lacquet; LRM: Els Berx; Gimv: Inés Sylverans; **OV:** Lieven Blomme, Evy Vogeleer, Noel Vercruysse, Johan De Witte, Soenen Magalie; Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen: Karel De Temmerman; **WVG:** Natalie Stragier, Steven Bogaert, Koen Devroey, Marcel Lauwers, Lisse De Blick, Herwin De Kind, Herwig Deumens, Dirk Wildemeersch, Steven Bogaert; VAPH: Catherine Molleman, Marc Cloet; Kind & Gezin: Tina Capiou; **CJSM:** Marijke De Wit, Astrid Vervaet, Caroline De Pauw, Johan Van Gaens, Elke Speltincx; KMSKA: Marjolijn Barbier, Marijke Smeets; **WSE:** Johan Troch, Ryfka Heyman; VDAB: Cindy Colla; **LV:** Anne Vuylsteke; Jean De Lescluze, Luc Van Belleghem, Steven deraedt; **LNE:** Philippe Van Haver; Joris Vaneetvelt, Vlaams Energieagentschap: Jan Vereecke; VREG: Jimmy Loodts; INBO: Janine van Vessem; OVAM: An Van Pelt; VLM: Sofie Ducheyne; VMM: Line Vancraeynest; aquafin: Fatima Bounda; **MOW:** Wilfried Goossens, Frank Mostaert, Lieve Van de Water, Marleen Govaerts, Kimberley Vandamme, Ive Vanderlee; **RWO:** Geert Schelpe, Ronald van Paassen, Ann Beckers

Colofon

De Speurgids Ondernemen & Innoveren is een publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid.

Afdeling Kennisbeheer
Pascale Dengis, afdelingshoofd
Koning Albert II-laan 35, bus 10
1030 Brussel

Tel.: 02 553 56 39
speurgids@ewi.vlaanderen.be
www.speurgids.be

Samenstelling en redactie:
Stefanie Maris, Monica Van Langenhove,
Peter Viaene en Pascale Dengis

Verantwoordelijke uitgever:
Dirk Van Melkebeke, Secretaris-generaal

Overname is alleen toegestaan met bronvermelding. Het departement EWI aanvaardt geen aansprakelijkheid voor het gebruik van de in deze uitgave opgenomen informatie.

Coverfoto © www.shutterstock.com

Vlaamse overheid
Departement Economie,
Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
info@ewi.vlaanderen.be
www.ewi-vlaanderen.be